

การศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF DHAMMA APPLICATION IN DAILY LIFE OF PRE-CADETS

Squadron Leader Kanokrat Pisamai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Teaching Social Studies

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ใน
	ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร
โดย	นาวาอากาศตรีหญิงกนกรัตน์ พิสมัย
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกร หงส์พนัส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา)

กนกรัตน์ พิสมัย : การศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร (A STUDY OF DHAMMA APPLICATION IN DAILY LIFE OF PRE-CADETS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 102 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนทหารในประเด็นด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย 2) ศึกษาปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประชากร คือ นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2557 ที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 580 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลของการวิจัยพบว่า 1.นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย 2.ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันไปปฏิบัติมากที่สุดคือ ต้องการมีอนาคตที่ดีและประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน ต้องการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการมีเหตุผลในการแก้ปัญหาและต้องการมีวิธีการวางแผนการใช้จ่าย และปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันไปปฏิบัติค่อนข้างน้อยคือ เหนื่อยล้าต่อการเรียนไม่มีสมาธิ มีโลกส่วนตัวสูงและเป็นคนเก็บตัว แก้ปัญหาตามความรู้สึก ไม่มีแบบแผนในการแก้ปัญหาและมีความต้องการสิ่งของมากกว่าการใช้ประโยชน์และแนวทางของผู้ที่นำไปใช้มาก ในอนาคตคือยังคงใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและส่วนผู้ที่นำไปใช้ค่อนข้างน้อยจะนำหลักธรรมไปใช้มากยิ่งขึ้น

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5583301427 : MAJOR TEACHING SOCIAL STUDIES

KEYWORDS: DHAMMA APPLICATION / หลักธรรม การนำไปใช้

KANOKRAT PISAMAI: A STUDY OF DHAMMA APPLICATION IN DAILY LIFE OF PRE-CADETS.

ADVISOR: ASST. PROF. WALAI ISARANKURA NA AYUDHAYA, 102 pp.

The purposes of this research were to study, 1) the application of Dhamma principles in daily life in the aspect of studying, adaptation and living with others, problem-solving and money spending. 2) factors of Dhamma principles-application in daily life of pre-cadets. The subject was 580 third year pre-cadets in academic year 2014 who were Buddhists. The research instruments were a set of questionnaires and an interview form. The data from the questionnaires were analyzed by percentage, mean and standard deviation and the data from the interview were analyzed by content analyzes.

The results of the study were as follows: 1) The Pre-cadets very much applied of Dhamma principles in all aspects: studying, adaptation and living with others, and money spending 2) Factors that influence Pre-cadets who mostly applied of Dhamma principles were the desire to succeed in the future career path, the desire of living with others well and good relations with others, being rational to solve problems and the desire of having planning in the expenditure. And factors that influenced the Pre-cadets who less applied of the Dhamma principles were the fatigue of studying, being unconcentrated, being isolated person, solving problems based on feeling, no planning in solving problems and the desire of possession of materials rather than considering its usefulness. The Pre-cadets who mostly applied the Dhamma principles will continued using them in their future living and Dhamma principles will be more used among those who less applied of Dhamma principles.

Department: Curriculum and Instruction

Student's Signature

Field of Study: Teaching Social Studies

Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตา กรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ รวมทั้งข้อเสนอแนะและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พนัส ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้วิจัยขอกราบของ พระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ พระมหาสุกฤษฎ์ ปัญญาวิโร พระมหาเมธี จิตตโสภโณ และนาวอากาศเอกหญิงสุคนธ์ ตันกันยา เรือตรีศกสิทธิ์ เหง้าโอษา ที่กรุณาตรวจสอบ ให้ คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนเป็นเครื่องมือที่ สมบูรณ์เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้บัญชาการ นายทหารกรมนักเรียน อาจารย์กองวิชาสังคมศาสตร์ ทุกท่านและนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหาร ที่ให้ช่วยเหลือร่วมมือและสละเวลาอันมีค่าในการเก็บ ข้อมูลเป็นอย่างดี สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณพ่อแม่และครอบครัว เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆทุกคนที่คอย ให้กำลังใจตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิด	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. รายวิชาในหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 (กองวิชาสังคมศาสตร์ได้จัดทำ ขึ้น 3 รายวิชา ในชั้นปีที่ 1 และ 2).....	9
2. เนื้อหาพุทธศาสนาจากหนังสือวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารชั้นปี ที่ 1 และ 2.....	9
3. หลักธรรมที่ปรากฏในรายวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554	9
4. หลักธรรมกับการใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร	10
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	59
1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
2. ประชากร	59

3.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ	60
4.วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
5.การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
6. การอภิปรายผลและเขียนรายงานการวิจัย	62
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร.....	63
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยในการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารมากที่สุดและค่อนข้างน้อย	69
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
ผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผลการวิจัย.....	74
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	77
รายการอ้างอิง	78
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร	49
2	จำนวนนักเรียนทหารชั้นปีที่ 3 แต่ละเหล่าทัพ	60
3	จำนวนค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรนักเรียนเตรียมทหาร จำแนกตามสถานภาพ	64
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการเรียน	65
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	66
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการแก้ปัญหา	67
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการใช้จ่าย	69
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารใน ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย	70
9	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารมากที่สุดและแนวทางของนักเรียนเตรียมทหารในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต	70
10	แสดงความคิดเห็นเป็นที่ปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในระดับค่อนข้างน้อย	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้น ได้ทำให้สภาวะแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากอดีตที่มนุษย์รวมกันอยู่เป็นสังคมขนาดเล็กมีประชากรจำนวนไม่มาก ได้แก่ ครอบครัว และชุมชนขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เปลี่ยนไปเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากขึ้น ในรูปแบบการดำรงชีวิตของสังคมเมือง ซึ่งมีความต้องการหรืออุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณตามอัตราส่วนของประชากร ทั้งที่อยู่อาศัย อาหาร และปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ จากสภาพของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมทำให้เกิดการแข่งขัน การชิงดีชิงเด่น และความขัดแย้งของคนในสังคม โดยเฉพาะสังคมของประเทศตะวันตกซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากสังคมภาคเกษตรไปเป็นภาคอุตสาหกรรม และสร้างให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และขยายอิทธิพลให้มีการเปลี่ยนแปลงไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ที่ผ่านมานอกจากจะทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องเผชิญกับความขัดแย้งจากรูปแบบการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง ซึ่งมีให้เห็นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทยที่มีระบบเศรษฐกิจที่เป็นแบบทุนนิยม จึงเป็นไปได้ยากที่จะหลีกเลี่ยงกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้รูปแบบการดำรงชีวิต และวิถีชีวิตของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแบบตะวันตก เปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่จากสังคมชนบทไปเป็นสังคมเมือง เนื่องจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จากกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ทำให้การพึ่งพากันกลายเป็นการแข่งขันแย่งชิง เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การบริโภคนิยมมากขึ้น จนลืมสิ่งที่เรียกว่าคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงามตามแบบวิถีชาวพุทธ ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยนับถือเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ศาสนาจึงมีความสำคัญและบทบาทมากในการดำเนินชีวิตดังที่ วศิน อินทสระ (2527) ได้กล่าวว่า

“มนุษย์ต้องมีศาสนา เพราะศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจเป็นที่พึ่งทางใจ คนที่พึ่งตนเองได้ทางกายนั้นหาได้ไม่ยากแต่คนที่พึ่งตนเองได้ทางใจยังมีน้อยนักหาได้ยากผู้จะพึ่งตนเองได้ทางใจนั้นต้องมีธรรมเป็นที่พึ่ง แม้องค์พระพุทธเจ้าเอง ผู้ทรงเป็นที่พึ่งของเรา ก็ทรงถือเอาธรรมเป็นที่พึ่งของพระองค์”

ดังนั้นศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์เราใช้เป็นที่พึ่งเมื่อยามเกิดความทุกข์จากสถานการณ์ข้างต้น การพัฒนาแต่ในด้านวัตถุ โดยขาดความสมดุลทางด้านจิตใจ ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาทางคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ตลอดจนปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคนในสังคม ศาสนาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับยึดเหนี่ยว และขัด

เกลาจิตใจของมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ และนำไปสู่การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การที่จะพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนได้นั้น จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคม โดยควรเริ่มจากการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัยและสถาบันที่ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนของชาติ ตั้งแต่ในระดับครอบครัว และในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นความสำคัญและจัดให้มีการเรียนการสอน โดยได้บรรจุไว้ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมาอย่างต่อเนื่อง การที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีพละทานมัชฌิมา และเป็นพลเมืองดีของชาติได้ จึงต้องอาศัย การศึกษาด้วย วิชาพระพุทธศาสนาซึ่งมีหลักธรรมสำหรับพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์และดำรงตนให้เป็น พลเมืองดีของชาติ ดังนั้น วิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นทรัพยากรแหล่งใหญ่ที่สามารถนำมาใช้ในการ พัฒนาหมู่คณะ พัฒนาประเทศได้ ดังที่ พระโสภณคณาภรณ์ (อ่างใน วคิน อินทสระ, 2527: 163) กล่าวไว้ว่า

“วิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นการสอนเพื่อสร้างคนจริงๆ เพื่อพัฒนา คนให้เป็นมนุษย์ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เป็นกัลยาณบุรุษ เป็นบัณฑิต เป็นนักปราชญ์ เป็นคนดีจริงๆ เรียกว่าสัปบุรุษนั้นต้องพัฒนาด้วย ระบบของคำสอนในทางศาสนา”

ดังนั้นในหลักธรรมการดำเนินชีวิตบุคคลที่มีหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นหลักพื้นฐาน บุคคลเหล่านั้นจึงใช้คำสอนเป็นเครื่องมือในการขจัดความทุกข์หรือประยุกต์ คำสอนให้เข้ากับ ชีวิตประจำวันของตน ซึ่งอาศัยเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนเข้าใจหลักธรรมอย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (ภัทรพร สิริกาญจน, 2546) การเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญมากอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตที่เป็นพื้นฐานของการปลูกจิตสำนึกและการปลูกฝัง เยาวชนให้เป็นพลเมืองและผู้นำที่ดีของชาติต่อไปในอนาคต การเป็นผู้นำที่ดีขององค์กรต่างๆ ในชาติ ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำขององค์กรทหารและตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรักษาความมั่นคงและความ สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ซึ่งมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาประเทศตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน การพัฒนาผู้นำขององค์กรทหารและตำรวจเริ่มต้นการศึกษาในระดับเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเตรียมทหาร และในระดับเทียบเท่าระดับอุดมศึกษาที่ โรงเรียนเหล่า ทัพ ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศและโรงเรียน นายร้อยตำรวจ โดยในหลักสูตรได้เน้นทั้งความรู้ในด้านวิชาการและการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้นำของกองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติในอนาคต เนื่องจากนักเรียนเตรียม ทหารเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยเยาว์ที่มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 14-18 ปี โดยการพัฒนาในช่วงวัยนี้ Lawrence Kohlberg (ออนไลน์) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่นไว้ว่า จริยธรรมมีพื้นฐานมาจากสติปัญญาจากการกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเรื่องของความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับถูกผิด พัฒนาการจริยธรรมจะเกิดขึ้นเป็นลำดับในเด็ก 10 ปีพัฒนาการมีขึ้นเรื่อยๆ ใน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ไม่ได้ขึ้นกับเกณฑ์ของสังคมแต่ใช้เหตุผลตามลำดับวุฒิภาวะทางจิตใจและ สติปัญญาของบุคคลนั้นๆจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้

โรงเรียนเตรียมทหาร ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2500 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตผู้นำหลักชั้นพื้นฐานของกองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่ในการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) พร้อมทั้งฝึกและอบรมวิชาการทหาร มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคมตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมพร้อมกับค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำทางทหารให้แก่บุคคลพลเรือนที่ผ่านการทดสอบเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของทั้ง 3 เหล่าทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติก่อนที่จะส่งผลผลิตให้กับ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศและโรงเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อทำการศึกษาในชั้นอุดมศึกษาต่อไป ดังนั้น โรงเรียนเตรียมทหาร จึงเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำขององค์กรได้ตั้งปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหาร คือ “สามัคคี มีความรู้ คู่คุณธรรม” เพราะ จะรับบุคคลพลเรือนมาเป็นทหาร-ตำรวจ โดยนักเรียนเตรียมทหารที่ผ่านการปลูกฝังตามกระบวนการฝึกและศึกษาดังกล่าวโดยวัตถุประสงค์สำคัญคือให้ยึดการปลูกฝังคุณธรรมและหวังว่าจะนำไปใช้กับการทำงานในสายอาชีพของตน ดังกระแสนพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...นักเรียนเตรียมทหารก็ต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาในวันหนึ่งข้างหน้าการอันใดที่เริ่มต้นด้วยดีก็ย่อมมีหวังอยู่มากที่จะเจริญวัฒนาไปด้วยดี ฉะนั้น นักเรียนทั้งหลาย จึงตั้งปณิธานเสียตั้งแต่บัดนี้ให้สำนึก ในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องรับมันอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดรู้จักเสียสละซื่อตรงอดทนไม่ย่อท้อต่อความลำบากยากเพียรศึกษาทั้งในด้านวิชาการและในทางปฏิบัติ ตามที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเพื่อจะได้เป็นคุณประโยชน์และเป็นกำลังแก่ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป”

(พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่นักเรียนเตรียมทหาร ตำหนักจิตรลดาทรโหราน เมื่อ 1 มกราคม 2503)

หลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร เป็นหลักสูตรเฉพาะทางที่จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนเตรียมทหารเพื่อ ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำหนดขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาเป็นเวลา 3 ปี เน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย ศิลปะ พลศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยได้มีการกำหนดให้มีทั้งการเรียนการสอนทั้งคุณธรรม และจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในชั้นปีที่ 1 คือ รายวิชา ส 31103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ในชั้นปีที่ 2 คือรายวิชา ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2 และทั้ง 3 รายวิชาในเนื้อหาประกอบด้วยหลักธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาต่างๆ ตามกระทรวงศึกษาธิการ (2551:142-144) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม และมีกำหนดมาตรฐานหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ไว้ดังนี้ ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่

ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมาตรฐานการเรียนรู้ ส 1.2 ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและดำรงรักษาพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ ดังมีคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554ต่อไปนี้

1. รายวิชา ส 31101 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เนื้อหาวิชา ส 31101 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 มีดังนี้

1. พุทธประวัติ
2. พระพุทธศาสนา
3. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนา
4. หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ
5. หลักธรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
6. การพัฒนาและการแก้ปัญหา

จากเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชา ส 31101 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 สรุปหลักธรรมที่มีในหนังสือเรียนตามรายวิชาได้ดังนี้

1. อริยสัจ 4
2. มรรค 8
3. อิทธิบาท 4
4. เบญจศีล เบญจธรรม
5. สังคหวัตถุ 4
6. ชั้นดี
7. ทิฐุธรรมมีตกัตถประโยชน์ 4
8. อปริหานิยธรรม 7
9. ไตรสิกขา
10. พละ 5
11. สารณียธรรม 6
12. บุญกิริยาวัตถุ 3

2. รายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1

เนื้อหาวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 หลักธรรมที่มีในหนังสือเรียนตามรายวิชาได้มีดังนี้

1. มงคล 38 ประการ
2. หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ
3. พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง

จากเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 สรุปหลักธรรมที่มีในหนังสือเรียนตามรายวิชาได้ดังนี้

1. ศิล
2. มงคล 38
3. ทิศ 6

3. รายวิชา ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2

เนื้อหา รายวิชา ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2 ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 หลักสูตรที่มีในหนังสือเรียนตามรายวิชาได้มีดังนี้

1. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
2. ชาวพุทธตัวอย่าง
3. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

จากเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 สรุปหลักสูตรที่มีในหนังสือเรียนตามรายวิชาได้ดังนี้

1. ชั้นดี
2. อิทธิบาท 4
3. โยนิโสมนสิการ

จากคำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในชั้นปีที่ 1 คือ ส 31103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ในชั้นปีที่ 2 คือ ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2 ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาจากบทเรียน ของทั้ง 3 รายวิชาที่ปรากฏในหนังสือเรียนของนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารสามารถสรุปดังนี้

1. พุทธประวัติ
2. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
3. หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ
4. หลักสูตรที่แสดงในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
5. มงคล 38 ประการ
6. พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง
7. การบริหารจัดการและเจริญปัญญาด้วยโยนิโสมนสิการ

เมื่อพิจารณาเนื้อหาและหลักสูตรทั้งหมดที่ปรากฏในหนังสือเรียนตามหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อนำหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันจากเนื้อหาที่ระบุไว้ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ทั้ง 3 รายวิชาที่สรุปได้ 15 หลักสูตรดังกล่าวพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ดังที่ ท่านผู้บัญชาการโรงเรียนเตรียมทหารท่านแรกคือ พลเอกปิยะ สุวรรณพิมพ์ (มปป:17) ได้กล่าวว่า นักเรียนเตรียมทหารอยู่ในช่วงวัยรุ่นย่อมมีธรรมชาติที่ต้องการความรักในฐานะเป็นผู้ให้และผู้รับจากคนรอบข้างโดยเฉพาะจากเพื่อน การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะได้รับการยอมรับจากสังคมยกย่องในทางการเรียน ความประพฤติดี มีความ

เสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งการวางตัวในระบบอาวุโส และรู้จักการใช้จ่ายตามความเหมาะสมตลอดจนมีแนวทางการดำเนินชีวิตเป็นของตนเองเพราะนักเรียนเตรียมทหารจะต้องถูกเน้นให้เรียนรู้ความเป็นผู้นำและผู้ตามเป็นรากฐานของนายทหารและนายตำรวจในอนาคตพร้อมทั้งมีร่างกายและจิตใจเพื่อการทำงานรับใช้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารสามารถสรุปเป็น 4 ด้านคือ

1. ด้านการเรียน

นักเรียนเตรียมทหารเป็นนักเรียนที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงมีการเรียนในด้านวิชาการและวิชาทางทหารควบคู่ไปด้วย นักเรียนเตรียมทหารจึงต้องมีความใฝ่รู้หมั่นเพียรในด้านการศึกษาและฝึกฝนทางการปฏิบัติทางทหาร ยึดมั่นในระเบียบวินัย มีความอดทนต่อสภาวะในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

นักเรียนเตรียมทหารเป็นนักเรียนทหาร-ตำรวจ ที่มีการเรียนวิชาการและการฝึก ร่วมกันเป็นหมู่คณะ 3 ชั้นปี ทั้งกับเพื่อนร่วมชั้นและรุ่นน้อง ตลอดจนครูอาจารย์และนายทหารปกครองรวมถึงผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในโรงเรียนจึงต้องมีการปฏิบัติตนในระบบอาวุโส รู้จักกาลเทศะ รู้จักปรับตัว ให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในขณะเดียวกัน นักเรียนเตรียมทหารซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียน 4 เหล่าทัพ การอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีความรักและมีความสามัคคี และรู้จักหน้าที่ของตนเองรวมถึงการยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จลุล่วง

3. ด้านการแก้ปัญหา

นักเรียนเตรียมทหารมีหน้าที่ต้องศึกษาด้านวิชาการ และด้านวิชาทหารโดยนักเรียนเตรียมทหารต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการเรียนหรือการทำงานและมีวิธีการคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญา ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยใช้ทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์โดยใช้หลักการและเหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ

4. ด้านการใช้จ่าย

นักเรียนเตรียมทหารใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจึงมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันทางเศรษฐกิจในการใช้จ่ายและนักเรียนเตรียมทหารได้รับเงินเดือนจากต้นสังกัดตามเหล่าทัพของตน ดังนั้นจึงต้องมีการใช้จ่ายตามความจำเป็นรวมทั้งการออมในอนาคต และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิชาพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการสร้างนักเรียนเตรียมทหารให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตในด้านการเรียน การปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และการใช้จ่าย ตลอดจนการสร้างกระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสมให้แก่นักเรียนเตรียมทหาร ดังนั้นการศึกษานำหลักธรรมของพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษานำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้นำขององค์กรทหาร-ตำรวจในอนาคต อาจจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน คุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนเตรียมทหาร เพื่อให้นักเรียนเตรียมทหารสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการทำงานและพัฒนาประเทศชาติต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำหลักธรรมที่นักเรียน

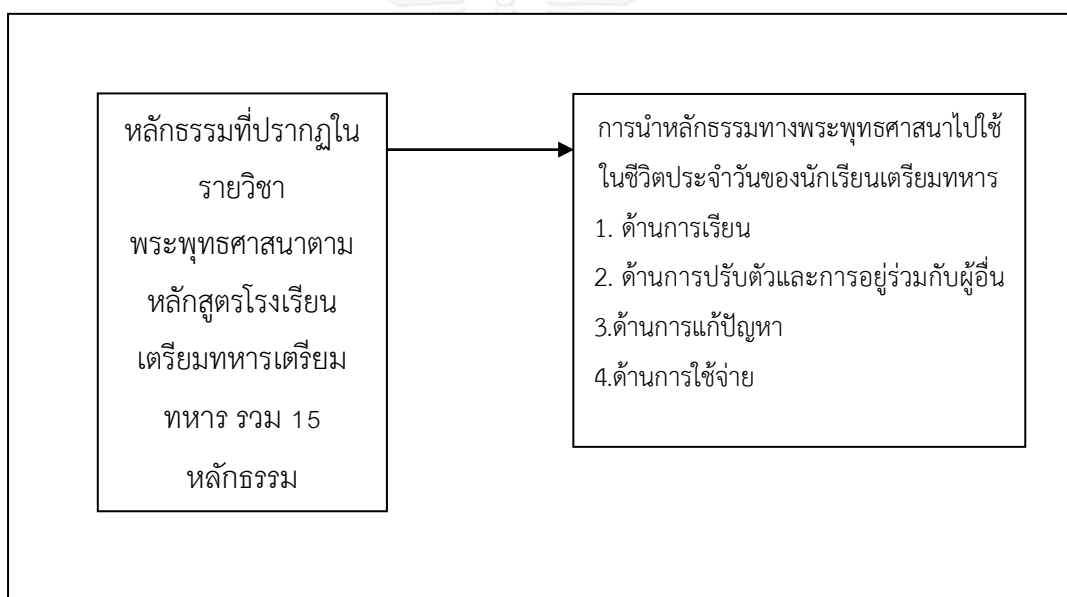
เตรียมทหารได้เรียนนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้ง 15 หลักธรรมและมีปัจจัยสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการเรียนสอนในโรงเรียนเตรียมทหารและสนองตั้งปรัชญาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในประเด็นด้านการเรียน ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่าย

2. การศึกษาปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กรอบแนวคิด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนเตรียมทหาร หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสถาบันป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม ที่เป็นสถาบันศูนย์รวมเบื้องต้นสำหรับผู้ที่เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเหล่าทัพและโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

นักเรียนเตรียมทหาร หมายถึง บุคคลที่กำลังศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 578 นาย ทั้ง 4 เหล่าทัพประกอบด้วย เหล่าทหารบก เหล่าทหารเรือ เหล่าทหารอากาศ และเหล่าตำรวจ

หลักธรรม หมายถึง หลักธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 การเรียนการสอนในรายวิชาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ได้แก่ อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 มรรค 8 เบญจศีล เบญจธรรม สังคหวัตถุ 4 ขันติ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 อปริ

หानิยมธรรม 7 ไตรสิกขา 3 พละ 5 สารณียธรรม 6 บุญกิริยาวัตถุ 3 มงคล 38 ทิศ 6 โยนิโสมนสิการ

การใช้ชีวิตประจำวัน หมายถึง การดำเนินชีวิตของนักเรียนเตรียมทหารในด้านต่อไปนี้

1. ด้านการเรียน หมายถึง การศึกษาด้านวิชาการและวิชาทหารมุ่งศึกษาด้วยความอุตสาหะอดทนต่อความยากลำบาก มีความขยันหมั่นเพียรและใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาบทเรียนด้วยสติปัญญาพร้อมทั้งมีสมาธิตั้งใจเรียน มีระเบียบวินัย มีความประพฤติในการเรียนที่เหมาะสมช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเต็มใจเวลามีปัญหาขัดข้องในด้านการเรียนและเชื่อฟังครูอาจารย์เวลาที่สอนบทเรียนและภาคปฏิบัติเพื่อผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ นายทหารปกครอง เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องนักเรียนเตรียมทหาร อ่อนน้อมถ่อมตนเคารพเชื่อฟังร่วมมือในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ช่วยเหลือส่วนรวม มีจักเมตตา และรู้จักแบ่งปัน มีความอดทน มีใจมั่นคงมีเหตุผล มีความสามัคคีและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

3. ด้านการแก้ปัญหา หมายถึง การฝึกฝนตนเองให้มีวิธีการคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีเหตุผลการรู้จักเหตุของปัญหาและหาหนทางในการแก้ปัญหาด้วยความอดทนต่ออุปสรรคเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยความคิดสร้างสรรค์ มีวินัยและเคารพในเหตุผลของผู้อื่น มีสมาธิใช้สติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงามมีเมตตา

4. ด้านการใช้จ่าย หมายถึง รู้จักการใช้จ่ายอย่างพอเพียงมีเหตุผลในการใช้จ่ายรู้จักรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ควบคุมตนเองในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะของตน โดยการบริหารและวางแผนคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบในการใช้จ่าย ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมต่างๆ มี อดทนอดกลั้นต่อความฟุ้งเฟ้อและรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

7.1 หลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ใน 3 รายวิชา ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 คือ ส 31103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ในชั้นปีที่ 2 คือ ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2

7.2 นักเรียนเตรียมทหารเฉพาะชั้นปีที่ 3 ทั้ง 4 เหล่าทัพ ได้แก่ เหล่าทหารบก เหล่าทหารเรือ เหล่าทหารอากาศ และเหล่าตำรวจที่นับถือศาสนาพุทธ

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเรียงลำดับตามหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. รายวิชาในหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 (กองวิชาสังคมศาสตร์ได้จัดทำขึ้น 3 รายวิชา ในชั้นปีที่ 1 และ 2) ดังนี้

- 1.1 รายวิชา ส 31101 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
- 1.2 รายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1
- 1.3 รายวิชา ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2

2. เนื้อหาพุทธศาสนาจากหนังสือวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 2 จากหนังสือของรายวิชาพระพุทธศาสนาของกองวิชาสังคมศาสตร์

- 2.1 พระพุทธประวัติ
- 2.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
- 2.3 หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ
- 2.4 หลักธรรมที่แสดงในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- 2.5 มงคล 38 ประการ
- 2.6 พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง
- 2.7 การบริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยโยนิโสมนสิการ

3. หลักธรรมที่ปรากฏในรายวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554

- 3.1 อริยสัจ 4
- 3.2 มรรค 8
- 3.3 อธิบาท 4
- 3.4 เบญจศีล เบญจธรรม
- 3.5 สังคหัตถ์ 4
- 3.6 ชั้นดี
- 3.7 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4
- 3.8 อปรีหานิยธรรม 7
- 3.9 ไตรสิกขา 3
- 3.10 พละ 5
- 3.11 สารณียธรรม 6

3.12 บุญกริยาวัตถุ 3

3.13 มงคล 38

3.14 ทิศ 6

3.15 โยนิโสมนสิการ

4. หลักธรรมกับการใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

4.1 ประโยชน์ของการนับถือศาสนา

4.2 นักเรียนเตรียมทหารกับการใช้ชีวิตประจำวัน

4.3 การประยุกต์หลักธรรมจากหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียน เตรียมทหาร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. รายวิชาในหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554

กองวิชาสังคมศาสตร์ได้จัดทำขึ้น 3 รายวิชา ในชั้นปีที่ 1 และ 2 ขึ้นเพื่อการเรียนการสอนให้กับนักเรียนเตรียมทหารตามความเหมาะสมกับพฤติกรรมระเบียบแบบแผนปฏิบัติสำหรับเตรียมความพร้อม ผักผ่อนทางกายและสติปัญญาอบรมจิตใจอยู่ในแนวทางที่ดั่งงามพัฒนาสังคมให้สงบสุขตลอดจนปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ ดังนี้

1.1 รายวิชา ส 31101 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

กองวิชาสังคมศาสตร์ได้กำหนดขึ้นตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1.1 ความเป็นมาและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับผู้นับถือศาสนาอื่นๆ

1.1.2 ประวัติพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการเสวยพระชาติของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีแบบอย่างคุณธรรมเพื่อประโยชน์สุขของการอยู่ร่วมกันในสังคม

1.1.3 หน้าที่ของชาวพุทธเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและสืบทอดวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรือง ซึ่งเกิดจากจิตใจที่ดั่งงาม

1.1.4 มารยาทชาวพุทธในการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ ทางด้านกาย วาจา และใจ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องและสมเป็นแบบอย่างแก่ชาวพุทธรุ่นต่อไป

1.1.5 การฝึกการบริกรรมจิตและเจริญปัญญา ตามหลักสติปัญญาจนเกิดความรู้ความเข้าใจ

1.1.6 ศีกษาศัพททางพระพุทธศาสนา

1.1.7 วิเคราะห์คติธรรม และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนาโดยการเข้าร่วมในศาสนพิธีต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.1.8 การพัฒนา และการแก้ปัญหาด้านการศึกษาโดยอาศัยหลักของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

1.2 รายวิชา ส 31104 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1

กองวิชาสังคมศาสตร์ได้กำหนดขึ้นตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 มีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1.2.1 วิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (มงคล 38) เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน

1.2.2 วิเคราะห์พุทธศาสนสุภาษิต ประวัติพุทธสาวก พุทธศาสนิกชนตัวอย่าง เพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2.3 วิเคราะห์เกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ

1.3 รายวิชา ส 32106 พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2

กองวิชาสังคมศาสตร์ได้กำหนดขึ้นตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.3.1 วิเคราะห์พุทธศาสนสุภาษิต ประวัติพุทธสาวิกา พุทธศาสนิกชนตัวอย่าง เพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.3.2 วิเคราะห์การพัฒนาจิตและพัฒนาศึกษาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ศึกษา ฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญา

2. เนื้อหาพุทธศาสนาจากหนังสือวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 2 จากหนังสือของรายวิชาพระพุทธศาสนาของกองวิชาสังคมศาสตร์

จากเนื้อหาในหนังสือพระพุทธศาสนาของกองวิชาสังคมศาสตร์ ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ใน 3 รายวิชา มีเนื้อหาที่สรุปดังนี้

2.1 พุทธประวัติ

2.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

2.3 หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ

2.4 หลักธรรมที่แสดงในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

2.5 มงคล 38 ประการ

2.6 พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง

2.7 การบริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยโยนิโสมนสิการ

ดังรายละเอียดตามเนื้อหาต่อไปนี้

2.1 พระพุทธประวัติ

พระประวัติของพระบรมศาสดาสรุปได้ดังนี้ (อมรา รอดดารา, 2554)

1. ศาสนาของพระพุทธศาสนา คือ พระบรมศาสดาสัมมาพุทธเจ้า พระนามเดิม คือ เจ้าชาย สิทธัตถะ เป็นโอรสของผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ แห่งแคว้นสักกะในชมพูทวีป หลีกจากเสด็จออกบรรพชา เพื่อค้นหาสัจธรรมเพื่อให้พ้นทุกข์ เป็นเวลา 6 ปี และในคืนวันเพ็ญเดือน 6 ก็ได้พระญาณตามลำดับ ดังนี้

1) บุเพนิวาสนุสติญาณ คือ ความระลึกชาติได้

2) จตุุปปาตญาณ คือ ความหยั่งรู้ในการเกิดของมนุษย์และสัตว์

3) อาสวัภยญาณ คือ ความรู้ในการขจัดกิเลสที่หมักหมมให้หมดสิ้นไป

การได้รับอาสาวิภยญาณนี้ นับว่าพระพุทธองค์สามารถดับกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เป็นการตรัสรู้ด้วยพระองค์เองจึงเรียกว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้คือ หลักปฏิบัติจสมุปปาท หรือ อริยสัจ 4 หลังจากทรงประกาศพระศาสนาแล้วมีพระสาวกปฏิบัติตามคำสอนของพระบรมศาสนา จนบรรลุเป็นอรหันต์ และสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจำนวนมาก โดยทรงมี อัครสาวกคือ พระสารีบุตร อัครสาวกเบื้องขวาและ พระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้าย บุคคลในพระพุทธศาสนา เรียกว่า พุทธบริษัท ซึ่งหมายถึงผู้ปฏิบัติตามวินัย และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา

2. ทรงเทศนาสั่งสอนประชาชนในแคว้นต่างๆเป็นเวลานานถึง 45 ปีแล้วเสร็จดับขันธปรินิพพานในวันที่ 15 ค่ำ เดือน 6 ท่ามกลางหมู่สาวก ณ เมืองกุสินารา ก่อนปรินิพพานทรงประกาศพระธรรมคำสอนที่สำคัญคือ

- 1) เมื่อพระองค์ปรินิพพานไปแล้ว ให้ถือว่า พระธรรมเป็นศาสนาตาแทนพระองค์
- 2) ทรงประทานปัจฉิมโอวาทว่า “ท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวงให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด”

2.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ศาสนาที่มีหลักคำสอนสำหรับพัฒนาบุคคลให้บรรลุจุดหมายสูงสุดอยู่ในพื้นฐานของความ เป็นเหตุและผล ทั้งนี้ได้มีพระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ระบุนัยสำคัญของพระพุทธศาสนา ดังนี้

กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (2501) ได้แสดงถึงความสำคัญของพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของ พระพุทธะ ผู้รู้ผู้ตื่นจากหลง พระผู้รู้เองโดยชอบจะศึกษาพุทธศาสนาต้องศึกษาเรื่องของพระพุทธเจ้าผู้ แสดงและบัญญัติพระศาสนา

แสง จันทร์งาม (2535) ได้สรุปความสำคัญของพุทธศาสนาว่า คำสั่งสอนทั้งหมดของ พระพุทธเจ้าเป็นประมวลความรู้ทางศาสนา ว่าด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการได้แก่

1. ธรรมชาติของชีวิต
2. ธรรมชาติของจักรวาล
3. จุดมุ่งหมายของชีวิต
4. ทางไปสู่จุดมุ่งหมายของชีวิต (สุรพล ไกลสรารุติ, 2555)

วรินทร์ วิชญาณุโรจน์. (2549) กล่าวว่าพุทธศาสนา คือ คำสอนและหลักปฏิบัติให้เกิดพุทธะใจ จิตเป็นศาสนาแห่งสติและปัญญาสามารถศึกษาและนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นหลักดำเนินชีวิตให้ไปในทางที่ ถูกต้อง

สุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ (ม.ป.ป.) กล่าวว่าพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นเรื่องจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ พระพุทธเจ้าค้นพบสังขธรรม และมรรควิธีที่จะนำมาแสดงเพื่อให้ ผู้อื่นรู้ตาม

จากความสำคัญข้างต้นสรุปว่า พระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีหลักในการปฏิบัติให้เกิดสติปัญญา และมีมรรคเป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ การมีศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตจะนำไปสู่การปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

2.3 หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ

หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธคือ สิ่งที่ชาวพุทธ ผู้ที่เคารพศรัทธาในพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดและพระสงฆ์ และควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างมีมารยาท ที่ถูกต้องและเหมาะสม และนำแนวทางการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ มาเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการดำเนินชีวิต ตามที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ระบุหลักปฏิบัติไว้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (ออนไลน์) ได้แสดงเรื่องหลักชาวพุทธไว้ว่า บุคคลที่เรียกตัวเองว่าชาวพุทธจะต้องมีหลักคุณสมบัติและปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ชั้นหลักการ

- 1.1 ฝึกฝนตนเองด้วยการศึกษาเพื่อจะได้เป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ
- 1.2 ฝึกตนเองให้มีปัญญา มีความเมตตา กรุณา มีความบริสุทธิ์
- 1.3 ถือธรรมเป็นใหญ่ คือความจริง ความดีงามเป็นเครื่องชีวิต
- 1.4 สร้างความสำเร็จด้วยความดีงามของตน อยู่ในความไม่ประมาท

2. ชั้นปฏิบัติ

- 2.1 กราบไหว้เคารพต่อพระรัตนตรัย บิฑามารดา ครูอาจารย์
- 2.2 มีศีลไม่ปฏิบัติตัวอยู่ในอบายมุข
- 2.3 สวดมนต์ให้เข้าใจถึงความหมายก่อนนอนทุกวัน
- 2.4 ทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิ เพื่อจุดมุ่งหมายที่เป็นกุศล
- 2.5 ทำกิจวัตรวันพระ ตักบาตร สวดมน ฟังธรรม แผ่เมตตา
- 2.6 ให้ทานเพื่อบรรเทาทุกข์เพื่อสนับสนุนกรรมดี
- 2.7 บำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้มีพระคุณ
- 2.8 ไปวัดเพื่อร่วมกิจกรรมทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- 2.9 รู้จักประมาณตนในการบริโภคพอเพียง
- 2.10 มีการปฏิบัติตนให้มีชีวิตที่อยู่ในความดีงาม
- 2.11 ไม่ปล่อยใจให้หลงกับสิ่งชั่วร้ายรอบตัว
- 2.12 มีพระคุณของพระรัตนตรัยเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจไว้สักการะ

บุคคลที่ถือแนวทางปฏิบัติดังกล่าวตามหลักชาวพุทธจึงเป็นผู้ที่มีภูมิธรรมพื้นฐานและเป็นชาวพุทธที่แท้จริง

दनिय चायिथा सुकन्ठं सिन्धवानन्तं च सुवित्रं जन्त्रिंशत् (2551) สรุปไว้ดังนี้หน้าที่ชาวพุทธเป็นการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ทั้งกาย วาจา และใจเป็นการปฏิบัติรวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ดังนี้

1. การเป็นชาวพุทธที่ดีตามหลัก ทิศ 6 หมายถึง บุคคลต่างๆต้องมีความเกี่ยวเนื่องกันทางสังคมและมีการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆ คือ ปฏิบัติตนต่อ บิดามารดา ครูอาจารย์ บุตร สามีภรรยา มิตรสหาย คนใต้ปกครอง และพระสงฆ์

2. การรักษาศีล 8 หมายถึง การรักษาระเบียบข้อปฏิบัติ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย เว้นจากการประพฤติดีในกาม เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการดื่มน้ำเมา เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลากลางคืน เว้นจากการขบถือง ฟ้อนรำ เว้นจากที่นอนอันหุรหุรา

3. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หมายถึง การแสดงตนเพื่อยืนยันว่าเป็นผู้ปฏิบัติตนในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

4. การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกองค์กรพุทธ หมายถึง ชาวพุทธต้องหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสมาชิกขององค์กรพุทธศาสนาซึ่งจะแสดงถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมที่เป็นไปตามการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

5. การปลูกจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในสังคมพุทธ หมายถึง ชาวพุทธต้องเห็นคุณค่าของพระรัตนตรัยเพื่อปฏิบัติตนให้อยู่ในความดีงาม จึงต้องมีพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธที่มีกิจกรรมทางพุทธศาสนาเกี่ยวข้องเพื่อให้ปฏิบัติตามคำสอน

6. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ หมายถึง พิธีกรรมทางศาสนาพุทธเป็นพิธีกรรมที่แผ่ไปด้วยคุณค่าทางหลักคำสอนกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม

7. การเข้าใจในพระภิกษุ หมายถึง พุทธศาสนิกชนต้องเข้าใจในกิจของสงฆ์ ในด้านการฝึกอบรมศีล สมานธิปัญญา ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งทางธรรมและบาลี ด้านการเป็นนักบวชที่ดีเพราะพระภิกษุต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน

8. การศึกษาเรื่องคุณสมบัติของทายกและปฏิคาหก หมายถึง ผู้ให้และผู้รับทาน การให้ ไม่ว่าจะป็นวัตถุ ความรู้ การให้อภัย ช่วยเหลือจิตใจบริสุทธิ์ การให้ขึ้นอยู่กับที่ตั้งใจ

9. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของพระภิกษุในฐานะพระนักเทศน์ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระวิทายกร พระวิปัสสนาจารย์ และพระนักพัฒนา หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ต่างๆ เป็นผู้เผยแผ่ศาสนา ไปปฏิบัติงานในท้องถิ่น จัดวิทยากรไปอบรมสอนศีลธรรม และก็พัฒนาสังคมในทุกด้านในการดำเนินชีวิต

10. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของอุบาสกอุบาสิกาที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน หมายถึง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมและเข้าร่วมพิธีทางศาสนา ตลอดจนเผยแผ่ศาสนา

11. วิเคราะห์เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย หมายถึง ปกป้องตามหลักของพุทธศาสนา พร้อมกับถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนา

สกถ ประภาสุมณี และสุคนธ์ ตันกัญญา (2544) กล่าวถึงหน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธที่ว่าเป็นที่เลื่อมใสในการนับถือพระพุทธศาสนา ชาวพุทธที่ดีต้องเข้าใจในกิจของสงฆ์ที่มีทั้งในด้านการศึกษาฝึกอบรม การปฏิบัติตนเป็นนักบวชที่ดี เป็นผู้ให้ทานและรับทานที่ทำด้วยใจที่ถูกขัดเกลากจนเป็นชาวพุทธที่ดีมีหลักทิศ 6 พร้อมรักษาศีล 8 ตลอดจนมารยาทที่ดีต่อพระภิกษุทางกาย วาจา ใจ ปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจในการของพระภิกษุ คือ การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักบวชที่ดี
ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม คือ เมื่อพระสงฆ์บวชแล้วต้องได้รับการฝึกทุกด้านและการฝึกอบรม เน้นให้ครบสมบูรณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่

1.1.1 ด้านศีล คือ ต้องควบคุมกาย วาจา เป็นระเบียบเรียบร้อย งดเว้นจากข้อห้ามที่ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ได้แก่ ศีลในปาติโมกข์ คือ ศีลที่สำคัญ 227 ข้อ และศีลนอกปาติโมกข์ คือ ศีลเล็กๆ น้อยๆ นอกจาก 227 ข้อ

1.1.2 ด้านสมาธิ คือ ต้องฝึกจิตใจด้วยการฝึกสมาธิ ซึ่งอาจทำ 2 วิธีได้แก่ ฝึกสมถภาวนา คือการหาวิธีเพื่อให้จิตยึดเหนี่ยวเป็นสมาธิและสงบจัดสิ่งมัวหมองทำจิตใจข่มกิเลสได้ชั่วคราว และ ฝึกวิปัสสนาภาวนา คือ ฝึกตามวิธีที่หนึ่งพอจิตเป็นมีสมาธิก็ใช้เป็นพื้นฐานพิจารณาความไม่เที่ยงแท้ ความเป็นทุกข์ จนกระทั่งมุ่งไปที่ปัญญาความรู้แจ้งและสละกิเลสได้เด็ดขาด

1.1.3 ด้านปัญญา คือ ฝึกอบรมตนให้เป็นผู้มีปัญญา ได้แก่ ปัญญาระดับญาณ คือ ความหยั่งรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ต้องมาจากการฟังจนกระทั่งเป็นพหูสูต และปัญญาระดับ ญาณ คือความหยั่งรู้ความจริงทั้งหลาย การปล่อยวางจนกระทั่งหมดไปโดยสิ้นเชิง

1.2 การปฏิบัติธรรมและเป็นนักบวชที่ดี คือ การเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้า การเผยแผ่พระธรรมจะได้ผลดีนั้นกล่าวสรุป 5 ประการ ดังนี้

1.2.1 สร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาและทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ประชาชน เลื่อมใสศรัทธา

1.2.2 สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

1.2.3 สอนให้ละความชั่ว พยายามหาวิธีให้คนละทำความชั่วแต่ให้ฟังทำความดีให้ได้

1.2.4 สนับสนุนให้ทำความดี พระสงฆ์ต้องสร้างเสริมกำลังใจให้คนทำความดีในวิธีที่ เหมาะสม

1.2.5 สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพไว้สืบทอดพระพุทธศาสนา สร้างทายาทที่มีคุณภาพ มีความประพฤติดี มีความรู้ และสามารถถ่ายทอดได้

2. คุณสมบัติของทายาท และปฏิคาหก คือ ผู้ให้ทาน ปฏิคาหก หมายถึง ผู้รับทาน การให้ทาน นอกจากเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นแล้วยังเป็นการช่วยขัดเกลา แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ให้วัตถุ ให้ความรู้ ให้อภัย การให้ที่ดีนั้นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ให้ และผู้รับด้วยดังนี้

2.1 ให้ทานแก่บุคคล ควรให้นักเรียนต้องพิจารณาไตร่ตรองเป็นรายๆไป

2.2 ให้ในสิ่งที่ควรให้ ต้องเป็นของบริสุทธิ์และได้มาโดยชอบธรรม

2.3 ให้ด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ การให้ที่ดีจะเกิดจากเจตนาที่บริสุทธิ์ และเต็มใจให้

3. การเป็นชาวพุทธที่ดี ตามหลักทศเบ็องบนในทศ 6 คือ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี ฟังปฏิบัติตามหลักธรรมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ดังนี้

3.1 จะทำในสิ่งใดก็ด้วยความเมตตา ปราถนาดี ด้วยไมตรี

3.2 จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา ควรใช้คำพูดที่ต้องเหมาะสม

3.3 จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยความเมตตา ไม่คิดร้ายต่อท่าน มองในแง่ร้าย

3.4 ต้อนรับด้วยความเต็มใจ แสดงความเคารพด้วยความเต็มใจ

3.5 อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 พระสงฆ์เป็นผู้สละเหย้าเรือน

4. การบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา คือ การบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ช่วยธำรงรักษาขนบธรรมเนียมและเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ เพื่อให้มีศาสนทายาทของพระพุทธเจ้า และถือเป็นการตอบแทนพระคุณของบิดามารดา

5. การบวชเป็นแม่ชี ธรรมจารินี หรือเนกขัมมনারี คือ สตรีที่บวช ถือ ศีล 8 จุดประสงค์ของการบวชชีและธรรมจารินี สรุปได้

5.1 เพื่อบำเพ็ญเนกขัมมบารมีคือ การออกบวชเพื่อปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

5.2 เพื่อศึกษาธรรมในทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง

5.3 เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในหมู่สตรีด้วยกัน

5.4 เพื่อช่วยกันปกป้องพระพุทธศาสนาให้สถิตสถาพรสืบไป

6. การรักษาศีล 8 คือ ในทางพุทธแล้วการถือศีลเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งนอกจากการให้และการเจริญภาวนา ศีล 8 มีดังนี้

6.1 ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการฆ่าสัตว์

6.2 อทินนانا เวรมณี หมายถึง เว้นจากการลักขโมย

6.3 อพรหมจริยา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการกระทำที่มีใช้พรหมจรรย์

6.4 มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการพูดเท็จ

6.5 สุราเมรยมชปมาทภูฐานา เวรมณี เว้นจากน้ำเมา

6.6 วิกาลโภชนา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลากลางคืน

6.7 นจจิตวาทิตวิสุกทสสมาลา คนธวิเลปนธารณมณฑนวิภูสนภูฐานา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่น การตัดดอกไม้ ของหอม และเครื่องลูบไล้

6.8 อุจจาसन มหาसनา เวรมณี หมายถึง เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่

7. การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพระภิกษุทางกาย ทางวาจา ทางใจ คือ ชาวพุทธจึงความปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสงฆ์ให้เหมาะสมในด้านต่างๆ ดังนี้

7.1 การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสงฆ์ทางกาย

7.1.1 การไปหาพระภิกษุสงฆ์ อยู่ในฐานะเป็นปุชนียบุคคลที่ชาวพุทธควรเคารพสักการบูชากราบไหว้ ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา การไปหาพระภิกษุสงฆ์เพื่อนิมนต์ท่านไปเจริญพระพุทธมนต์ในงานมงคล ควรมีเครื่องสักการบูชา เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน ไปถวายเพื่อแสดงความเคารพบูชา

7.1.2 การลุกขึ้นต้อนรับ เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่ง เมื่อท่านเดินผ่านมาตรงหน้าควรรน้อมตัวลงไหว้ เมื่อท่านนั่งลงเรียบริ้อยแล้วจึงนั่งตามปกติ ควรยกมือไหว้ หรือกราบเบญจางคประดิษฐ์สุดแต่ความเหมาะสมแก่สถานการณ์ในทีนั้นๆ

7.1.3 การให้ที่นั่งแก่พระภิกษุสงฆ์ เป็นการแสดงความเคารพ เอื้อเฟื้อต่อพระภิกษุควรจัดอาสนะไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

7.1.4 การตามส่งพระภิกษุสงฆ์ เมื่อท่านเดินผ่านให้กราบหรือยกมือไหว้ตามกรณี

7.1.5 การหลีกเลี่ยงให้พระภิกษุ แสดงความเคารพขณะเดินผ่าน

7.2. การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสงฆ์ คือ ควรประณมมือพูดกับท่านและรับคำพูดของท่านไม่ควรพูดล้อเล่น พูดคำหยาบ เมื่อลากลับนั่งคุกเข่ากราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์แล้วเดินเข้าออกไป

7.3 การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุสงฆ์ทางใจ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา ต่อพระภิกษุสงฆ์ เพราะท่านเป็นผู้มีความประพฤติดี ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติชอบ เพื่อความรู้แจ้ง เป็นผู้ดำรงพระศาสนาให้ดำรงอยู่ยาวนาน ชาวพุทธจึงมีความเคารพทางใจ โดยคิดถึงท่านด้วยใจบริสุทธิ์ เลื่อมใสศรัทธา เป็นผู้ที่มีความเคารพต่อพระภิกษุสงฆ์ และเป็นชาวพุทธที่ดี

8. การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อพระภิกษุสงฆ์ คือ ตามปกติทั่วไปพระภิกษุสงฆ์จะอยู่เฉพาะที่วัด จะไปตามบ้านเรือนในบางกรณี ดังนี้

8.1 ไปบิณฑบาตในตอนเช้า ชาวพุทธควรแต่งกายให้สุภาพ สะอาด

8.2 ไปโปรดชาวบ้านที่ควรโปรด

8.3 ไปแสดงธรรมแก่ชาวพุทธที่สนใจศึกษาธรรม เยี่ยมญาติโยมเพื่อถามสารทุกข์หรือที่ป่วยไข้ เจ้าของบ้านต้อนรับด้วยการแสดงความเคารพด้วยการไหว้หรือกราบตามแต่โอกาส

8.4 ไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เนื่องในโอกาสต่างๆตามได้รับนิมนต์ จัดสถานที่ให้เหมาะสม และสนทนาด้วยความสุภาพ

9. การปฏิบัติสันถารตามหลักปฏิสันถาร 2 คือ การทักทายปราศรัยแขกผู้มาหา ต้อนรับเป็นการแสดงออกถึงอาการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตามหลักแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ อามิส คือ สิ่งของต่างๆ อาหาร เครื่องดื่ม ขนม ผลไม้ ฯลฯ และการปฏิสันถารด้วยธรรม คือการต้อนรับด้วยการกล่าวธรรมะให้ฟังหรือแนะนำกันในทางธรรม

10. การร่วมกิจกรรม และเป็นสมาชิกขององค์ชาวพุทธ คือ พุทธศาสนิกชนก็ควรเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อทำกิจกรรม พิธีกรรมทางพุทธศาสนาตามโอกาสที่ตนมีโดยช่วงวัย เช่น ควรหาโอกาสเข้าวัด ค่ายพุทธธรรม สมาคม การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นทางหนึ่งที่ช่วยดำรงสืบทอดพระพุทธศาสนาได้นั่นเอง

11. การปลูกจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในสังคมพุทธ คือ เนื่องจากพระพุทธศาสนาควรส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้และศึกษาพระพุทธศาสนานอกเวลาเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจหลักธรรมที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดีน้อมนำธรรมะเข้าสู่จิตใจ

12. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะพระนักเทศน์ พระวิทยากร และพระนักพัฒนา มีอยู่ 2 ประการ คือ

12.1 หน้าที่ในการศึกษาอบรม ต่อได้รับการศึกษาอบรมตนทุกด้าน ตั้งแต่ กิริยามารยาท การพูดจา การเคลื่อนไหว ตลอดจนการกระทำต่างๆ การฝึกอบรมนั้นเน้นให้ครบสมบูรณ์ใน 3 ด้าน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

12.2 หน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา และประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ปฏิบัติดีและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สอนให้ละความชั่วสนับสนุนให้ทำความดี สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพไว้สืบทอดพระพุทธศาสนา

13. วิเคราะห์หน้าที่ และบทบาทของอุบาสก อุบาสิกา ที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน คือชาวพุทธต้องปฏิบัติตนตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาให้เหมาะสม ซึ่งทำได้โดย การศึกษาหลักธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรม และการบำรุงศาสนา พร้อมกับอาศัยกระบวนการถ่ายทอดและชี้แจงข้อความรู้ และหลักการของพุทธศาสนิกชนจะได้เข้าใจพระพุทธศาสนิกชนอย่างถ่องแท้ เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

14. วิเคราะห์เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในสังคมไทย คือ เมื่อมีบุคคลติเตียนหรือลบหลู่พระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนควรใช้สติปัญญาพิจารณาก่อน แล้วจึงชี้แจงให้เห็นว่าสิ่งนั้นควร สิ่งนั้นไม่ควร สิ่งนี้ดี สิ่งนี้ไม่ดี ช่วยกันปกป้องพระพุทธเจ้า การปกป้องพระธรรม การปกป้องพระสงฆ์ และการปกป้องศิลปวัตถุและวัฒนธรรม

15. การแสดงการเคารพตามหลักพระพุทธศาสนาต่อพระรัตนตรัย ปุชนียสถาน ปุชนียวัตถุ และปุชนียบุคคล คือการแสดงเคารพตามโอกาสและสถานที่ เคารพต่อสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า แสดงความเคารพยำเกรง ไม่แสดงอาการดูหมิ่น ไม่ทำความสกปรกหรือทำลาย แสดงความเคารพต่อสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของพระธรรม และการแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ด้วยกิริยาวาจาที่สุภาพ ให้เกียรติแก่พระสงฆ์

16. การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก นั้นถือเป็นมารยาทหรือความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของชาวพุทธในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือเป็นคนดีของสังคมและประโยชน์ต่อผู้อื่น

ดังนั้น หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทของชาวพุทธ การได้เข้าใจในการของพระภิกษุ เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่นปฏิบัติตนตามหลักธรรมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ ช่วยธำรงรักษาระบบนิเวศเอกลักษณ์ของชาติ รักษาศีล 8 ปฏิบัติตัวเหมาะสมต่อพระภิกษุ ร่วมกิจกรรมที่พุทธศาสนิกชน ควรทำตามโอกาส ปลุกจิตสำนึกและหน้าที่บทบาทของตนปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาแสดงความเคารพตามหลักพระพุทธศาสนาตลอดจนบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

2.4 หลักธรรมที่แสดงในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

วันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นวันที่มีความสำคัญต่อชาวพุทธ การกำหนดวันสำคัญเพื่อให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมจะเกิดความสุข และได้ทำความดี วันสำคัญทางพุทธศาสนาและมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในวันสำคัญดังที่ได้มีในหนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีเนื้อหาที่กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2544) มีสาระสำคัญดังนี้

1. วันวิสาขบูชา วันวิสาขบูชาเป็นวันที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าโดยตรง คือวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ วันตรัสรู้และวันปรินิพพาน หลักธรรมที่ได้แสดงในวันวิสาขบูชาคือ อริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นความรู้แจ้งที่สมบูรณ์หรือความจริงอันประเสริฐ ด้วยหลักการภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการวิเคราะห์ ถือเป็นหัวใจของพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาแล้วนั้นเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพาน ยังถือว่าวันวิสาขบูชาเป็นวันสากลของโลก ดังนั้นชาวพุทธจึงควรรำลึกถึงความสำคัญ ควรน้อมรับการบูชาพระพุทธเจ้า บำเพ็ญกุศลด้วยการตักบาตร ปฏิบัติตามคำสอน สงบจิตใจด้วยการถือศีลฟังธรรม ตลอดจนลด ละ เลิก การกระทำชั่วทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และแก้ปัญหาได้ มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีความเห็นใจในการอยู่ร่วมกันโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

2. วันอาสาฬหบูชา วันอาสาฬหบูชาเป็นวันที่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 วัน วันที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา หลักธรรมที่แสดงในวันนี้คือ อัมมจักรกัปปวัตตนสูตร นั้นจะนำไปสู่การดับทุกข์คือไตรสิกขา 3 เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติ โดยมีหลักการปฏิบัติ มีอยู่ 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เน้นการปฏิบัติฝึกอบรมตนซึ่งวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางของมรรคมรรคมีองค์ 8

3. วันมาฆบูชา วันมาฆบูชาเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เป็นวัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ท่ามกลางที่ประชุมมหาสังฆสันนิบาตครั้งใหญ่ในพระพุทธศาสนา โดยมีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน 4 ประการ คือ พระสงฆ์สาวก 1,250 รูปได้มาประชุมพร้อมกันยังวัดเวฬุวันโดยมิได้นัดหมาย หลักธรรมที่แสดงในวันนี้ คือโอวาทปาติโมกข์ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา คือ ละความชั่วทั้งปวง ทำความดีให้ถึงพร้อม ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักประมาณตน ไม่โจมตีผู้อื่น มีวาจาสุภาพ สारรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และประเพณี บำเพ็ญเพียร ดังนั้น ชาวพุทธได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าว จะสามารถพ้นความทุกข์ พบแต่ความสุข

4. วันธรรมสวนะ วันธรรมสวนะเป็นวันที่มีการกำหนด วันขึ้น 8 ค่ำ วันขึ้น 15 ค่ำ แรม 8 ค่ำ และแรม 15 ค่ำ และยังมีการทำบุญตักบาตร รักษาศีล การที่พระสงฆ์นำมาเทศน์เป็นเรื่องการทำ ความดี หลักธรรมที่แสดงในวันนี้ ได้แก่ บุญกิริยา 3 ได้แก่

4.1 ทานมัย คือ การทำความดีด้วยการให้ ไม่ว่าจะป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

4.2 ศีลมัย คือ การทำความดีด้วยการประพฤติปฏิบัติดีงามถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคม

4.3 ภาวนามัย คือ การทำความดีด้วยการฝึกจิตใจให้สงบ

สรุปหลักธรรมในวันสำคัญทั้ง 4 วัน ที่ระบุในหนังสือเรียนพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ได้แก่

1. วันวิสาขบูชา หลักธรรมที่แสดงในวันนี้คือ อริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

2. วันอาสาฬหบูชา หลักธรรมที่แสดงในวันนี้คือ ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร

3. วันมาฆบูชา หลักธรรมที่แสดงในวันนี้ คือโอวาทปาติโมกข์

4. วันธรรมสวนะ หลักธรรมที่แสดงในวันนี้ ได้แก่ บุญกิริยา 3

ควรเลือกวิธีการทำความดีให้เหมาะสมกับตนและนำหลักธรรมในพุทธศาสนา มาปฏิบัติเพื่อให้ เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและทำให้เกิดความสุขแก่ตนเองและสังคม

2.5 มงคล 38 ประการ

มงคล 38 ประการ คือ สิ่งที่ทำให้ชีวิตมีแต่ความโชคดี หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุขและความเจริญมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งหมด 38 ประการ ดังที่ กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554:1-15) ดังนี้

1. การไม่คบคนพาล
2. การคบบัญญัติ
3. การบูชาบุคคลที่ควรบูชา
4. การอยู่ในถิ่นอันสมควร
5. เคยทำบุญมาก่อน
6. การตั้งตนชอบ
7. ความเป็นพหูสูต
8. การรอบรู้ในศิลปะ

9. มีวินัยที่ดี
10. กล่าววาจาอันเป็นสุภาพ
11. การบำรุงบิดามารดา
12. การสงเคราะห์บุตร
13. การสงเคราะห์ภรรยา
14. ทำงานไม่ให้คั่งค้าง
15. การให้ทาน
16. การประพฤติธรรม
17. การสงเคราะห์ญาติ
18. ทำงานที่ไม่มีโทษ
19. ละเว้นจากบาป
20. สำรวมจากการดื่มน้ำเมา
21. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
22. มีความเคารพ
23. มีความถ่อมตน
24. มีความสันโดษ
25. มีความกตัญญู
26. การพึงธรรมตามกาล
27. มีความอดทน
28. เป็นผู้ว่าง่าย
29. การได้เห็นสมณะ
30. การสนทนาธรรมตามกาล
31. การบำเพ็ญตบะ
32. การประพฤติพรหมจรรย์
33. การเห็นอริยสัจ
34. การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน
35. มีจิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม
36. มีจิตไม่เศร้าโศก
37. มีจิตปราศจากกิเลส
38. มีจิตเกษม

อนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียนเตรียมทหาร กองวิชาสังคมศาสตร์ โรงเรียนเตรียมทหาร (2554:74) ได้กำหนดให้มีการศึกษาในหลักมงคล 38 ประการไว้ทั้งหมด มีความสำคัญ 11 ประการเท่านั้นดังรายละเอียดดังนี้

1. การสงเคราะห์บุตร คือ พ่อแม่ต้องสังเคราะห์เลี้ยงดูด้วยความสมดุลยิตหลักตามความพอดี ตามหลักพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา นอกจากนี้ยังต้องยึดหลักทศ 6 ต้องอนุเคราะห์ลูก 5 ประการ คือ

- 1.1 ห้ามทำความชั่ว
- 1.2 ให้ดำรงตนอยู่ในความดี
- 1.3 ให้ศึกษาศิลปวิทยา
- 1.4 หาคู่ครองที่สมควรให้
- 1.5 มอบทรัพย์สินสมบัติให้ตามโอกาสอันควร
2. การสงเคราะห์ภรรยา(สามี) คือ เข้าใจหลักการเลือกคู่ครอง และการครองเรือนเมื่อถึงเวลาที่จะต้องมีการครบครันตามหลักแสดงความเหมาะสมดังนี้
 - 2.1 มีศรัทธาหรือเชื่อเสมอกัน
 - 2.2 มีศีลเสมอกัน
 - 2.3 มีความเสียสละเสมอกัน
 - 2.4 มีปัญญาที่มีความรู้เสมอกัน
3. ความสันโดษ คือ มี 2 ความหมายได้แก่
 - 3.1 สันโดษที่สอนพระภิกษุ ความมักน้อยปรารถนาน้อย ไม่ปล่อยใจให้กระวนกระวายเพราะอำนาจกิเลส
 - 3.2 สันโดษที่สอนบุคคล คือ ความยินดีในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้มาจากการทำงานตามกำลังความสามารถของตน
4. ถูกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว คือ จิตใจมาหวั่นไหวด้วยโลกธรรมคือการกระทำจิตใจให้เป็นอย่างนี้ได้ เป็นมงคลอันอุดมอย่างหนึ่ง จิตไม่หวั่นไหว เป็นอย่างไรต้องทราบจิตที่แท้จริงก่อน รู้จักทางไหนแล้วจึงดูทางนี้จึงจะง่าย
5. จิตไม่เศร้าโศก คือ เรื่องทางจิตนั้นแม้จิตของคนธรรมดาที่ยากอยู่แล้วแต่ถึงแม้จะเห็นยากก็ยังมีของจริงให้เห็นดีกว่ายากแล้วไม่มีของจริง จิตที่บรรลุนิพพานแล้วไม่มีความโศก
6. จิตไม่มัวหมอง คือ ในทางศาสนาท่านสอนว่าสิ่งที่ทำให้จิตใจมัวหมองคือกิเลส ใจคนเรานี้แหละถ้ากิเลสเกาะแล้วมันจะมีมัวเข้าไป จะมัวมากมัวน้อยแล้วแต่ขนาดของกิเลส คือกิเลสนั้นได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ มีหยาบมีละเอียดยเป็นชั้นๆ ดังนั้นคนต้องทำจิตยังไม่ได้ต้องพยายามระวังใจอย่าให้รัก ชัง หลง ใจจะมัวแล้วหมองจะเกิดความลำเอียง หรืออคติ
7. จิตเกษม คือ ความปลอดภัย พ้นจากภัยทั้งปวง พระพุทธเจ้าเสด็จออกทรงผนวชก็เพื่อนำมนุษย์ทั้งปวงให้พ้นภัย คือแดนปลอดภัย จึงทรงแนะนำพร่ำสอนวิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากคนร้าย อันธพาลมาแล้ว สูงขึ้นมาก็ทรงสอนให้เราปฏิบัติเพื่อปลอดภัยจากความผิดพลาดทุกสิ่งทุกอย่าง จะได้เกษมสำราญแท้จริงไม่มีภัยเลย
8. ความเพียรเพากิเลส คือ ความเพียรเพากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนา คือคุณธรรมที่เป็นธาตุร้อนเมื่อเราบำเพ็ญให้เกิดมีขึ้นในตัวเราแล้วย่อมมีเดชเผาความชั่วในตัวเราให้หมดสิ้นไปและมีอำนาจคุ้มครองให้เรามีความสงบสุขและความอบอุ่น
9. การประพฤติพรหมจรรย์ คือ การประพฤติที่ประเสริฐหรือดีเลิศ ได้แก่
 - 9.1 บำเพ็ญทานเป็นประจำตามกำลังศรัทธา
 - 9.2 มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - 9.3 รักษาศีล 5

- 9.4 เจริญเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
- 9.5 งดเว้นจากการเสพเมถุน
- 9.6 ยินดี พอใจชื่นชมคู่ครองของตน
- 9.7 มีความเพียรพยายาม
- 9.8 ฝึกฝนอบรมตนให้ตั้งงาม
- 9.9 ปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8
- 9.10 มีศรัทธาในศาสนาและยึดหลักคำสอน
- 9.11 บำเพ็ญสมณธรรม คือธรรมที่ทำให้สงบ

10. การเห็นอริยสัจ คือ เป็นหลักธรรมที่เป็นความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นำไปสู่การดับทุกข์ อริยสัจ จึงเป็นความรู้แจ้งที่สมบูรณ์ด้วยหลักการภาคทฤษฎี และปฏิบัติ

11. การบรรลุนิพพาน คือ จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นสภาพจิตที่มีความสุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์ เจือปน นิพพาน ไม่มีสุขอื่นจะยิ่งกว่า ดังพระพุทธเจ้าดำรัสไว้

ดังนั้น มงคล 38 ประการ คือ การเข้าใจหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยใช้ชีวิตด้วยความพอเพียง รู้จักการประมาณตน เข้าใจความเป็นไปและความจริงของโลก ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วใจ ดำรงจิตใจของตนให้มีความแจ่มใสไม่มัวหมองจากกิเลสต่างๆ สามารถกำจัดกิเลสที่เกิดขึ้นได้ด้วยความเพียร ประพฤติตนในทางที่ตั้งงาม และสามารถดำรงชีวิตด้วยความเป็นสุข

2.6 พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง

พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง ในหนังสือพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ได้ระบุประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง และพฤติกรรมที่มีอติถจริยวัตร เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแก่การศึกษาตั้งที่กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 18-54)ได้ระบุไว้จำนวน 12 ท่าน ดังนี้

1. พระอัสสชิ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริง มีความรับผิดชอบต่องาน และมีความฉลาดในการสอนบุคคลอื่น
2. พระอานนท์ เป็นผู้ที่ได้ยินได้ฟังมาก มีความจำดี มีความเพียรพยายามในการจดจำคำสั่งสอนต่างๆ รวมถึงมีความเสียสละ รู้จักกาลเทศะ มีความเมตตากรุณา และความจงรักภักดีอย่างยิ่ง
3. หมอชีวก โกมารภัจจ์ เป็นผู้ที่มีความกตัญญูทวดเวทที่ ใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีความคิดกว้างไกล มีปฏิภาณดี มีความเสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเลื่อมใสในพระรัตนตรัย
4. พระกัศปโคตรมีเถรี เป็นผู้ที่สามารถใช้ปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ และเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตน
5. พระปฎาจาราเถรี เป็นคนที่มีความอดทน มีสติปัญญาและเป็นคนที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
6. พระนางมัลลิกา เป็นผู้ที่มีความอดทนอย่างสูง ใช้หลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาชีวิต และเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
7. พระนาคเสน-พระยามิลินท์ เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความวิริยะอุตสาหะ ยอมรับผิด

8. สมเด็จพระวันรัต(เฮง เขมจารี) เป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ มีความตั้งใจจริง อุตุน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล และมีความรับผิดชอบ

9. พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความกตัญญูทเวที อุตุน ตั้งใจ มุ่งมั่น และรู้จักความสันโดษ พอเพียง

10. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงมั่นคงในพระรัตนตรัยและพระพุทธศาสนา มาก ทรงมี ปฏิภาณเป็นเลิศในการแก้ปัญหา ทรงเป็นอุบาสกตัวอย่าง มีความปรีชา และเมตตากรุณาอย่างยิ่ง

11. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ที่มีความวิริยะ อุตสาหะในเรื่อง การศึกษามีคุณธรรม มีเมตตา มีสติ ความสามารถ มีความกล้าหาญและเป็นนักพัฒนา

12. สุชีพ ปุญญานุภาพ เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้อย่างมีความตั้งใจจริง มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา เล่าเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และมองการณ์ไกล และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้น พุทธสาวก พุทธสาวิกา และพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง มีความประพฤติและคุณธรรมที่เป็น แบบอย่างพุทธศาสนิกชนดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน
2. ความเพียรพยายาม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใช้สติปัญญาในการพิจารณาปัญหาต่างๆ
3. เมตตากรุณา เสียสละ และมีความอดทน
4. ความกตัญญูทเวที
5. ความคิดสร้างสรรค์

2.7 การบริหารจัดการและเจริญปัญญาด้วยโยนิโสมนสิการ

การบริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยโยนิโสมนสิการในหนังสือพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร โรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ได้ระบุเพื่อการพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพและตั้งตนด้วยสติบน ความไม่ประมาทตามหลักการ กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 45-51) โดยมี หลักการดังต่อไปนี้

1. หลักในการฝึกสมาธิเบื้องต้นตามหลักหลักพุทธศาสนา
 - 1.1 วิธีการฝึกสมาธิเบื้องต้นตามหลักพระพุทธศาสนา
 - 1.2 การฝึกสมาธิมีจุดประสงค์เพื่อความสงบ ระงับดับนิวรณ์ มุ่งพัฒนาปัญญาให้สูงขึ้น
 - 1.3 ในการฝึกสมาธิต้องมีสติสัมปชัญญะ รู้สึกตัวตลอดเวลา
 - 1.4 ในการฝึกต้องมีกัลยาณมิตร คอยปรึกษาในเวลาที่เราสงสัย
 - 1.5 การฝึกสมาธิที่มีผลมาก อาณิสส้อมากต้องมีศีลที่บริสุทธิ์เป็นพื้นฐาน
 - 1.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมการฝึกสมาธิที่ทำให้มีอาณิสส้อมาก คือ ผู้ฝึกควรมี สัมปายะ
2. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญาด้วยการสวดมนต์มีดังนี้
 - 2.1 การนมัสการแด่พระรัตนตรัย
 - 2.2 สวดบทพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ เป็นภาษาบาลีคำแปลภาษาไทย
3. คุณค่าและประโยชน์ของการสวดมนต์ ได้บัญญัติไว้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อไปนี้
 - 3.1 สวดมนต์เป็นการฝึกปฏิบัติ ศีล สมาธิและปัญญา
 - 3.2 การสวดมนต์เป็นการฝึกปฏิบัติให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม
 - 3.3 การฝึกให้เกิดค่านิยมที่ดีและเข้าใจที่จะนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต

3.4 การสวดมนต์เป็นการฝึกให้เกิดความเข้าใจในคุณธรรม

4. การบริหารจัดการตามหลักสติปัฏฐาน 4 คือ สติ คือความระลึกได้ ความรู้ตัวไม่ประมาท ฐานที่ตั้งของสติมี 4 คือ

4.1 กาย ร่างกายกำหนดลมหายใจเข้าออก

4.2 เวทนา ความรู้สึกทุกข์ สุขหรือความรู้สึกเฉยๆ

4.3 จิต ความคิด ความปรุงแต่ง จิตกุศลหรืออกุศล

4.4 ธรรมสภาวะธรรมต่างๆ ที่ปรากฏเกิดขึ้นในจิต

ประโยชน์ของการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา (กองวิชาสังคมศาสตร์ โรงเรียนเตรียมทหาร , 2554: 50) มีดังนี้

1. ประโยชน์ด้านบุคลิกภาพ คือไม่หวั่นต่อสภาพแวดล้อม มีความเชื่อมั่นในตัวเองพร้อมด้วยมีสติสัมปชัญญะ

2. ประโยชน์ด้านสุขภาพ คือ หลีกเลี่ยงความเครียด ความกดดัน หรือหายจากโรคบางชนิด

3. ประโยชน์ด้านจิตใจ คือ มีสติสงบ ผ่อนคลายเครียด เป็นสุข

4. ประโยชน์ด้านปัญญา คือ มีความคิดเฉียบแหลม เข้าใจเรื่องราวที่ลึกซึ้งได้ดีกว่าคนทั่วไป

5. การแผ่เมตตา คือ การรวมพลังจิตเป็นสมาธิ เกิดความสงบร่มเย็น ความเจริญ ให้แก่ตนเองและผู้อื่นหรือสัตว์อื่น และได้สรุพอานิสงส์หรือประโยชน์ของการแผ่เมตตาได้ดังนี้

5.1 หลับเป็นสุข

5.2 ตื่นเป็นสุข

5.3 ไม่ฝันร้าย

5.4 เป็นที่รักของมนุษย์

5.5 เป็นที่รักของอมมนุษย์

5.6 เหวดารักษา

5.7 ไฟ ยาพิษ ศาสตร์อาวุธไม่แผ้วพาน

5.8 จิตเป็นสมาธิได้อย่างรวดเร็ว

5.9 สีหน้าผ่องใส

5.10 ตายอย่างสงบ

5.11 หากยังไม่ได้บรรลุคุณธรรมระดับสูง ย่อมจะไปบังเกิดในพรหมโลก

6. การคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นความคิดที่บุคคลจะดีหรือทำความชั่วจะเริ่มต้นที่ความคิด และปรากฏมาเป็นพฤติกรรม การคิดแบบพัฒนาการเรียนรู้การบริหารจิตและเจริญปัญญา จะช่วยให้สามารถพัฒนาจิตใจให้มีสมาธิมั่นคงเกิดความมุ่งมั่น ในการทำงานและการเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีสติปัญญาในการวิเคราะห์แก้ปัญหา คือ

6.1 อุบายมนสิการ คือ คิดหรือพิจารณาด้วยวิธีที่ถูกวิธี

6.2 ปฐมนสิการ คือ คิดเป็นทาง คือให้ต่อเนื่องเป็นลำดับ

6.3 การณมนสิการ คือ คิดตามเหตุผล หาต้นเหตุและตามเหตุ

6.4 อุปปาทกมนสิการ คือ คิดให้เกิดผล คิดอย่างมีเป้าหมาย

ดังนั้นการบริหารจิตแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ช่วยทำให้จิตมีสุขภาพ คุณภาพ และทำให้มีบุคลิกภาพ พุทธิมีประโยชน์มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตลอดจนพัฒนาสังคม คือเป็นกลไกที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จเป็นคนที่ดีใจและปัญญาดี ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในหน่วยงานหรือสถาบันก็จะย่อมทำให้เกิดความสงบสุข ความเจริญมาสู่สังคมต่อไป

3. หลักธรรมที่ปรากฏในรายวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554

หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรตามหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ได้จัดทำขึ้นเพื่อการเรียนการสอนให้กับนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนเตรียมทหารเท่านั้น เนื้อหาที่กำหนดไว้ในโรงเรียนเตรียมทหารเป็นหลักสูตรสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเหตุผลนี้ทางกองวิชาสังคมศาสตร์จึงจัดทำหนังสือเกี่ยวกับวิชา ศาสนา ศิลปธรรม จริยธรรม วิชาพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 และวิชา พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 2 ขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน และรายละเอียดจากการวิเคราะห์เนื้อหาทั้ง 3 วิชา มีหลักธรรมที่ปรากฏใน หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหาร พุทธศักราช 2554 ต่อไปนี้

3.1 อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 หมายถึงหลักธรรมที่แสดงถึงหลักความจริงอันประเสริฐที่ใช้ในการแก้ปัญหา ดังที่ พระนักการศึกษาและนักการศึกษากล่าวว่า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่า ความจริงอันประเสริฐ ความจริงที่ทำให้คนเป็นพระอริยะมี 4 อย่าง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค หรือเรียกเต็มว่า ทุกข์ สมุทัย ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2555: 849) ได้แสดงความหมายของอริยสัจ 4 ว่า ความจริงที่มาใช้ประโยชน์แก่ชีวิตได้แก่

1. ทุกข์ แปลว่า ความทุกข์หรือสภาพที่พ้นได้ยาก เป็นสภาวะที่ตกอยู่แห่งความไม่แน่นอน กดดัน ขัดแย้ง และพร้อมที่จะก่อปัญหาและสร้างความทุกข์ได้เสมอ

2. ทุกขสมุทัย แปลว่า เหตุเกิดแก่ทุกข์ หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ กระวนกระวาย หวงเหวน ความหวาดกลัวและไม่รู้จักความสุข

3. ทุกขนิโรธ แปลว่า ความดับทุกข์เป็นสภาวะที่เข้าถึง เมื่อกำจัดได้ และไม่ถูกลากไป หลุดพ้น เป็นอิสระและประสบความสำเร็จ

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ทำให้ถึงความดับทุกข์หรือทางอันประเสริฐการดำเนินแบบทางสายกลางทำให้ไม่บีบคั้นและความยากลำบากแก่ตนเอง

พระครูโสภณปริยัตยานุกิต (ม.ป.ป.) ได้แสดงความหมายของอริยสัจ 4 ว่า ความจริงที่ทำให้สำเร็จให้เป็นอริยบุคคล ได้แก่

1. ทุกข์ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความไม่สมหวังต่างๆ

2. สมุทัย คือ ความอยากได้ เพราะเป็นเหตุให้เกิดทุกข์

3. นิโรธ คือ สิ่งที่ดับความทุกข์ให้หมดไป

4. มรรค คือ ปัญญาที่รู้อริยสัจสี่ว่าสิ่งไหนทุกข์ สิ่งไหนเป็นเหตุและผล สิ่งนั้นเป็นทางให้ถึงการดับทุกข์

อมรา รอดดารา (ม.ป.ป.) ได้สรุปความหมายของอริยสัจ 4 ว่า เป็นสังฆธรรมอันประเสริฐนี้มีความหมายหลายประการคือ

1. หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ เพราะอริยสัจ 4 เป็นความจริงที่เป็นจริงอยู่เสมอ ไม่เปลี่ยนแปลงผันแปรเป็นอย่างอื่นกล่าวคือ ชีวิตเจืออยู่ด้วยความทุกข์ ตัณหาเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ ความดับกิเลสตัณหา คือ การดับทุกข์ และการปฏิบัติตามอริยมรรค เป็นทางไปสู่ความดับทุกข์ได้ สิ่งดังกล่าวนี้เป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ทุกกาลสมัย

2. หมายถึง ความจริงของอริยะ เพราะพระอริยะเจ้าทั้งหลายมีความเห็นมีความเข้าใจเรื่องชีวิตดังกล่าว คือ เรื่องทุกข์และการดับทุกข์ตรงกัน ไม่ขัดแย้งกัน

3. หมายถึง ความจริงที่ทำให้บุคคลผู้เข้าถึงเป็นอริยะชน ทั้งนี้เพราะ แม้เดิมบุคคลนั้นเป็นปุถุชน แต่เมื่อมารู้แจ้งในอริยสัจครบถ้วนบริบูรณ์แล้วย่อมกลายเป็นอริยะชน คือผู้เจริญ ผู้ที่ห่างไกลจากกิเลสได้

สุรพล ไกลสรารุทมิ (2555) ได้สรุปความหมายของ อริยสัจ 4 ว่า สำคัญคือ วิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ว่ามีทางปฏิบัติอยู่ 2 ทาง คือ ชีวิตที่ทุกข์ (ทุกข์-สมุทัย) และชีวิตที่ไม่ทุกข์ (นิโรธ-มรรค) ได้แก่

1. ทุกข์ การยึดมั่นในขั้น 5
2. สมุทัย คือ ตัณหา ความอยากได้
3. นิโรธ คือ ภาวะที่ความอยากนั้นหมดไป
4. มรรค คือ ข้อปฏิบัติไม่ให้เกิดทุกข์

ดังนั้น หลักธรรมอริยสัจ 4 คือ การมีอยู่ของทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์และหนทางไปสู่ความดับทุกข์ จะเห็นว่าในชีวิตประจำวันนักเรียนเตรียมทหารสามารถนำหลักธรรมนี้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้การแยกแยะความทุกข์ และหาวิธีในการดับทุกข์ด้วยหลักธรรมที่จะนำไปสู่การดับทุกข์

3.2 มรรค 8

มรรค 8 หมายถึงหลักธรรมที่เป็นหนทางและการปฏิบัติในทางดับทุกข์เพื่อให้กำจัดกิเลสและหลุดพ้นทุกข์ ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 :215) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่าทางหนทาง ว่าโดยองค์ประกอบคือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่าอริยอัฏฐังคิกมรรค แปลว่าทางมีองค์ 8 คือ

1. สัมมาทิฐิ คือ เห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ
3. สัมมาวาจา คือ วาจาชอบ
4. สัมมากัมมันตะ คือ การงานชอบ
5. สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีพชอบ
6. สัมมาวายาเว คือ เพียรพยายามชอบ

2. สัมผัสกับปะ	คำริชอบ	(Ring Thought)
3. สัมมาวาจา	วาจาชอบ	(Ring Speech)
4. สัมมากรรมันตะ	การงานชอบ	(Ring Action)
5. สัมมาอาชีพะ	เลี้ยงชีพชอบ	(Ring Livelihood)
6. สัมมาวายาเว	พยายามชอบ	(Ring Effort)
7. สัมมาสติ	ระลึกชอบ	(Ring Mindfulness)
8. สัมมาสมาธิ	ตั้งมั่นชอบ	(Ring Concentration)

ดังนั้นหลักธรรม มรรค 8 จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนเตรียมทหารได้ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามความเป็นจริง ใช้ความคิดรอบคอบในการพิจารณาทำแต่ความดีงาม พุดในทางสร้างสรรค์ให้เกิดความสามัคคีและประพฤติปฏิบัติดี หาเลี้ยงชีพด้วยความเพียรพยายาม และตั้งอยู่บนความสุจริต

3.3 อธิบาท 4

อธิบาท 4 หมายถึง เครื่องมือที่นำไปสู่การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 418) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่าคุณเรื่องให้ถึงความสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จมี 4 คือ

1. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่สิ่งนั้น
2. วิริยะ คือ ความพยายามทำสิ่งนั้น
3. จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่สิ่งนั้น
4. วิมังสา คือ ความพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:51) ได้แสดงความหมายของอธิบาท 4 ว่า เครื่องนำไปสู่ความสำเร็จที่ประสงค์ไว้ ได้แก่

1. ฉันทะ คือ รักในสิ่งที่ทำ ทำด้วยความเต็มใจ คิดจะทำสิ่งใดด้วยความพอใจ
2. วิริยะ คือ ทำสิ่งใดด้วยความขยัน อดทน มีความพยายาม
3. จิตตะ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความจริงใจตั้งใจ ทำให้สำเร็จลุล่วง
4. วิมังสา คือ ตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น หาเหตุผลด้วยความรอบคอบ

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และทวี ผลสมภพ (2541) ได้สรุปความหมายของอธิบาท 4 ว่า ทางไปสู่ความสำเร็จ ต้องสงบใจ มี 4 ประการคือ

1. ฉันทะ ความพอใจอย่างแรงกล้าในการทำความดี
2. วิริยะ ความพอใจอย่างแรงกล้าในการทำงาน
3. จิตตะ ความตั้งใจอย่างแรงกล้าในการทำงาน
4. วิมังสา ระดมปัญญาอย่างเต็มที่ในการทำงาน

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2551) ได้สรุปความหมายของอธิบาท 4 ว่าเป็นทางแห่งความสำเร็จมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ จะทำสิ่งใดให้สำเร็จ ต้องมีความพอใจในสิ่งนั้น และต้องใช้เหตุผลให้รอบคอบ เพราะบางสิ่งที่เราพอใจต้องใช้สติปัญญาคิดให้ถี่ถ้วน

2. วิริยะ คือ ความเพียร ต้องลงมือทำ มีความอดสาหัส และข้ามอุปสรรคต่างๆ ให้เกิดความสำเร็จไม่ท้อแท้ และไม่เกียจคร้าน ก็จะนำไปสู่ความสำเร็จ

3. จิตตะ การตั้งใจให้แน่วแน่กับสิ่งที่ทำ ย่อมทำให้นำไปสู่ความสำเร็จ แต่การตั้งใจมันอย่าทำให้เกิดความเดือดร้อน ต้องทำให้พอดี

4. วิมังสา คือ การพิจารณาสอบสวน ต้องมีการวางแผนเป็นระดับขั้นตอน ต้องพิจารณากับงานที่ทำ ว่าสิ่งใดสำคัญ แสวงหาความรู้เพิ่ม วางแผนให้รอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ดังนั้นหลักธรรมอริยาบท 4 เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในใช้ในการเรียนและการทำงาน ของนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ ความรักงานพอใจกับงานที่ทำอยู่ขยันหมั่นเพียรกับเรียนและการทำงานเอาใจใส่รับผิดชอบงาน และการพินิจพิเคราะห์หรือความเข้าใจตั้งอยู่ในหลักเหตุและผล

3.4 เเบญจศีล เเบญจธรรม

เบญจศีล เเบญจธรรม หมายถึง ข้อห้ามและข้อปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติให้ตั้งงามปราศจากโทษที่ทำให้เกิดกับผู้อื่น ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 140-141) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า เเบญจศีลคือศีล 5 ได้แก่

1. เว้นฆ่าสัตว์
2. เว้นลักทรัพย์
3. เว้นประพฤตินอกใจ
4. เว้นปด
5. เว้นของเมา

ความหมายของเบญจธรรมคือ ธรรม 5 ประการ ความดี 5 อย่างที่ควรประพฤติคู่กันไปกับการรักษาศีลตามลำดับ คือ

- 1.เมตตากรุณา
- 2.สัมมาอาชีวะ
- 3.กามสังวร
4. สัจจะ
- 5.สติสัมปชัญญะ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารหลักเบญจศีล คือข้อห้ามได้แก่ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤตินอกใจ ห้ามพูดเท็จ งดเว้นจากดื่มสุรา เเบญจธรรมข้อปฏิบัติ คือเมตตา ประกอบอาชีพสุจริต สำรวมกาม ไม่พูดเท็จ มีสติ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและดีงาม

3.5 สังคหัตถ์ 4

สังคหัตถ์ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นสิ่งสังเคราะห์ผู้อื่นด้วยความเต็มใจไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 310) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า เรื่องสงเคราะห์กันและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ คือช่วยเหลือกัน ยึดเหนี่ยวในกันไว้มี 4 อย่างคือ

1. ทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

2. ปิยวาจา คือ พูดจាន่ารักน่านิยมนับถือ
3. อัตถจริยา คือ บำเพ็ญประโยชน์
4. สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอ คือทำตัวให้เข้ากันได้ เช่นไม่ถือตัว ร่วมทุกข์ร่วมสุข

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:87) ได้แสดงความหมายของสังคหวัตถุ 4 ว่า วัตถุเป็นเครื่องสังเคราะห์กันเพื่อช่วยเหลือกันในโอกาสต่างๆ ได้แก่

1. ทาน คือ มีอยู่สองแนวทาง แนวทางที่หนึ่งคือให้ด้วยจิตอนุเคราะห์ กับการให้เพื่อบูชาความดีงามของเขา

2. ปิยวาจา คือ เจรจาด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน และด้วยความหวังดี
3. อัตถจริยา คือ ปฏิบัติตนกับผู้อื่นด้วยความหวังดี
4. สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลายและเหมาะสม

ธรรมจักร สิงห์ทอง (2546: 70) ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ 4 ว่า ธรรมที่สังเคราะห์ต่อกัน ช่วยประสานความสามัคคีระหว่างกันในสังคมไม่ให้เกิดความแตกแยก ได้แก่

1. ทาน หมายถึง ให้สิ่งของและแบ่งปันช่วยเหลือด้วยวัตถุ ด้วยให้สติ ให้คำแนะนำตามความสามารถ

2. ปิยวาจา หมายถึง ใช้วาจาอ่อนหวานเป็นประโยชน์ ใช้คำสุภาพ รู้จักกาลเทศะ และเป็นผู้ที่ประสานประโยชน์

3. อัตถจริยา หมายถึง การกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยเป็นธุระให้ผู้อื่น ไม่นิ่งดูตายช่วยเหลือร่วมมือ

4. สมานัตตตา หมายถึง เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายวางตัวให้ถูกสถานที่ บุคคล และในสังคมนั้นๆ วางตัวให้เหมาะสม เป็นคนน่านับถือ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารหลักสังคหวัตถุ 4 คือการแบ่งปัน การพูดจาสุภาพ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นและวางตนเสมอต้นเสมอปลายกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข

3.6 ชั้นดี

ชั้นดี หมายถึง ความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบาก ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 26) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่าความอดทน ทนลำบาก ทนตรากด่า ทนเจ็บใจ ความหนักเอาเบาสู้ เพื่อบรรลุจุดหมายที่ตั้งาม

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 6) ได้สรุปความหมายของชั้นดี ว่า ความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบาก ประเภทของความอดทน มีดังนี้

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ เป็นการอดทนต่อสภาพธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ความหนาว ความร้อน

2. อดทนต่อทุกขเวทนา เป็นการอดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วย

3. อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นการอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากเพราะเขาเป็นผู้บังคับบัญชาของตน

4. อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์ หมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว สนุกสนานการเที่ยวเตร่ ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลัก
ขั้นดี คือความอดทนต่อสภาพอารมณ์ ต่อความเจ็บป่วย ต่อความโกรธ และต่ออารมณ์กิเลสต่างๆ โดย
รู้จักกำจัดอารมณ์ตนเองจากการไม่พอใจ และไม่แสดงออกในทางที่ไม่ถูกต้อง

3.7 ทัศนคติที่มีต่อประโยชน์ 4

ทัศนคติที่มีต่อประโยชน์ 4 หมายถึง หลักธรรมที่อำนวยประโยชน์สุขใจปัจจุบัน ดังที่พระ
นักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 95) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่า
ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ
เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการคือ

1. อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น
2. อารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา
3. กัลยาณมิตรตตา คือ ความมีเพื่อนเป็นคนดี
4. สมชีวิตา คือ การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ทำได้

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:81) ได้ให้ความหมายว่า ประโยชน์ที่จะได้รับในปัจจุบัน
ประกอบด้วย

1. อุฏฐานสัมปทา คือ การขยันในการศึกษาเล่าเรียนและการประกอบอาชีพเลี้ยงตน
2. อารักขสัมปทา คือ รักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความสุจริต
3. กัลยาณมิตรตตา คือ การคบเพื่อนดีไม่คบคนชั่วที่จะพาไปพินาศ
4. สมชีวิตา คือ การเลี้ยงชีพด้วยกำลังทรัพย์ที่หามาได้ และประหยัดอดออม

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน และทวี ผลสมภพ (2541) ได้สรุปความหมายของทัศนคติที่มีต่อประโยชน์
4 ว่า ทัศนคติที่มีต่อประโยชน์ 4 คือประโยชน์ปัจจุบัน หรือทางแห่งการตั้งตัวในชีวิตปัจจุบัน ผู้ที่
ต้องการตั้งตัวให้ได้ในปัจจุบัน มี

1. มีความเพียรอย่างไม่ท้อถอย
2. รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความเพียรนั้น
3. คบคนดีเป็นมิตร
4. ใช้จ่ายพอประมาณ คือไม่ฟุ่มเฟือยและไม่ขัดสนนัก

ธรรมจักร สิงห์ทอง (2547: 25) ได้สรุปความหมายของทัศนคติที่มีต่อประโยชน์ 4 ว่า เป็น
ประโยชน์ในปัจจุบันเป็นหลักธรรมที่อำนวยความสงบสุขในขั้นต้น ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา หมายถึง พร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อแท้ต่อการเรียน การหา
เลี้ยงตน ทำหน้าที่ของตนให้เกิดความชำนาญ
2. อารักขสัมปทา หมายถึง รู้จักรักษา และรู้คุณค่าสิ่งของที่ได้มาพร้อมใช้ให้เกิดประโยชน์
และคุ้มค่า
3. กัลยาณมิตรตตา หมายถึง เป็นเพื่อนที่ดีไม่คบคนชั่ว และรู้จักเลือกคบเพื่อนรวมถึงการรู้จัก
เลือกคู่ครอง

4. สมชีวิตา หมายถึง หาเลี้ยงชีพของตนตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ รู้จักใช้และกินอยู่อย่างพอเพียงและไม่เป็นคนตระหนี่

สมชาย สุรชาติ (ม.ป.ป.) ได้สรุปความหมายของทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ว่าเป็นหลักธรรมอำนาจประโยชน์สุขขั้นต้นมี 4 ประการคือ

1. อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือประกอบอาชีพสุจริต ผักผ่อนให้ช้านานู้ใช้ปัญญาและดำเนินการได้ดี

2. อารักขัมปทาถึงพร้อมด้วยการรักษาทรัพย์สมบัติที่ตนทำได้ด้วยความเพียรและกำลังของตน

3. กัลยาณมิตรตตา คือการคบหาคนดีเป็นมิตร ไม่คบคนที่ชักจูงไปในทางไม่ดี และรู้จักนำแบบอย่างผู้ที่ควรเคารพมาถือเอาปฏิบัติ

4. สมชีวิตา คือ เลี้ยงชีวิตแต่พอดี รู้จักกำหนดรายได้รายจ่ายของตนและประหยัดอดออม ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 7 คือ มีความขยันหมั่นเพียรในการเลี้ยงชีพ อยู่อย่างพอเพียง และรู้จักเก็บออมทรัพย์ที่หามาได้ตลอดจนคบเพื่อนที่ดี หรือคบคนดี

3.8 อปริหานิยธรรม 7

อปริหานิยธรรม 7 หมายถึงหลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครองก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะเพื่อนำไปสู่ความรุ่งเรือง ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 378) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า ธรรมไม่เป็นที่ดั่งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี 7 ประการคือ

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ
2. เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้ว สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้
4. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน

5. ไม่ลู่อ่อนแก่ความอยากที่เกิดขึ้น
6. ยินดีในเสนาสนะป่า
7. ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้ อยู่เป็นสุข

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 32) ได้สรุปความหมายของอปริหานิยธรรม 7 ว่า เหตุทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมเพิ่มคุณภาพในการบริหารการปกครองได้แก่

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ คือ การอยู่ร่วมกันของทุกหมู่คณะต้องมีการทำงานร่วมกันในสังคม จะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหา ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคม เมื่อมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

2. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำหน้าที่และภาระงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับที่อยู่ร่วมกัน เห็นแก่ส่วนรวม หมุ่คณะและสังคมถึงประเทศชาติ

3. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของหมู่คณะ ไม่ละเมิด (มีวินัย) การอกระเบียบกฎเกณฑ์ การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ป้องกันไม่ให้เกิดการเอาเปรียบกัน ทุกคนต้องมีวินัย พึงปฏิบัติเสมอกันวินัยเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี

4. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อย ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ และผู้ตาม อนึ่งการนับถือผู้ใหญ่เรานับถือที่คุณงามความดีมีความยุติธรรม เพราะฉะนั้น ผู้ตาม จักต้องเคารพเชื่อฟังไม่ปฏิเสธที่จะรับคำสั่ง คำแนะนำของท่าน จะนำทางไปสู่ความเจริญและความสำเร็จ

5. ไม่ลุแก่อำนาจความอยาก เพราะจะเป็นเหตุให้นำความย่อเย้ยมาสู่ตนและผู้อื่น คืออยากได้ของคนอื่น ซึ่งอาจจะเป็นทรัพย์ หรือบุคคล อาจละเมิดศีลธรรม จึงควรควบคุมอารมณ์ รักษาระเบียบ เห็นแก่วินัย ระงับความอยากในทางที่ผิดเพื่อจะได้สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าไว้ จะได้ไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียของประเทศชาติ

6. รักสันติภาพแท้จริงเพียรขัดเกลาจิตใจเสมอ คือ รู้จักขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ ย่อมเป็นคนมีศีลธรรม ไม่ประมาทและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ย่อมเป็นเกียรติศักดิ์ เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าความบริสุทธิ์ในการทำการงานได้ดี และเป็นคนที่ไว้วางใจได้ อยากให้เป็นตัวแทนของประชาชนเข้าบริหารประเทศชาติต่อไป

7. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ขอให้คนดีจงมาอยู่กับหมู่คณะเรา และอยู่เป็นสุขคือยกย่องคนดี ตั้งใจสนับสนุนคนดี คนดีก็อยากมาอยู่ร่วมเป็นพรรคพวกของหมู่คณะนั้น และคนดีมีความสามารถก็จะพร้อมใจช่วยเหลืองานของส่วนรวม ข้อนี้สอดคล้องกับประชาธิปไตย

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมอภิธานิธรรม 7 คือธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตน และส่วนรวม นำความสุขมาให้หมู่คณะความสามัคคี เคารพนับถือซึ่งกันและกัน

3.9 ไตรสิกขา 3

ไตรสิกขา 3 หมายถึง ข้อสำหรับศึกษาข้อปฏิบัติที่พึงศึกษาการฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่ศึกษา ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 87) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่าข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

พระนิพนธ์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2552: 46) ได้แสดงความหมายของไตรสิกขาคือ ปฏิบัติให้เป็นคนดีมี

1. ศีล ไม่เบียดเบียนและประพฤติดี
2. จิตตสิกขา คือ ศึกษาปฏิบัติอบรมจิตให้ตั้งมั่นในความดี
3. ปัญญาสิกขา คือ ศึกษาอบรมปัญญา พ้นจากความโง่เขลา

พระศรีวิสุทธิกวี (2526) ได้แสดงความหมายของไตรสิกขาคือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ เพื่อกำจัดหรือปราบกิเลสทั้ง 3 แบบ คือ

1. ศิลเพื่อจำกัดกิเลสอย่างหยาบ
2. สมาธิเพื่อจำกัดกิเลสอย่างกลาง
3. ปัญญาเพื่อจำกัดกิเลสอย่างละเอียด

คณะอนุกรรมการดำเนินการศึกษาและกำหนดหลักวิชาการศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ (2526: 13-14) ได้สรุปความหมายของไตรสิกขาว่า หลักไตรสิกขา คือ

1. ศิล มีหลักที่เชื่อเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ ที่กระทำสามารถควบคุมได้และเมื่อทำได้ก็จะแก้ปัญหาได้และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาต่อไป
2. สมาธิ มีหลักของจิตใจที่ควบคุมให้เป็นสมาธิได้โดยเรื่องการศึกษาเล่าเรียนและเป็นการป้องกันปัญหาได้เช่นกัน
3. ปัญญา มีหลักว่าความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมขึ้นได้ และใช้ในการแก้ปัญหาจะทำให้ส่งผลสำเร็จและใช้ให้ถูกวิธีมีเหตุผล

กองวิชาสังคมศาสตร์(2554: 97) ได้ให้ความหมายของไตรสิกขาว่า การศึกษาข้อปฏิบัติที่พึงศึกษา, การฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่พึงศึกษา 3 อย่างคือ

1. สีสสิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องศีล การฝึกพัฒนากาย วาจา ให้เรียบร้อยอบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม
2. จิตตสิกขา หมายถึง ศึกษาในเรื่องศีล เน้นเพื่อการพัฒนากาย วาจาเป็นส่วนใหญ่อถือว่าเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบต้องได้รับการพัฒนาทางจิตใจ จึงจำเป็นต้องฝึกสมาธิเป็นหลัก และควบคุมจิตใจให้แน่วแน่
3. ปัญญาสิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องปัญญาเป็นเรื่องสูงสุดที่มุ่งพัฒนาให้เกิดปัญญาเข้าใจสิ่งต่างๆ และทำให้รู้การปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม และทำให้จิตใจสงบ สว่างขึ้น

ดังนั้นในการพัฒนาตนเองของนักเรียนเตรียมทหารจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการต้องมีไตรสิกขา เพื่อให้การเรียนการทำงานประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่างๆ และได้ถึงความสงบสุขพร้อมด้วยมีจิตใจที่แน่วแน่ มีสมาธิ และปัญญาที่ทำให้เกิดการปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.10 พละ 5

พละ 5 หมายถึง ธรรมอันเป็นกำลังในการปกครองคุ้มครองกันจิตใจไม่ให้ก่ออกุศลมาครอบงำ ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 185) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่า ธรรมอันเป็นกำลังซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่อริยมรรค จักอยู่ในพวกโพธิปักขิยธรรม มี สัจธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:62) ได้แสดงความหมายของพละ 5 ว่า ธรรมที่เป็นกำลังปกป้องทางใจ ต่อต้านอกุศล ไม่ให้เกิดการครอบงำทางจิตใจ ได้แก่

1. สัจธา คือ ความเชื่อมั่นไม่หวั่นไหว
2. วิริยะ คือ ความเพียรพยายามกล้าหาญ
3. สติ คือ ระลึกได้
4. สมาธิ คือ ตั้งใจ มีจิตใจที่มั่นคง
5. ปัญญา คือ ความรอบรู้ในสิ่งนั้น ๆ

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และ ทวี ผลสมภพ. (2541: 87) ได้สรุปความหมายของพละ 5 ว่า พละ 5 ประการ คือ ศรัทธา ความเพียร สติ สมาธิ และปัญญา ที่มั่นคงในการกำจัดผู้ปองร้าย ถ้าไม่หวั่นไหว มีความเพียรและมีสติตั้งมั่น สมาธิมั่นคง และมีปัญญาความสามารถในการต่อสู้กับสภาวะการณ์ต่างๆ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมพละ 5 คือธรรมที่ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตคือ มีความเชื่อที่เป็นเหตุผล เพียรพยายาม กระทำด้วยความมานะ มีสติ คิครอบคอบ มีความตั้งใจ มีความรอบรู้แก้ปัญหาไม่เหินห่าง

3.11 สารณียธรรม 6

สารณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมที่ระลึกถึงกันธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกดีต่อกันและนำไปสู่ความสามัคคี ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 335) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่าเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกันมี 6 อย่าง คือ

1. ตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพระภิกษุสามเณร
2. ตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพระภิกษุสามเณร
3. ตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพระภิกษุสามเณร
4. แบ่งปันลาภที่ได้มาโดยชอบธรรม
5. รักษาศีลบริสุทธิ์เสมอกับเพื่อนพระภิกษุสามเณร
6. มีความเห็นร่วมกันได้กับพระภิกษุสามเณรอื่นๆ

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:66) ได้แสดงความหมายของสารณียธรรม 6 ว่า ธรรมที่เป็นที่ระลึกถึงกันสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะสร้างความสามัคคี คือ

1. กายกรรมประกอบด้วยเมตตา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. วจีกรรมที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. มโนกรรมที่ประกอบด้วยเมตตา ช่วยเหลือด้วยความหวังดี
4. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งที่ตนเองได้มาโดยชอบธรรม
5. มีศีลธรรมเสมอเพื่อนมนุษย์ไม่กระทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
6. มีความเห็นดีเห็นงามร่วมกับผู้อื่นตามทำนองคลองธรรม เห็นร่วมกับบุคคลอื่น

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และ ทวี ผลสมภพ (2541: 55) ได้ให้ความหมายของสารณียธรรม 6 ว่า ข้อปฏิบัติให้ระลึกถึงกัน ได้แก่

1. แสดงความเมตตาทางความประพฤติทางกายทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. แสดงความเมตตาทางคำพูดต่อบุคคลอื่นต่อทั้งหน้าและลับหลัง
3. แสดงความเมตตาทางด้านจิตใจต่อบุคคลอื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง
4. แบ่งปันสิ่งที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์แก่ผู้อื่น
5. รักษาระเบียบวินัยของสถาบันและไม่ทำตนเหนือกฎระเบียบของสถาบัน
6. ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกับบุคคลอื่นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 62) ได้ให้ความหมายของสารณียธรรม 6 ว่า ธรรมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความระลึกถึงกัน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และเคารพระหว่างกันได้แก่

1. เมตตาทายกรรม หมายถึง การกระทำทางกายด้วยเมตตา
2. เมตตาวจีกรรม หมายถึง การกระทำทางวาจาด้วยเมตตา
3. เมตตาโมหกรรม หมายถึง การกระทำทางใจด้วยเมตตา
4. สาธารณโภคี หมายถึง การแบ่งลาภที่ได้มาโดยชอบเพื่อประโยชน์โดยทั่วกัน
5. สีสสามัญญา หมายถึง การเป็นผู้มีศีลหรือระเบียบวินัยเสมอกัน
6. ทิฏฐิสามัญญา หมายถึง การมีความคิดเห็นหรือทัศนคติตรงกัน เคารพเหตุผลของกันและกัน การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมสารณียธรรม 6 คือ ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีเคารพซึ่งกันและกันมีเมตตาด้วย กาย วาจา ใจ เป็นคนมีระเบียบวินัยแบ่งปันและเคารพเหตุผลผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.12 บุญกิริยาวัตถุ 3

บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งการทำความดี ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 138เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่าสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำความดี เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางความดี ดังนี้

1. ทานมัย คือการทำความดีด้วยการให้
2. สีสมัย คือทำความดีด้วยการรักษาศีลและประพฤติดี
3. ภวานา คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป.:43) ได้แสดงความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ว่า เป็นสิ่งที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ คือ

1. ทานมัย หมายถึง การเสียสละทรัพย์ตลอดจนการเสียสละกำลังกาย สติปัญญาสั่งสอนผู้อื่นเป็นการให้ทาน
2. สีสมัย หมายถึง การงดเว้นจากการกระทำทุจริตทางกาย วาจา ใจ มีระเบียบวินัย เคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม
3. ภวานามัย หมายถึง การอบรมจิตใจให้ปราศจากกิเลสและใช้ปัญญาวิเคราะห์ความจริง

ธรรมจักร สิงห์ทอง (2547: 25) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ว่า วิธีที่จะทำความดีเมื่อทำแล้วได้ชื่อว่าเป็นการทำความดีและได้ผลคือความสุข ได้แก่

1. ทานมัย หมายถึง ทำบุญด้วยการให้ มุ่งให้เพื่อกำจัดกิเลส คือการให้สิ่งของแก่ผู้อื่น ด้วยบุญกุศล และการให้ความรู้ที่ถูกต้อง ให้ความปลอดภัย ให้ความรักความเมตตา
2. สีสมัย หมายถึง การทำความดีด้วยการรักษาศีล งดเว้นการทำความไม่ดีทางกาย วาจา ใจ
3. ภวานามัย หมายถึง การทำความดีด้วยการอบรมจิตใจให้สงบ เป็นสมาธิ และอบรมด้วยปัญญา

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 81) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ว่า สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการทำความดีได้แก่

1. ทานมัย หมายถึง การให้ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุหรือสิ่งของ หรือเป็นนามธรรม
2. ศิลมัย หมายถึง การทำความดีด้วยความประพฤติดังงาม ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย ข้อบังคับ ที่สังคมกำหนดของหมู่คณะ
3. ภาวนามัย หมายถึง การทำความดีด้วยการฝึกอบรมจิตใจให้สงบ มีความสุขและมีคุณธรรมต่างๆ

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรม บุญกิริยา 3 คือสิ่งที่ตั้งแห่งความดี 3 ประการ คือมีการให้และมีความประพฤติดังงามอยู่ใน วินัยฝึกอบรมจิตใจให้สงบมีคุณธรรมและรู้จักแบ่งปันปันให้แก่ผู้อื่น

3.13 มงคล 38

มงคล 38 หมายถึง เหตุแห่งความสุข ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ดังนั้นนักศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (2538 : 211-212) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่าสิ่ง ที่ทำให้มีโชคดี ความหลักพระพุทธศาสนาหมายถึงธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญ มงคล 38 ประการเรียกเต็มว่า อุดมมงคล มี 38 ประการคือ

1. ไม่คบคนพาล
2. เสนวนาคบบัณฑิต
3. บูชาคนที่ควนบูชา
4. อยู่ในสิ่งที่มีสิ่งแวดล้อมดี
5. ได้ทำความดีให้พร้อมไว้ก่อนทำความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น
6. ตั้งตนไว้ชอบ
7. เล่าเรียนศึกษามาก ใส่ใจสดับรับฟังคั่นคว้าหาความรู้กว้างขวาง
8. มีศิลปวิทยา ชำนาญในวิชาชีพของตนเอง
9. มีระเบียบวินัย ได้ฝึกอบรมตนไว้ดี
10. วาจาสุภาพซื่อสัตย์ใช้วาจาพูดให้เป็นผลดี
11. บำรุงบิดามารดา
12. สงเคราะห์บุตร
13. สงเคราะห์สามี (หรือภรรยา)
14. การงานไม่อาภุศล
15. รู้จักให้เผื่อแผ่และแบ่งปัน
16. ประพฤติธรรมและดำรงตนอยู่ในศีลธรรม
17. สงเคราะห์ญาติ
18. การงานไม่มีโทษกิจกรรมที่ติงาม
19. เว้นจากความชั่ว
20. เว้นจากดื่มน้ำมีนเมา
21. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
22. ความเคารพการแสดงออกที่ถึงความเป็นผู้รู้จักคุณค่าของบุคคลรู้จักให้ความสำคัญ

23. ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน
24. ความสันโดษ ความเอิบอิ่มพึงพอใจในผลสำเร็จที่ได้สร้างขึ้นหรือในปัจจุบันลาภที่แสวงหามาได้
25. มีความกตัญญู
26. พังธรรมตามกาลหาโอกาสแสดงความรู้ในเรื่องที่แสดงหลักความจริง
27. มีความอดทน
28. เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย
29. พบเห็นสมณะ เยี่ยมเยือนเข้าหาท่านผู้สงบบิณฑุ
30. สนทนาธรรมตามกาล
31. มีความเพียรเผากิเลสรู้จักบังคับควบคุมตน ไม่ประนเปรอตามใจอยาก
32. ประพฤติพรหมจรรย์
33. เห็นอริยสัจจ์ เข้าใจความจริงของชีวิต
34. ทำพระนิพานให้แจ้ง บรรลุนิพาน
35. ถูกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว
36. จิตไร้เศร้า
37. จิตปราศจากธุลี
38. จิตเกษม

อมรา รอดดารา (ม.ป.ป.: 59-79) ได้สรุปความหมายของมงคล 38 ประการ เรียกว่ามงคลสูตร พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสเทศนามงคลนี้ที่วิหารเชตวันอารามที่อนาถบิณฑุศรีสร้างถวายกล่าวเป็นข้อดังนี้

1. การไม่คบคนพาล หมายถึง บุคคลที่ประพฤติตนด้วย เกราะ ชาติเหตุผล ไม่ยอมรับผิดชอบ ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี
2. การคบบัณฑิต หมายถึง ผู้มีปัญญา รอบรู้ ผู้ที่เลือกคบบัณฑิตเปรียบเหมือนได้ดวงประทีปส่องสว่างในที่มืด
3. บุษาคู่ที่ควรบูชา หมายถึง การกระทำสักการะ การทำความเคารพ และการไหว้ด้วยความนอบน้อมได้แก่ อามิสบูชาคือ บูชาด้วยปัจจัย 4 และปฏิบัติบูชาคือ บูชาด้วยการปฏิบัติธรรม ตามสมควรแก่ธรรม
4. การอยู่ในประเทศที่สมควร หมายถึง การได้อยู่ในดินแดนหรือท้องถิ่นที่เหมาะสมแก่การทำมาหากินโดยเฉพาะการได้อยู่ในดินแดนที่ยังมีพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
5. ความเป็นผู้มีบุญอันทำแล้วในกาลก่อน หมายถึง ผู้ที่เคยสะสมความดีมาแล้วย่อมได้รับผลดี
6. การตั้งตนไว้ชอบ หมายถึง การตั้งจิตไว้เพื่อกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีหิริ คือความละอายต่อการทำบาปทั้งปวง มีโอตตปปะ คือเกรงกลัวผลจากการทำบาปหรือความผิด

7. ความเป็นพหูสูตหมายถึงผู้ทรงความรู้ ผู้เฉลียวฉลาด คุณสมบัติของผู้เป็นพหูสูตมี 5 ประการได้คือ เป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนมาก มีความทรงจำแม่นยำ ใช้คำพูดอยู่เสมอจนชัดเจน ใฝ่ใจ พิจารณาสິงที่ได้ฟังมานั้นจนเข้าใจ มีความเข้าใจลึกซึ้ง ประจักษ์ด้วยปัญญาทั้งความหมายและเหตุผล
8. ความเป็นผู้เชี่ยวชาญในศิลปะวิทยาการหมายถึง ความชำนาญในวิชาชีพของตน
9. การเป็นผู้อยู่ในวินัยที่ศึกษาอบรมมาดีแล้วหมายถึง เป็นข้อบัญญัติวางไว้เป็นหลักเกณฑ์ เพื่อกำกับความปลอดภัยให้อยู่ในขอบเขต ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
10. การรู้จักใช้วาจาพูดให้เป็นผลดีหมายความว่า วาจาสุภาพที่เว้นจากวจีทุจริต
11. การบำรุงบิดามารดาหมายถึงเป็นที่ให้กำเนิดแล้วยังเป็นครูคนแรกของบุตรตั้งให้ความรู้ สอนให้สามารถดูแลตัวเองได้ภายนอกหน้า
12. การสงเคราะห์บุตรธิดาหมายถึงในส่วนของคำว่าบุตรหรือบุตรธิดานั้นกล่าวไว้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นบุตรที่เกิดแต่ตน เปรียบบุตรธิดาเป็นทิศเบื้องหลัง ซึ่งบิดามารดามีหน้าที่ อบรมสั่งสอนให้ตั้งอยู่ใน ความดี แนะนำตักเตือน ให้การศึกษา จัดให้มีครอบครัวตามสมควรแก่วัย มอบทรัพย์มรดกให้เมื่อถึง เวลาอันสมควร
13. การสงเคราะห์ภรรยา (สามี) หมายถึงยอมสงเคราะห์กันด้วยดีตามหลักทิศเบื้องหลังคือยก ย่องให้เกียรติ ไม่กล่าวดูหมิ่น ไม่ประพฤตินอกใจ มอบความเป็นใหญ่ มองเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย ตามความสมควร
14. การงานไม่คั่งค้างอาภูลหมายถึงการงานที่ไม่คั่งค้างไม่ว่าบุคคลจะประกอบอาชีพใดมี หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรก็ต้องมีความบากบั่นอดทนไม่ทำให้หน้าที่การงาน
15. การให้ทานหมายความว่า การให้ การสละเมื่อแบ่งปันทานจึงเป็นบ่อเกิดแห่งสติปัญญา และความสุขทั้งหลายประเภทของทานและเป็นเบื้องต้นของการกำจัดกิเลส
16. การประพฤติธรรมสุจริตหมายถึงการประพฤติในกุศลธรรมบท คือ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต
17. สงเคราะห์ญาติหมายถึง เป็นการช่วยเหลือญาติที่ขัดสนเดือดร้อนเจ็บไข้ได้ป่วย มีปัญหา หรือภัยอันตราย และการให้คำแนะนำให้กระทำความดี ชักชวนให้ทำกุศล
18. ภาระงานปราศจากโทษหมายถึงการทำกิจกรรมที่ตั้งงามเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เป็นทาง เสี่ยงหาย
19. การเว้นจากการทำบาปหมายถึงการงดเว้นจากการกระทำผิดจากศีลห้าและเว้นจากการ ประพฤติอกุศลกรรมบถคือ กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต
20. การเว้นจากการดื่มน้ำเมาหมายถึง ซึ่งตรงกับศีลข้อ 5 คนที่เสพสุรา รวมทั้งยาเสพติด ทั้งหลายย่อมขาดสติสัมปชัญญะอาจจะล้มตัวทำชั่วต่างๆ
21. ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลายหมายถึงการไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตไม่ประมาท ในกุศลธรรมทั้งหลาย ใช้สติสัมปชัญญะกำกับความปลอดภัยระมัดระวังไม่นำตนไปสู่ทางเสื่อม
22. การเคารพคือการแสดงความอ่อนน้อม นอบน้อมในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงสิ่งที่ควร เคารพยึดมั่นให้ความสำคัญที่จะนำไปสู่การหลุดพ้น
23. ความอ่อนน้อมหมายถึงผู้ที่ไม่มีความมานะไม่มีความกระด้างไม่โอ้อวด ลำพอง มีวาจา อ่อนหวานละมุนละไม เป็นที่พอใจแก่คนทั้งหลาย ผู้มีความอ่อนน้อมหรือผู้ที่มีสัมมาคารวะ

24. ความสันโดษหมายถึงความยินดีความพอใจในสิ่งที่ได้มาด้วยกำลังความสามารถและความชอบธรรมของตนรู้จักเพียงพอ
25. ความกตัญญูหมายถึง ความรู้คุณของผู้อื่นที่มีอุปการคุณต่อตน ไม่ว่าจะคุณนั้นจะมีมากหรือน้อย
26. การฟังธรรมตามกาลหมายถึงการหาโอกาสฟังธรรมตามวาระอันสมควรเช่นในวันสำคัญทางศาสนาฟังธรรมเพื่อบรรเทาความสงสัย และฟังธรรมเพื่อให้จิตใจสงบเป็นต้น
27. ขันติหมายถึงความอดทนอดกลั้น ความทนทานไม่ท้อถอยไม่หวั่นไหว ตั้งใจทำทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร
28. ความเป็นคนสอนง่ายหมายถึงความเป็นผู้ว่าง่ายคนที่รับฟังคำสั่งสอนด้วยความเคารพรับฟังเหตุผลลักษณะของผู้ว่าง่าย ไม่เป็นผู้มักโกรธ ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่ได้เถียง ไม่พูดนอกเรื่อง ไม่ดื้อรั้น ไม่ติดยึดในความคิดเห็นของตน
29. การได้เห็นสมณะหมายถึงเมื่อบุคคลได้พบพระภิกษุสงฆ์ ผู้สงบ ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา บุคคลนั้นควรเข้าไปแสดงความเคารพให้การต้อนรับเชื้อเชิญด้วยจิตเลื่อมใส
30. การสนทนาธรรมตามกาลหมายถึงการพูด การคุย การปรึกษาหารือในเรื่องเกี่ยวกับพระธรรมคำสอน กับสมณะตรีตรองและน้อมนำมาปฏิบัติในกาลอันสมควร
31. ความเพียรเพื่อกิเลสหมายถึงธรรมะที่จะนำเพื่อกิเลสบาปอกุศลนั้นมีหลายประการคือ ขันติ ความอดทนอดกลั้น การรักษาศีล การสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
32. การประพาศพรหมจรรย์หมายถึงหลักการประพาศธรรมอันประเสริฐมีหลายทางเช่นการให้ทาน การรักษาศีล การสำรวมระวังบาปอกุศลรวมทั้งการดำเนินตามเพื่อนำไปสู่ที่สิ้นสุดแห่งพรหมจรรย์คือ หมดราคะ โทสะ โมหะ
33. การเห็นอริยสัจ 4 หมายถึงการมีปัญญาเข้าถึงอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นธรรมะที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมมาพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ เป็นความจริงอันประเสริฐ
34. การทำให้แจ้งซึ่งนิพพานหมายถึงความปราศจากกิเลสที่ร้อยรัดคือความดับสนิทแห่งกิเลสและกองทุกข์ ภาวะที่กิเลสหมดไปไม่เกิดได้อีก เหมือนไฟสิ้นเชื้อแล้ว เรียกว่านิพพาน
35. จิตที่กระทบโลกธรรมแล้วไม่หวั่นไหวหมายถึงธรรมะที่หมุนไปตามกระแสโลกเป็นสิ่งที่มิประจำโลกไม่มีใครหลีกพ้น ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการ
36. การมีจิตไม่เศร้าโศกหมายถึง ทำให้จิตใจหมองไหม้เหือดแห้ง ดังนั้นความไม่เศร้าโศก แม้ประสบความทุกข์อย่างไรไม่เศร้าโศก การเข้าใจธรรมชาติและความเป็นไปของชีวิต
37. การมีจิตปราศจากธูลีหมายถึงกิเลสคือ ราคะ โทสะ โมหะ ซึ่งทำให้จิตเศร้าหมอง จิตที่ปราศจากธูลี คือ ผู้ที่ ปราศจากกิเลส ซึ่ง จะ นำ ไป สู่ ภาว ะ นิ พ พ า น ใน ที่ ส ุ ด
38. การมีจิตเกษมหมายถึงจิตที่ปราศจากเครื่องผูกทั้ง 4 คือ กาม ภพ ความเห็นผิด ความไม่รู้ บุคคลใดกำหนดรู้ ถอดความเห็นผิดและความไม่รู้เสียได้บุคคลนั้นย่อมปราศจากเครื่องผูกได้ชื่อว่า มีจิตเกษม
- ดังนั้นมงคล 38 ประการเป็นสิ่งที่ทำให้มีโชคดี คามหลักพระพุทธศาสนาหมายถึงธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญ มงคล 38 ประการเรียกเต็มว่า อุดมมงคล

3.14 ทิศ 6

ทิศ 6 หมายถึง บุคคลประเภทต่างๆที่ต้องเกี่ยวข้องที่อยู่รอบตัวเราและสัมพันธ์กัน ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 97-98) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า

1. ปุรัตถิมทิศ คือ ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดา มารดา : บุตรธิดาพี่บารุงมารดาบิดา
2. ทักขินทิศ คือ ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูบาอาจารย์ : ศิษย์พี่บารุงครูอาจารย์
3. ปัจฉิมทิศ คือ ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยาหรือสามีพี่บารุงกัน
4. อุตตรทิศ คือ ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหายพี่บารุงมิตรที่สหาย
5. เหมฐิมทิศ คือ ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้ลูกน้อง นายควรบารุงคนรับใช้หรือคนงาน
6. อุปริมทิศ แปลว่า ทิศเบื้องบน ได้แก่ พระสงฆ์ สมณพราหมณ์ : คฤหัสถ์บารุงพระสงฆ์

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (2546: 5-8) ได้แสดงความหมายของทิศ 6 ว่า เป็นธรรมที่ปฏิบัติต่อบุคคลที่สัมพันธ์กับตัวบุคคล มี 6 ทิศ ได้แก่

1. ทิศที่ 1 ในฐานะเป็นบุตร ธิดา พี่เฝ้าพ่อ บิดามารดา เปรียบเสมือนทิศเบื้องหน้า ต้องเลี้ยงตอบแทน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับเป็นทายาทในฐานะที่เป็นบุตรธิดา ต้องปฏิบัติ ฝึกอบรมให้อยู่ในความดี
2. ทิศที่ 2 ในฐานะที่เป็นศิษย์ แสดงต่อครู คือ แสดงความเคารพ ฟังด้วยดี ฟังเป็น ช่วยเหลือ ในฐานะที่ครูช่วยศิษย์ คือ สอนให้เข้าใจ ฝึกอบรมให้เป็นคนดี
3. ทิศที่ 3 ในฐานะที่เป็นสามีภรรยา คือ ต้องยกย่องให้เกียรติ ไม่นอกใจ ไม่ดูหมิ่น ชยันรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
4. ทิศที่ 4 ในฐานะเป็นมิตรสหาย คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ จริงใจ และร่วมทุกข์ร่วมสุข
5. ทิศที่ 5 ในฐานะคนรับใช้ คนงาน นายจ้าง คือ มาทำงานก่อน และเลิกงานทีหลัง ชยันทำงาน นำความดีของเจ้านายไปเผยแพร่ และในฐานะเจ้านายต่อคนรับใช้ คือ ให้ค่าจ้างตามสมควร จัดงานให้ตามความเหมาะสม จัดสวัสดิการช่วยเหลือ
6. ทิศที่ 6 ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนแสดงต่อพระสงฆ์ คือ ทำดี พุทธดี คิดดี ด้วยเมตตา ต้อนรับด้วยความเต็มใจ และในฐานะที่พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ คือ สอนให้เว้นชั่ว สอนด้วยความปรารถนาดี สอนวิธีดำเนินชีวิตให้พบความสุขความเจริญ

พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (ม.ป.ป:93) ได้แสดงความหมายของทิศ 6 ว่า สิ่งที่เราต้องเจอ และต้องปฏิบัติต่อสิ่งนั้น 6 ประการคือ

1. ปุรัตถิมทิศ คือ ทิศเบื้องหน้าได้แก่บิดามารดา บุตรต้องปฏิบัติด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ทักขินทิศ คือ ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้ที่แนะนำบารุงตามโอกาสด้วยความเคารพ
3. ปัจฉิมทิศ ทิศเบื้องหลัง คือ สามี ภรรยา บารุงกันด้วยสถานภาพยกย่องกันไม่นอกใจ
4. อุตตรทิศ คือ ทิศเบื้องซ้ายได้แก่ลูกบุตรที่เป็นมิตรนั่นเองดูแลแบ่งปันให้ความจริงใจ
5. เหมฐิมทิศ คือ ทิศเบื้องต่ำ ได้แก่ ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องจัดงานให้ตามกำลังความสามารถดูแลรักษายามเจ็บ ให้อาหาร และรางวัล
6. อุปริมทิศ คือ ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ ทำ พุทธ คิด ด้วยความเมตตา และดูแลด้วยปัจจัยทั้ง 4

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และ ทวี ผลสมภพ (2541: 49) ได้สรุปความหมายของทศ 6 ว่า การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างกันและกันของบุคคลทั้ง 6 คู่ ดังต่อไปนี้

1. ทิศเบื้องหน้า หมายถึง บิดามารดาควรสงเคราะห์บุตร
 2. ทิศเบื้องขวา หมายถึง การปฏิบัติต่อครูอาจารย์ด้วยความเคารพ และศิษย์ปฏิบัติต่อครูอาจารย์
 3. ทิศเบื้องหลัง หมายถึง การปฏิบัติต่อสามีหรือภรรยาสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน
 4. ทิศเบื้องซ้าย หมายถึง ควรสงเคราะห์มิตรสหายด้วยความจริงใจ
 5. ทิศเบื้องต่ำ หมายถึง ดูแลคนรับใช้รับใช้ทำงานเท่าที่ทำได้
 6. ทิศเบื้องบน หมายถึง บำรุงสมณพราหมณ์ด้วยกาย วาจา ใจ ให้เหมาะสม
- ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมทศ 6 เป็นธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลให้เหมาะสมต่อ บิดามารดา ครู อาจารย์ ภรรยาหรือสามี มิตรสหาย คนรับใช้หรือลูกน้อง พระ, ผู้รักษาศีลธรรม, สมณพราหมณ์

3.15 โยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ หมายถึง การคิดแบบมีเหตุผล พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน ดังที่พระนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ว่า

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (2538 : 245) เขียนโดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายว่าการทำใจโดยแยบคาย กระทำไว้ใจโดยอุบายอันแยบคาย การพิจารณาโดยแยบคาย คือพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ แยกองค์ประกอบจนมองเห็นตัวสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยหรือตริตองให้รู้จักสิ่งที่ดีชั่ว ยังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นโดยอุบายที่ชอบซึ่งจะมีให้เกิดอวิชชาและตัณหา ความรู้จักคิด คิดถูกวิธี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2555: 614) ได้ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ ว่าการทำใจให้แยบคายหรือคิดถูกวิธี การคิดอย่างมีระบบ คือรู้จักมอง รู้จักตามสภาวะ คิดแบบหาเหตุปัจจัยมอง และพิจารณาสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร และแก้ปัญหาได้ด้วยปัญญา

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554: 50-56) ได้ให้ความหมายว่า การพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วน ทางพุทธศาสตร์ถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร ได้แก่

1. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คือ การใช้สอยหรือการคิดแบบสกด บรรเทาตัณหา เป็นขั้นหัดขัดเกลากิเลส
2. วิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก คือ ภาวะหลุดพ้นสลัดออก ภาวะที่ปราศจากปัญหาที่มีความสมบูรณ์ในตัว
3. วิธีคิดแบบอุบายปลุกเส้าธรรม คือ วิธีคิดแบบเส้ากุศล คิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกดหรือบรรเทา และขัดเกลากิเลส
4. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ คือ คิดตามหลักการและมุ่งหมาย พิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการหรือความมุ่งหมาย หลักการที่ติงาม หลักการที่จะเอาไปปฏิบัติ
5. วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 คือ คิดแบบแก้ปัญหา วิธีแห่งความดับทุกข์
6. วิธีคิดแบบสืบสาวปัจจัย คือ พิจารณาจากสภาวะความเป็นจริง ด้วยการแสวงหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ

7. วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ คือ มองอย่างรู้ทัน ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายต้องเป็นไปอย่างนั้น ตามธรรมดาของมันเอง

8. วิธีคิดแบบอยู่ในขณะปัจจุบัน คือ การตั้งสติระลึกรู้เพิ่มเติมอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น กำลังเป็นไปอยู่ กำลังรับรู้หรือกำลังกระทำในปัจจุบันทุกขณะ

9. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือ การคิดที่มุ่งให้มองให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาพของมัน หรือความไม่มีตัวตนของสิ่งทั้งหลาย

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท คือ การพูดแยกแยะ การแสดงคำสอนแบบวิเคราะห์ ลักษณะสำคัญของความคิด สอนให้มองสิ่งต่างๆ ไม่มองมุมใดมุมหนึ่งแล้วรีบลงตีความสรุปที่เรามองนั้นเป็นความจริงในระดับชีวิตประจำวัน ถ้ามีวิธีคิดแบบวิภาษวาท จะเป็นคนที่ใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ดังนั้นหลักธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร หลักธรรมโยนิโสมนสิการ คือ การคิดพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนหรือคิดที่ถูกวิธีสืบถึงต้นเหตุ และแยกแยะวิเคราะห์ด้วยปัญญาใช้วิธีการคิดแบบเห็นปัญหา นั้นตามสภาวะและความสัมพันธ์เหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น

4. หลักธรรมกับการใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

4.1 ประโยชน์ของการนับถือพระพุทธศาสนา

พุทธศาสนิกชนในพระพุทธศาสนาที่ต้องอาศัยหลักธรรมคำสอนในการแก้ปัญหา และเป็นที่ยึดพิงทางจิตใจ พร้อมทำความเข้าใจหลักคำสอนในศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ดังที่นักปรัชญาศาสนา พระภิกษุนักการศึกษา และนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), (2557 :ออนไลน์) ได้แสดงธรรมกับการพัฒนาชีวิตว่า ธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาชีวิตให้ดำเนินอย่างถูกต้อง เมื่อเราพัฒนาชีวิตไปอย่างถูกต้องแล้วเมื่อนั้นก็คือการนำหลักธรรมมาใช้นั่นเอง

ชัยวัฒน์ อัดพัฒนและทวี ผลสมภพ (2541) ได้สรุปว่าการมีชีวิตอยู่บนโลก มีทั้งสุขและทุกข์ ในขณะที่สิ่งอันทำให้เกิดความทุกข์ คือการหลงผิดหรือกิเลส ดังนั้นการที่จะขจัดความทุกข์ได้นั้น จำเป็นต้องศึกษาหลักพุทธศาสตร์ด้วยหลักธรรมที่จะสามารถกระทำได้คือ ปัญญา ซึ่งจะเป็นตัวขัดเกลากิเลสทำให้ไม่หลงทางที่ผิด

ภัทรพร สิริกาญจน (2546: 19) ได้สรุปว่า ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเมื่อเกิดความทุกข์ ถ้าบุคคลมีหลักคำสอนเป็นพื้นฐานแล้วก็จะนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตน เพื่ออาศัยเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจึงเป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนในศาสนานั้นๆ ให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

ระวี ภาวิไล (2551) ได้สรุปว่า การพัฒนาชีวิตต้องสร้างกำลังใจและความตั้งมั่นของความคิด โดยความเพียรพยายาม มีการฝึกความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบากไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคใช้ชีวิตด้วยความสร้างสรรค์ทำงานด้วยความรัก และมีความสุข

กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร (2554:2) ได้สรุปการดำเนินชีวิตของบุคคลที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่ามเกิดคุณประโยชน์ต่อไปนี้

1. ได้ทำหน้าที่ของศาสนิกชนได้ถูกต้อง

2. มีความสันติสุข มีความเจริญทั้งกาย วาจา ใจ
3. มีคุณธรรม จริยธรรม ในการปกครองตนเองและผู้อื่น
4. สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้
5. มีความคิดรอบคอบ มีเหตุผล
6. สร้างแนวความคิดอันลึกซึ้ง ที่จะนำชีวิตตนเอง
7. ประสบความสำเร็จในชีวิตปัจจุบัน และอนาคต
8. ได้รับความเคารพนับถือเชื่อมั่น
9. สร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะ

จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (2556) ได้สรุปว่าพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตทำให้การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทำให้บุคคลเข้าใจกันรวมถึงการทำความดี การเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สังเคราะห์ ซึ่งกันมีความอดสาหะอดทนต่อความยากลำบาก และศาสนายังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการแก้ปัญหาต่อความขัดแย้ง และยังเป็นกลไกควบคุมทางสังคมรวมถึงเป็นบรรทัดฐานของการปฏิบัติแห่งความเชื่อต่างๆ ให้บุคคลผู้ศึกษามีทัศนคติและมีวิธีคิดที่ดี นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ตามบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตนเอง

กองแผนงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2556) ได้สรุปว่า การนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน คือการเว้นจากการทำชั่ว ทำแต่ความดี มีความรักความเมตตา นำมาซึ่งความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการสงเคราะห์ต่อกัน มีความอดสาหะ และพัฒนาตนเองจะช่วยให้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีหลักความยุติธรรมเพื่อให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข

จากการสรุปจะเห็นได้ว่า หลักธรรมคำสอนของบุคคลดังกล่าวข้างต้นพระพุทธศาสนาล้วนมีประโยชน์ที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขด้วยการทำความดี และในขณะเดียวกันก็สามารถเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อเกิดความทุกข์ พร้อมทั้งสามารถนำหลักธรรมไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และพัฒนาตนเองต่อไป

4.2 นักเรียนเตรียมทหารกับการใช้ชีวิตประจำวัน

นักเรียนเตรียมทหารทุกนายจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติที่กำหนดในแต่ละวัน ซึ่งเรียกว่า ระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.) คือระเบียบปฏิบัติประจำ ที่ นตท. ทุกนายจะต้องปฏิบัติตามเวลา ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเวลานอนมีดังนี้ (สัปดาห์การ คุณยศยิ่ง และสิริชัย สิต ทรัพย์ประเสริฐ, 2553)

05.30 - 05.40	ตื่นนอน รวมแถว ตรวจยอด
05.40 - 06.00	กายบริหาร
06.00 - 06.20	ภารกิจส่วนตัว ,ความสะอาดส่วนรวม
06.30 - 06.40	รวมแถวหน้ากองพัน/ตรวจเครื่องแต่งกาย
06.40	เดินแถวไปโรงอาหาร
06.50	แถวพร้อมหน้าโรงอาหาร
07.00	รับประทานอาหารเช้า
07.15	เวรตอนรวมแถวหน้าโรงอาหาร
07.25	วันจันทร์ เดินแถวไปปฏิญาณตน หน้า บก.ร.ร.ตท.
	วันอังคาร-วันพฤหัสบดี เดินแถวไปปฏิญาณตน หน้าหอประชุม ฯ

	วันศุกร์ เดินแถวไปตอนเรียนคาบแรกของการพบครูประจำชั้น
07.55	เคารพธงชาติหน้าตอนเรียน
08.00 – 12.00	ฝึก – ศึกษา คาบเรียนที่ 1 – 4
12.00 – 13.00	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00	ฝึก – ศึกษา คาบเรียนที่ 5 – 7
12.20	วันจันทร์ กิจกรรมชมรม
	วันอังคาร-วันพฤหัสบดี ฝึกวิชาทหาร/อบรมแต่ละกองพัน
18.00	เคารพธงชาติ, รับประทานอาหารเย็น ภารกิจส่วนตัว
19.00	นั่งโต๊ะฝึกฝน, เรียนซ่อมเสริม, ห้องสมุด
21.00	สวดมนต์ อบรมชี้แจง ภารกิจส่วนตัว
21.30	เวลาดอน

นอกจากระเบียบปฏิบัติประจำ นักเรียนเตรียมทหารทุกคน จะได้รับการแนะนำ อบรม สั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตน ตามกฎระเบียบแบบธรรมเนียมวินัยของทหาร-ตำรวจ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีมาตรการลงโทษ และการตัดคะแนนความประพฤติ เพื่อให้ นักเรียนเตรียมทหารมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบที่กำหนด มีความรักต่อเพื่อนฝูง หน่วยงาน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่โดยพร้อมเพรียงกัน ซึ่งส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะของนักเรียนเตรียมทหาร

จากระเบียบปฏิบัติประจำเห็นได้ว่านักเรียนเตรียมทหารเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาด้านวิชาการและวิชาทหารในช่วงชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ถือว่าเป็นเยาวชน ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 [ออนไลน์] ได้ให้ความหมายว่าบุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่เป็น ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส ทั้งนี้ในการใช้ชีวิตประจำวันของเยาวชนตามสภาพบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติได้มี ท่านนักการศาสนาและพระภิกษุนักการศึกษาได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเยาวชนซึ่งรวมถึงนักเรียนเตรียมทหารเช่นเดียวกันไว้ดังต่อไปนี้

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2549: 73) ได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องของการดำเนินชีวิตว่า ชีวิตต้องการอะไร ทุกคนมีทางชีวิตของตนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตนเอง การเรียน อาชีพการงาน ความต้องการมีครอบครัว มีเพื่อน มีทรัพย์ มียศ และการมีชีวิตนั้นทำให้คนเห็นต่างกัน คนที่ยังสนุกสนานร่าเริงกับชีวิตคือช่วงวัยรุ่นกำลังอยู่ในร่างกายที่เจริญจะมีสุขหรือทุกข์ของชีวิตและจะเริ่มเปลี่ยนไปตามวัยและประสบการณ์ที่พบมากขึ้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), (2555:608) ได้แสดงธรรมว่า การดำเนินชีวิตของคนเรา จะเห็นได้ว่ามีอารมณ์ที่ผ่านเข้ามา มีทั้งอารมณ์ที่รับได้จาก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่ได้สัมผัส ปฏิกริยาของบุคคลเหล่านั้นมีผลต่อจิตใจ แต่การดำเนินชีวิตในความหมายของการรับรู้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือด้านการรับรู้กับด้านการเสพหรือบริโภค ดังนั้น การดำรงชีวิตต้องรู้จักการเสพ รู้จักบริโภค เป็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง การรู้จักคบหา รู้จักแสวงหา ถ้าเป็นวัตถุคือการใช้ และจากสิ่งที่กล่าวมาการดำเนินชีวิตนั้นจะครอบคลุมถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องสรุปได้ดังนี้

1. การล่วงพ้นปัญหา ได้แก่ การแก้ปัญหาเป็น
2. การทำกรรม ได้แก่ การคิดเป็น พูดเป็น สื่อสารเป็น ทำเป็น
3. การรับรู้ ได้แก่ ดูเป็น ฟังเป็น คมเป็น ลึ้นเป็น
4. การเสพหรือบริโภค ได้แก่ กินเป็น ใช้เป็น บริโภคเป็น เสวนา-คบหาเป็น

กรมการศาสนา (2557) ได้กล่าวเรื่องการดำเนินชีวิตว่า การดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น โดยทั่วไปต้องถือหลักปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งเด็กและเยาวชนควรยึดหลักความกตัญญูกตเวทิมิ ระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน มีความสามัคคี ร่วมมือพร้อมเพียงกันในการทำงาน การคบเพื่อน เพราะในชีวิตประจำวันต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเมตตาเป็นพื้นฐานของการเสียสละและแบ่งปัน ความสำเร็จในการเล่าเรียนด้วยความอุตสาหพยายาม การรู้จักตนเองว่ามีฐานะ หน้าที่อย่างไร รู้จักประหยัดและประพฤติตนในความดี รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนรวมถึงการรักชาติ ศาสตร์ กษัตริย์และดำรงความเป็นไทย

กรมสุขภาพจิต (2540) ได้กล่าวเรื่องทักษะในการดำเนินชีวิตว่า ทักษะที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการกับปัญหารอบด้านในสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต

กรมสุขภาพจิต (2540) ได้กล่าวเรื่องทักษะในการดำเนินชีวิตว่า ในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกวิถีชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆรอบตัวเพื่อเตรียมพร้อม กับอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยการฝึกอบรมและการถ่ายทอดจากประสบการณ์

ปริญญา ต้นสกุล (2556) ได้กล่าวเรื่องการดำเนินชีวิตว่า ชีวิตประจำวันของมนุษย์ในแต่ละวัน คนเราจะมีหน้าที่รับผิดชอบและต้องปฏิบัติเป็นประจำในภารกิจนั้นๆ ซึ่งตัวเราจะเป็นผู้กำหนดว่า จะทำให้บรรลุผลสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งใจ ตลอดจนดำเนินไปถึงวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพราะ มนุษย์เราจะเกิดการเรียนรู้ มีการศึกษา และพัฒนาตนเองในที่สุด

วาสนา จินะวัฒน์ (2553) ได้กล่าวเรื่องการดำเนินชีวิตว่า แนวคิดในการดำเนินชีวิตของ เยาวชนที่อยู่ในวัยที่กำลังเจริญเติบโต สามารถเปิดรับสิ่งต่างๆเพื่อเรียนรู้ได้รอบด้านอย่างเต็มที่และมี จิตสำนึกเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างความต้องการจากสิ่งรอบด้านในสังคมจากจุดเล็กไปสู่จุด ใหญ่นั้นคือเริ่มจาก ครอบครัวที่หล่อหลอมทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตย่อมทำให้นำไปสู่การปฏิบัติดี รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

จากการดำเนินชีวิตของเยาวชนจากที่นักการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในฐานะที่เป็นเยาวชนซึ่งมีบทบาทหน้าที่ คือการศึกษาเล่า เรียนด้วยความอุตสาหพยายามและปรับตัวในการมีปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน มีการ ดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละและรู้จักการแบ่งปัน พร้อมกับการใช้จ่ายด้วยความพอเพียงการพึ่งพาตนเองในการแก้ปัญหา ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนา ตนเองตามลำดับ ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ และรวบรวมประเด็นของการใช้ชีวิตประจำวันของเยาวชนและ นักเรียนเตรียมทหารที่กล่าวมาข้างต้นได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียน คือ การศึกษาด้าน วิชาการและวิชาทางด้านทหารนักเรียนเตรียมทหารต้องมีความเพียรพยายามฝึกฝนเพื่อให้เกิดการ พัฒนาต่อตนเอง ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คือ การรู้จักการปฏิบัติตนในระบบอาวุโส รู้จักการวางตัวรักและสามัคคีในหมู่คณะรวมถึงการเสียสละตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ด้านการ

แก้ปัญหา คือ การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆด้วยการใช้ปัญญาและหาวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และด้านการใช้จ่าย คือ การใช้จ่ายตามความจำเป็นรวมถึงการอดออม และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าซึ่งจะนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

4.3 การประยุกต์หลักธรรมจากหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

นักเรียนเตรียมทหารที่ผ่านการศึกษาลักษณะที่สอนในหลักสูตรทั้ง 3 รายวิชาของโรงเรียนเตรียมทหารนับว่าเป็นผู้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพลเมือง และผู้นำที่ดีของกองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากนักเรียนเตรียมทหารได้มีการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนเตรียมทหารจนเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวมทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักธรรมทั้ง 15 หลักธรรมคือ อริยสัจ 4 มรรค 8 อิทธิบาท 4 เบญจศีล เบญจธรรม สังคหวัตถุ 4 ชั้นดี ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 อปริหานิยธรรม 7 ไตรสิกขา 3 พละ 5 สารณียธรรม 6 บุญกิริยาวัตถุ 3 มงคล 38 ทศ 6 โยนิโสมนสิการ ซึ่งสามารถนำมาสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารทั้ง 4 ด้านคือด้านการเรียน ด้านการปรับตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย ดังตารางการวิเคราะห์การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

การใช้ในชีวิตประจำวัน	อริยสัจ 4	มรรค 8	อิทธิบาท 4	เบญจศีล เบญจธรรม	สังคหวัตถุ 4	ชั้นดี	ทิฏฐธัมมิกัตถ ประโยชน์ 4	อปริหานิ ยธรรม 7	ไตรสิกขา 3	พละ 5	สารณียธรรม	บุญกิริยาวัตถุ	มงคล 38	ทศ 6	โยนิโสมนสิการ
ด้านการเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการแก้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการใช้จ่าย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 1 ปรากฏว่าหลักธรรมทั้ง 15 หลักธรรมกับการนำไปใช้ทั้ง ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการเรียน

1.1 อริยสัจ 4 หลักธรรมความจริงอันประเสริฐในการใช้แก้ปัญหาทางการใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาบทเรียนและเผชิญกับการเรียนทั้งในด้านวิชาการและการฝึกวิชาทหาร

1.2 มรรค 8 หลักธรรมที่เป็นหนทางในการดับทุกข์และพ้นทุกข์ในด้านการเรียนของนักเรียนเตรียมทหารจึงต้องปฏิบัติที่ รู้เหตุตามความจริงมีสมาธิในการตั้งใจเรียนเพื่อผลการเรียนที่ดีเพื่อเป็นการดับทุกข์แต่ต้องปฏิบัติด้วยตนเองด้วยความเพียรพยายามโดยใช้หลักมรรค 8 เป็นแนวทาง

1.3 อิทธิบาท 4 หลักธรรมที่เครื่องมือนำไปสู่การทำงานให้ประสบความสำเร็จ ด้วยความเพียรพยายามตั้งใจขยันอดทน และลงมือทำด้วยความอุตสาหะ ไม่ท้อแท้แสวงหาความรู้ต่อการเรียนและการฝึกวิชาทหารเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

1.4 เบญจศีล เบญจธรรม หลักธรรมที่ว่าด้วยข้อห้ามและข้อปฏิบัติ เพื่อควบคุมพฤติกรรมในการเรียนและการฝึกวิชาทหารให้ตั้งตนอยู่ในกฎระเบียบเพื่อความสงบสุขในชั้นเรียนและโรงเรียนที่กำหนดไว้

1.5 สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่เป็นสิ่งสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและแนะนำเพื่อนในด้าน การเรียนตามความสามารถด้วยความเต็มใจไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

1.6 ชั้นดี หลักธรรมที่ว่าด้วยความอดทนต่อความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของนักเรียนก็ ต้องอดทนความยากลำบากต่อการเรียนในสภาพสิ่งแวดล้อมการอ่อนล้าจากการฝึกและความพราก เพียรและอดทนต่อการฝึกวิชาทหารในภาคปฏิบัติ

1.7 ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 หลักธรรมที่อำนวยความสะดวกสุขในข้างต้นในปัจจุบันหรือการ ตั้งตัวพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรซึ่งจะทำให้นักเรียนเตรียมทหารต้องไม่ท้อแท้ต่อการเรียนและ การฝึกวิชาทหารและทำหน้าที่ของตนให้เกิดความชำนาญ

1.8 อปริหานิยธรรม 7 หลักธรรมในการปกครองเพื่อนำมาด้วยความรุ่งเรืองในชีวิตประจำวัน นักเรียนเตรียมทหารต้องมีวินัยต่อการเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่รวมถึงการฝึกวิชาทหาร และรับคำสั่ง สอนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปกครองต่อไปในอนาคต

1.9 ไตรสิกขา 3 หลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในการศึกษาเพื่อให้มี ศิล สมาธิ ปัญญาในการ ศึกษาเล่าเรียนด้านวิชาการและการฝึกวิชาทหารด้วยผู้ที่มีความประพฤติดี

1.10 พละ 5 หลักธรรมอันดีงามเพื่อปกป้องคุ้มครองจิตใจไม่ให้ถูกละเลยครอบงำเพื่อการ เรียนให้มีจิตตั้งมั่นให้เกิดความรอบรู้รอบคอบใช้ปัญญาเป็นพื้นฐานและมีความเพียรพยายามเพื่อต่อสู้ กับอุปสรรคและสภาวะการณ์ต่างๆในด้านการเรียนในชั้นเรียน

1.11 สารณียธรรม 6 หลักธรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและสิ่งดีต่อกันเพื่อความมีระเบียบ วินัยอยู่ในกฎระเบียบของชั้นเรียนและโรงเรียน

1.12 บุญกิริยาวัตถุ 3 หลักธรรมว่าด้วยหลักที่ตั้งแห่งความดี เพื่อให้ นักเรียนเตรียมทหารมี ระเบียบวินัยและมีสติปัญญาในการตั้งมั่นเพื่อการหาความรู้จากการตั้งใจเรียนในชั้นเรียนและใฝ่หา ความรู้จากบทเรียน

1.13 มงคล 38 หลักธรรมที่เป็นเหตุแห่งความสุขและก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตคือ ฝึกฝนตน ให้ดีงามมีความพรากเพียรในการหาความรู้จากชั้นเรียนและจากบทเรียนเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

1.14 ทิศ 6 หลักธรรมว่าด้วยบุคคลประเภทต่างๆที่ต้องเกี่ยวข้องกันในการอยู่รอบตัวเราและสัมพันธ์กันในการปฏิบัติตนต่อเพื่อนในด้านการช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้และตั้งใจฟังครูผู้สอนในชั้นเรียน

1.15 โยนิโสมนสิการ หลักธรรมที่ทำให้มีความคิดมีเหตุผลพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบต่อบทเรียนต่อการเรียนรู้ใช้ความคิดพิจารณาการเรียนรู้ให้เข้าใจปัจจัยต่างที่เกิดขึ้นขณะศึกษาด้วยปัญญา

2. ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.1 อริยสัจ 4 หลักธรรมในการเข้าใจความจริงของชีวิตที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นการปรับตัวกับสภาพความเป็นจริงความเป็นตัวตนที่แท้จริงเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบเรียบร้อย

2.2 มรรค 8 หลักธรรมความคิดที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวมีความคิดเห็นถูกต้องตามความทำนองครองธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยการไม่เบียดเบียน

2.3 อิทธิบาท 4 หลักธรรมที่มีความรักในสิ่งนั้นๆและความเต็มใจร่วมมือกันทำงานหรือกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้เพื่อสิ่งทีนำไปสู่ความสำเร็จ มีความจริงใจต่อบุคคลอื่นไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกันพิจารณาถึงเหตุผลส่วนรวมเป็นหลักจะนำไปสู่ความสำเร็จ

2.4 เบญจศีล เบญจธรรม หลักธรรมที่เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติการอยู่ร่วมกับผู้อื่นการกระทำที่จะทำให้สู่ความขัดแย้งก็ไม่ควรปฏิบัติแต่สิ่งใดที่ควรประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นคือสิ่งที่ตั้งงามปราศจากโทษควรควบคุม กาย วาจา ใจ ให้ปกติสุขเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

2.5 สังคหัตถุ 4 หลักธรรมที่จะสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยความเต็มใจมีเมตตา รู้จักการแบ่งปันต่อผู้อื่นวางตัวเสมอต้นเสมอปลายตลอดจนทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและประสานความสามัคคีระหว่างหมู่คณะไม่ทำให้เกิดความแตกแยก

2.6 ชั้นดี หลักธรรมแสดงถึงความอดทนอดกลั้นในความยากลำบากที่จะปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพราะกันอยู่กันเป็นหมู่มากย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น การอดทนอดกลั้นต่อเพื่อนครูอาจารย์ ต่อผู้บังคับบัญชาของตนและผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนต่อสภาวะการณ์ทางอารมณ์ต่างๆ เพื่อจะได้แสดงออกในทางที่ถูกต้อง

2.7 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 หลักธรรมที่เกิดอำนวยการประโยชน์ในปัจจุบันการคบคนดีเป็นมิตรไม่คบคนที่ไม่ดีรู้จักนำแบบอย่างผู้ที่ควรเคารพเป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข

2.8 อปริหานิยธรรม 7 หลักธรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความสามัคคีในหมู่คณะรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและรู้จักควบคุมตนเองทั้ง กาย วาจา ใจ อย่าปล่อยให้อำนาจครอบงำ รู้จักเคารพเคารพผู้ใหญ่ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคม

2.9 ไตรสิกขา 3 หลักธรรมที่ควบคุมในเรื่องของพฤติกรรมที่ปฏิบัติให้ถูกต้องตั้งงามในเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา รวมถึงอบรมจิตใจ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและประพฤติตนต่อผู้อื่นด้วยความเหมาะสม

2.10 พละ 5 หลักธรรมมีความเชื่อมั่นไม่หวั่นไหวในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น มีจิตใจมั่นคงมีเหตุผลในการอยู่ร่วมกัน รู้จักผิดชอบชั่วดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.11 สารณียธรรม 6 หลักธรรมที่ไม่ทำตนให้เป็นที่เดือดร้อนกับผู้อื่น มีเมตตาต่อผู้อื่นมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนน้อม มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะเคารพในกฎระเบียบวินัยในตนเองเพื่อให้สังคมไม่วุ่นวายและร่วมมือในการทำงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

2.12 บุญกิริยาวัตถุ 3 หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความดีมีความเมตตา มีความเสียสละกำลังกาย สติปัญญาในการช่วยเหลือผู้อื่นเว้นจากการทำสิ่งทุจริตนักเรียนเตรียมทหารต้องมีระเบียบวินัยเคารพต่อกฎระเบียบในสังคมกำหนดในหมู่คณะตลอดจนกระทำความดีด้วยความประพฤติดีงาม

2.13 มงคล 38 หลักธรรมที่เป็นเหตุแห่งความสุข ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ทำให้มีแต่สิ่งที่ดีในชีวิตนักเรียนเตรียมทหารควรปฏิบัติต่อผู้ที่ควรปฏิบัติด้วยการประพฤติตนให้มีเมตตาต่อผู้อื่นและมีคุณธรรมเป็นสิ่งที่คุ้มครองให้มีความสุขสงบสุขในสังคม

2.14 ทิศ 6 หลักธรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติตนต่อบุคคลประเภทต่างๆ เช่น พระภิกษุ บิณฑูราคาร ครูอาจารย์ คู่ครองและบุตร เพื่อน และผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ต้องเกี่ยวข้องตามความสัมพันธ์ที่มีอย่างเหมาะสม

2.15 โยนิโสมนสิการ หลักธรรมที่แสดงถึงนักเรียนเตรียมทหารต้องเป็นผู้มีน้ำใจและปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามมีการพิจารณาให้เข้าใจรู้จักมองตนเองและผู้อื่นแก้ไขสภาวะการณ์ในชีวิตประจำวันที่จะเกิดขึ้นในหมู่คณะ

3. ด้านการแก้ปัญหา

3.1 อริยสัจ 4 หลักธรรมความจริงอันประเสริฐที่ทำให้เข้าใจเหตุของทุกข์และมีวิธีการแก้ปัญหา รู้เหตุของทุกข์หรือสภาพที่พันทุกข์ได้ยาก รู้เหตุแห่งการเกิดทุกข์นั้นและ หาหนทางนำไปสู่ความดับทุกข์เข้าใจความจริงของปัญหานั้นๆตลอดจนหาหนทางในการแก้ปัญหาหรือหนทางในการดับทุกข์ด้วยการใช้สติและสมาธินำไปสู่การเกิดปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

3.2 มรรค 8 หลักธรรมที่เป็นหนทางและการปฏิบัติเพื่อให้ดับทุกข์ให้พ้นทุกข์ด้วยการปฏิบัติให้เกิดการพ้นทุกข์ด้วยความคิดที่ดีงามมีสติในการดำเนินชีวิต มีความเพียรพยายามในการแก้ปัญหาด้วยความคิดพิจารณาที่มีจิตใจที่แน่วแน่ใช้ความคิดรอบคอบตั้งตนอยู่ในความสุจริต

3.3 อิทธิบาท 4 หลักธรรมที่เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จโดยใช้เหตุและผลอย่างรอบคอบ ต้องพิจารณาคิดให้ถี่ถ้วนหาเหตุด้วยความรอบคอบใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้นมีการวางแผนว่าสิ่งใดสำคัญแสดงหาความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

3.4 เบญจศีล เบญจธรรม หลักธรรมที่นำไปสู่การควบคุมความประพฤติให้ดีงามมีสติในการปฏิบัติตนควบคุม กาย วาจา ใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตด้วยหลักการมีเมตตาต่อบุคคลอื่นและปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง

3.5 สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่จะทำไม่ประมาทใช้ชีวิต มีสติปลุกฝังความเข้าใจและรู้ถึงคุณค่าความดีงามแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์รอบคอบฝึกการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน

3.6 ชั้นดี หลักธรรมที่มีความอดทนต่อความไม่พอใจใช้สติในการตัดสินใจอย่างรอบคอบอดทนต่อปัญหาและความยากลำบากที่จะเกิดขึ้น อดทนต่อกิเลสและใช้ปัญหาในการแก้ปัญหาที่จะเกิดจากสภาวะการณ์ต่างๆด้วยสติรอบคอบเพื่อให้กำจัดกิเลสต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

3.7 ทิฐฐัมมิกัตถประโยชน์ 4 หลักธรรมที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันรู้เหตุรู้จักการบริหารวางแผนในการแก้ปัญหาไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบาก ฝึกฝนตนให้ชำนาญใช้ปัญญาและดำเนินการได้ดีในการดำเนินชีวิต

3.8 อปริหานิยธรรม 7 หลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครองส่งเสริมผู้อื่นและแก้ปัญหาข้อผิดพลาดมีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันและยอมรับในเหตุที่ถูกต้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกันในสังคม ทุกคนต้องมีระเบียบวินัยเคารพเชื่อฟังในเหตุผลคำแนะนำด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

3.9 ไตรสิกขา 3 หลักธรรมเป็นข้อปฏิบัติที่ควรศึกษาในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญาและเรื่องที่ควรศึกษามีพฤติกรรมสามารถควบคุมได้เมื่อทำได้จะทำให้แก้ปัญหาได้และกำจัดกิเลสด้วยปัญญาแก้ปัญหาด้วยปัญญาจะทำให้ส่งผลสำเร็จและรู้จักใช้ให้ถูกวิธีและมีเหตุผล

3.10 พละ 5 หลักธรรมถึงการระลึกได้ มีความเชื่อด้วยพื้นฐานของปัญญามีความตั้งใจมีจิตใจที่มีสมาธิ ใช้ความรอบรู้ในเรื่องนั้นๆในการแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นระลึกได้ด้วยสติไม่หวั่นไหวย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

3.11 สารณียธรรม 6 หลักธรรมที่ระลึกถึงสิ่งที่ดีต่อกันและช่วยกันแก้ปัญหาพึ่งเหตุผลผู้อื่นในการอยู่ร่วมไม่นำมาซึ่งความขัดแย้ง

3.12 บุญกริยาวัตร 3 หลักธรรมที่เป็นที่พึ่งแห่งความดี ใช้สติปัญญาในการอบรมผู้อื่นด้วยสิ่งที่เหมาะสมใช้ปัญญาและมีสติในการวิเคราะห์หาความจริงด้วยคุณธรรมเพื่อพิจารณากำจัดกิเลส

3.13 มงคล 38 หลักธรรมแห่งความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต แก้ปัญหาด้วยหลักความจริงด้วยหลักการเหตุและผล ขจัดปัญหาด้วยการดับกิเลสใช้หลักความจริงสมบูรณ์ด้วยหลักการและทฤษฎีและปฏิบัติ

3.14 ทิศ 6 หลักธรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นรอบตัวเราย่อมเกิดความขัดแย้งแต่การแก้ปัญหด้วยการจัดระเบียบทางความคิดกับการปฏิบัติกับบุคคลต่างๆพร้อมใช้สติปัญญาในการแก้ไขความขัดแย้ง

3.15 โยนิโสมนสิการ หลักธรรมการคิดแบบมีเหตุผล พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบมองปัญหาและแก้ปัญหามีระบบ แก้ปัญหาด้วยเหตุผลและใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อแก้ปัญหอย่างถูกวิธีนั้นๆ

4. ด้านการใช้จ่าย

4.1 อริยสัจ 4 หลักธรรมที่เป็นหลักความจริงอันประเสริฐว่าสิ่งใดทำให้เกิดทุกข์สิ่งใดทำให้เห็นหนทางของการดับทุกข์จากการใช้จ่ายการยับยั้งในการอยากได้อยากมีรู้จักการออมเพื่อจะทำให้ไม่ตกอยู่ในสภาวะกดดันและก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดทุกข์ในเรื่องการใช้จ่ายได้

4.2 มรรค 8 หลักธรรมในการได้มาด้วยการเลี้ยงชีพสุจริตมีรายได้จากการประกอบอาชีพและดำรงตนให้เข้าไปสู่ชีวิตที่พ้นทุกข์

4.3 อิทธิบาท 4 หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จจากการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอดทนอดออมต่อปัญหาและพอใจในสิ่งที่ตนเองมีจะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

4.4 เบญจศีล เบญจธรรม หลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติดีโดยการประกอบอาชีพสุจริตพอใจในสิ่งที่มีไม่ยากได้ของของผู้อื่นมาครอบครองเป็นของตน

4.5 สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมที่ประกอบไปด้วยความเมตตา การให้ทานรู้จักแบ่งปันทรัพย์สินสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น ได้ทรัพย์สินมาด้วยความสุจริตและรู้จักใช้จ่ายและอดออม

4.6 ชั้นดี หลักธรรมที่ประกอบไปด้วยการอดทนอดกลั้นต่อกิเลสไม่ฟุ้งเพื่อมีความพยายามที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต

4.7 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 หลักธรรมที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความเพียรพยายาม ไม่ฟุ่มเฟือยรู้คุณค่าสิ่งของนั้นที่ได้มาพร้อมใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

4.8 อปริหานิยธรรม 7 หลักธรรมที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่ายไม่ยอภาคของผู้อื่นเป็นของตนรักษามลประโยชน์ส่วนรวม

4.9 ไตรสิกขา 3 หลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติฝึกด้าน ศีล สมาธิ ปัญญาควบคุมตนเองและควบคุมความประพฤติในการใช้จ่ายไม่ให้กิเลสครอบงำรู้จักการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะของตน

4.10 พละ 5 หลักธรรมที่ไม่ทำให้อกุศลครอบงำไม่ฟุ้งชานอยากได้อยากมีและได้ทรัพย์สินมาซึ่งความเพียรพยายามได้มาด้วยความมานะบากบั่น

4.11 สารณียธรรม 6 หลักธรรมที่แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรมให้ผู้อื่นเพื่อแบ่งปันให้คนรอบข้างมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

4.12 บุญกริยาวัตถุ 3 หลักธรรมที่ตั้งแห่งความดีการเสียสละทรัพย์อบรมจิตใจให้ปราศจากกิเลสไม่ยอภาคพอใจในสิ่งที่ตนเองมีและแบ่งปันมีเมตตาต่อบุคคลอื่นด้วยกำลังที่ตนเองมี

4.13 มงคล 38 หลักธรรมของความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตพอใจในสิ่งที่มีและไม่ฟุ้งเฟ้อ

4.14 ทิศ 6 หลักธรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและ การบริหารให้สมดุลในการรักษาสมบัติที่ได้มาและปฏิบัติตนให้เหมาะสม

4.15 โยนิโสมนสิการ หลักธรรมที่คิดแบบมีเหตุผลรอบคอบจากการใช้สอยอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากรายจ่ายที่เกินและวางแผนการใช้เงิน

สรุปจากการวิเคราะห์หลักธรรมตามหลักสูตรทั้ง 3 รายวิชาของหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารที่มีต่อการประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันแบ่งได้ในด้าน 4 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการเรียน หมายถึง การศึกษาด้านวิชาการและวิชาทหารมุ่งศึกษาด้วยความอดทนอดทนต่อความยากลำบาก มีความขยันหมั่นเพียรและใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาบทเรียนด้วยสติปัญญาพร้อมทั้งมีสมาธิตั้งใจเรียน มีระเบียบวินัย มีความประพฤติในการเรียนที่เหมาะสมช่วยเหลือเพื่อนด้วยความเต็มใจเวลามีปัญหาขัดข้องในด้านการเรียนและเชื่อฟังครูอาจารย์เวลาที่สอนบทเรียนและภาคปฏิบัติเพื่อผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ นายทหารปกครอง เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องนักเรียนเตรียมทหาร อ่อนน้อมถ่อมตนเคารพเชื่อฟังร่วมมือในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ช่วยเหลือส่วนรวม มีจักเมตตา และรู้จักแบ่งปัน มีความอดทน มีใจมั่นคงมีเหตุผล มีความสามัคคีและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

3. ด้านการแก้ปัญหา หมายถึง การฝึกฝนตนเองให้มีวิธีการคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีเหตุผลรู้จักเหตุของปัญหาและหาหนทางในการแก้ปัญหาด้วยความอดทนต่ออุปสรรคเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ

ส่วนรวมด้วยความคิดสร้างสรรค์ มีวินัยและเคารพในเหตุผลของผู้อื่น มีสมาธิใช้สติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงามมีเมตตา

4. ด้านการใช้จ่าย หมายถึง รู้จักการใช้จ่ายอย่างพอเพียงมีเหตุผลในการใช้จ่ายรู้จักรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ควบคุมตนเองในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะของตน โดยการบริหารและวางแผนคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบในการใช้จ่าย ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมต่างๆ มีความอดทนอดกลั้นต่อความฟุ้งเฟ้อ และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น

5 .งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุตินา อ่อนละม้าย (2529) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสำรวจและสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานครและเพื่อศึกษาแนวศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้บริหาร นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา จากการศึกษา 8 ท้องที่ ในกรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน คือผู้สอน 96 คน ผู้บริหาร 94 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 397 คน รวม 563 คน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา วัดเป็นสถานศึกษาแต่ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทน้อยลงเพราะการศึกษาอยู่ที่โรงเรียนแต่จุดมุ่งหมายเดียวกันคือมุ่งให้เป็นพลเมืองที่ดีเน้นในเรื่องศีลธรรมความประพฤติปฏิบัติตน

1. สภาพปัจจุบันประกอบด้วย

- 1.1 ด้านจุดประสงค์หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน
- 1.2 ด้านเนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์และส่งเสริม ค่านิยมทัศนคติด้านศาสนา
- 1.3 ด้านการเรียนการสอนนักเรียนเห็นว่าผู้สอนมีบุคลิกภาพ มีอุปกรณ์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 1.4 ด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนได้วัดความรู้ก่อนสอนและชี้แจงเรื่องการวัดผลและการออกข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัยตามที่กระทรวงต้องการเน้นทักษะด้านความคิดแบบมีเหตุผลและความเข้าใจ

2. ปัญหาด้านการจัดการศึกษา

- 2.1 ด้านเนื้อหาการเรียนการสอน การวัดผลสำหรับนักเรียนในวิชาพระพุทธศาสนา เป็นปัญหาน้อย
- 2.2 ด้านผู้บริหารมองด้านการเรียนการสอนเป็นปัญหามากเพราะผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีคุณวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอนแต่ผู้บริหารและผู้สอนความคิดตรงกันว่านักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับวิชาพระพุทธศาสนาเพราะจำนวนหน่วยกิตน้อยเกินไป

ณัฐสุดา จตุราภากุล (2546) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา ค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา วัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในช่วงชั้นที่ 3

ในด้านเนื้อหา และวิธีการจัดการเรียนการสอน ประชากร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 13 คน ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา 117 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เนื้อหาในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพระพุทธศาสนา 9 ประการ ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

- 1.1 ด้านการให้ทาน
- 1.2 ด้านความเมตตากรุณา
- 1.3 ด้านความสันโดษ
- 1.4 ด้านความไม่ประมาท
- 1.5 ด้านการพึ่งตนเอง
- 1.6 ด้านการใช้ปัญญา
- 1.7 ด้านการฝึกตน
- 1.8 ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต
- 1.9 ด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด

2. วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนา

- 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ : ควรเน้นด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย
- 2.2 การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน : มีสิ่งโน้มน้าวจิตใจให้เกิดค่านิยมทางพุทธศาสนา
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน : เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการนำมาใช้จริง กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.4 สื่อการเรียนการสอน : เน้นสื่อที่สร้างความเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรม
- 2.5 การวัดและประเมินผล : เน้นการนำมาใช้ในชีวิตจริง เปิดโอกาสให้นักเรียน เพื่อน

นักเรียน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผล

ทิพาพร ศิริจันทร์ (2504) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า ในด้านความสำคัญของหลักสูตร ประชากร คือ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสรุปได้ดังนี้ หลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสำคัญโดยเน้นการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เน้นการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ และเปิดโอกาสให้สามารถเข้ากับความต้องการของท้องถิ่นและเน้นการปฏิบัติโดยมีจุดประสงค์

1. ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น
2. ผู้เรียนรู้จักทำ และสามารถนำหลักธรรมมาแก้ไขปัญหาชีวิตได้

3. ผู้เรียนรู้จักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น
4. ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ
5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา
6. เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธของตนเองให้ได้ดี
7. ปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมประเทศชาติ

ในที่นี้โครงสร้างของหลักสูตรให้มีการคัดเลือกเนื้อหาที่มีความถูกต้องเน้นเรื่องหลักธรรมเข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหาไม่ให้ความซับซ้อนไม่มีความทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันลักษณะการเรียนการสอนเป็นไปในกาวิเคราะห์ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความหลากหลายด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีสื่อที่อยู่ในท้องถิ่นของตนให้เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับวัยและตัวผู้เรียน มีความสัมพันธ์ที่ตรงระหว่างตัวผู้สอนและผู้เรียนพร้อมด้วยแบบเรียนมีเนื้อหาถูกต้องมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน มีการวัด และประเมินผลเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนตลอดจนวัดความสามารถของผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยมีวิธีการจัดการเครื่องมือให้เหมาะสมกับพฤติกรรมมีเกณฑ์ประเมินชัดเจนด้วยรูปแบบที่อิงเกณฑ์ และแบบอิงกลุ่ม

อาทิตย์ญา โภทิสวย (2550) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร วัดสุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่3 2. เพื่อเปรียบเทียบการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่3 ประชากร คือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมาก ได้แก่ ด้านการฝึกตน และด้านการพึ่งตน และนักเรียนนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันค่อนข้างมาก ได้แก่ ด้านการให้ทาน ด้านความเมตตากรุณา ด้านสันโดษ ด้านความไม่ประมาท ด้านการใช้ปัญหา ด้านการเห็นคุณค่าชีวิต และด้านความเป็นอิสระไม่ยึดติด

2. การเปรียบเทียบการนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- 2.1 นักเรียนเพศชายและเพศหญิง นำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

- 2.2 นักเรียนที่มีผู้ปกครองรายได้ต่างกัน นำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

- 2.3 นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน นำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันโดยนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่ประกอบอาชีพนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันน้อยกว่าผู้ปกครองที่ประกอบบริหารราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย เกษตรกรและรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

- 2.4 นักเรียนที่รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน นำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนำค่านิยมทาง

พระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

มนูญ คันธประภา (2553) ได้ศึกษาการศึกษาทัศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต(ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร) วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครทั้งหมด 5 คณะ จำนวน 422 คน

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับเรื่องการเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ในการนับถือพระพุทธศาสนา เห็นด้วยกับกฎแห่งกรรม พระพุทธศาสนาสอนให้มองโลกตามความเป็นจริง นิพพานเป็นภาวะที่ปราศจากกิเลสและเครื่องเศร้าหมอง นรก-สวรรค์ เป็นเรื่องที่มีอยู่จริงในพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่ควรช่วยกันบำรุงส่งเสริมและรักษาไว้

พระอภัย อภิชาติ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาหลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัญหาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน เพื่อศึกษาหลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักธรรมและการประยุกต์หลักธรรมในสังคมปัจจุบันให้เป็นแนวทางที่ดี ตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท พบว่ามีอยู่ 2 ประการคือ

1. หลักเบญจศีล คือข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม
2. ประเภทเบญจธรรม บุคคลนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วจะเกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติอย่างแน่นอน

ดังนั้นการประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันพบว่าการประยุกต์จะสามารถควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของตนเองได้สุจริต ก็จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่อย่างสงบสุข ภายใต้กฎระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ทางสังคม นอกจากนี้ยังพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอริยบุคคล

พระชัยสุชาติ นริสโร (2554) การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 593 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 250 คน รวมเป็นจำนวน 843 คน

ผลของการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

2. ปัญหาและอุปสรรคได้แก่ในด้านกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนแบบไม่ค่อยเป็นระบบ ขาดแรงจูงใจ สื่อการเรียนรู้ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เท่าที่ควร ในด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับน้อยส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ด้านวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชาเท่านั้น การทดสอบมีความยากเกินไป

3. แนวทางในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านการเรียนรู้ครูควรใส่ใจในการสอนให้มากขึ้นและควรจัดการเรียนการสอนให้มีความน่าตื่นเต้นดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ ด้านสื่อการเรียนรู้ควรมีสื่อที่ทันสมัย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่ม และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการวัดโดยครอบคลุมเนื้อหาให้สมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน

ดวงพร ศรีชัย (2550) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารวัดฤๅษะสงฆ์ เพื่อศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในชั้นปี 1 2 และ 3 เปรียบเทียบระดับการนำไปใช้ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและเปรียบเทียบการปฏิบัติในชั้นปีที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนเตรียมทหารนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมปฏิบัติมากโดยเรียงลำดับด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ

2. นักเรียนเตรียมทหารนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยปฏิบัติระหว่างด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนเตรียมทหารในแต่ละชั้นปีมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ไม่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยข้างต้นเป็นการวิจัยในเชิงสำรวจและทดลองผู้วิจัยได้ข้อคิดของหลักธรรมทางพุทธศาสนาจากงานวิจัยสรุปได้ว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดังนี้

1. การศึกษาวิชาพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายอบรมให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมจริยธรรมเพราะวิชาพระพุทธศาสนาเน้นศีลธรรมและการประพฤติและปฏิบัติตนที่ดีงาม

2. การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. หลักสูตรพระพุทธศาสนามีความสำคัญโดยเน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันและการสอนให้มีการบูรณาการกับวิชาอื่นๆสามารถประยุกต์ให้ได้ในชีวิตประจำวัน

4. การนำค่านิยมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันในด้านการฝึกตน และพึ่งพาตนเอง

5. การมีทัศนคติที่ดีในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติและพัฒนาพฤติกรรมให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้ในชีวิตประจำวัน

7. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวัน
สรุปได้ว่าจากงานวิจัยดังกล่าวเป็นเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่นำค่านิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในประเด็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารผู้วิจัยได้ดำเนินงานดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การอภิปรายผลและเขียนรายงานการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมพุทธศาสนาและศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 2 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารพุทธศักราช 2554 สถาบันป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหมและศึกษารายละเอียดในคู่มือนักเรียนเตรียมทหาร

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนเตรียมทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในเรียนเตรียมทหาร ชั้นปีที่ 3 ที่นับถือศาสนาพุทธ ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2557 จำนวน 578 นาย โดยมีการเลือกตัวอย่างเป็น 2 ประเภทได้แก่ ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้สนับสนุนเพิ่มเติมจากการตอบแบบสอบถาม

1. ประชากรที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 580 นาย แบ่งตามได้ 4 เหล่าทัพได้แก่ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนทหารชั้นปีที่ 3 แต่ละเหล่าทัพ

เหล่าทัพ	ทหารบก	ทหารเรือ	ทหารอากาศ	ตำรวจ	รวม
ชั้นปีที่ 3	237	84	81	178	580

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มี 2 กลุ่มโดยเลือกจากนักเรียนเตรียมทหารที่ได้ตอบแบบสอบถามของการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ใน 4 ด้านได้แก่ ด้านการเรียน ด้านการอยู่ร่วมกัน ด้านการปรับตัวและแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่ายโดยที่กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 5.51- 6.00 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีการใช้มากที่สุดและกลุ่มที่ 2 ที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 0.00 – 0.99 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีการไม่ใช้เลยผู้วิจัยจึงได้เลือกผู้สัมภาษณ์ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจึงได้เลือกผู้สัมภาษณ์ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 5.51- 6.00 ในของการปฏิบัติมากที่สุดปรากฏว่ามีนักเรียนเตรียมทหารที่มีคะแนนอยู่ในค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 5.51- 6.00 จากนักเรียนเตรียมทหารจำนวน 580 นาย มีนักเรียนเตรียมทหารคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ดังกล่าวมีจำนวน 7 นาย

2. กลุ่มที่ 2 ที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 0.00 – 0.99 ซึ่งถือว่าไม่ใช้เลยปรากฏว่าไม่มีนักเรียนเตรียมทหารที่มีคะแนนอยู่ในค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ตั้งแต่ 0.00 – 0.99 จึงได้เลือกนักเรียนเตรียมทหารที่ได้คะแนน (\bar{x}) ตั้งแต่ 2.51 – 3.50 ซึ่งถือว่าการใช้ค่อนข้างน้อยจากนักเรียนเตรียมทหารจำนวน 580 นาย มีนักเรียนเตรียมทหารคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ดังกล่าวมีจำนวน 7 นาย

3.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้จากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมในชีวิตประจำวันจากนั้นสังเคราะห์แนวคิดหลักการ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ แบบสอบถามการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

1.2 วิเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารใน ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย และนำข้อมูลใน ข้อ 1.1 เป็นพื้นฐานข้อมูลไปใช้ในการศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยการสัมภาษณ์ในหลักเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของประเด็นการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันในบริบทที่เป็นนักเรียนเตรียมทหาร

1.3 นำข้อมูลจาก 1.1 และ 1.2 มาสังเคราะห์สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารได้ 2 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานะ สังกัด
ตอนที่ 2 การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมี 4 ด้านคือ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับตามมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ดังนี้

นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้มากที่สุด	ได้ระดับคะแนน 6
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้มาก	ได้ระดับคะแนน 5
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้ค่อนข้างมาก	ได้ระดับคะแนน 4
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้ค่อนข้างน้อย	ได้ระดับคะแนน 3
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้น้อย	ได้ระดับคะแนน 2
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้น้อยที่สุด	ได้ระดับคะแนน 1
นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติหลักธรรมในเรื่องนั้น	ได้ระดับคะแนน 0

การแปลความหมายของค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{x}) ดังต่อไปนี้

5.51 - 6.00	ความหมาย	มากที่สุด
4.51 - 5.50	ความหมาย	มาก
3.51 - 4.50	ความหมาย	ค่อนข้างมาก
2.51 - 3.50	ความหมาย	ค่อนข้างน้อย
1.51 - 2.50	ความหมาย	น้อย
1.00 - 1.50	ความหมาย	น้อยที่สุด
0.00 - 0.99	ความหมาย	ไม่ปฏิบัติเลย

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและแบบค่าดัชนีความสอดคล้อง (ioc) พบว่าแบบสอบถามทั้งสิ้น 39 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (ioc) อยู่ระหว่าง 0.67-1 (ภาคผนวก ก) และผู้ทรงคุณวุฒิใช้เวลาในการตรวจสอบเครื่องมือ 1 สัปดาห์ ระหว่าง วันที่ 9 มิถุนายน 2557-16 มิถุนายน 2557 มีข้อแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยปรับเปลี่ยนที่เกี่ยวกับการใช้คำต่างๆ ดังนี้

ข้อที่ 17 จาก มักจะเลือกคบเพื่อนที่พากันไปในทางที่ดี แก้ไขเป็น รู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปในทางที่ดี

ข้อ 19 จาก ปฏิบัติตนต่อครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม แก้ไขเป็น ให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชา

ข้อ 40 จาก แบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อน แก้ไขเป็น แบ่งปันขนม/เงินเพื่อช่วยเหลือเพื่อน

ข้อพิจารณา ข้อที่ 24 เมื่อเจอปัญหา ใช้การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ (เหตุผลเป็นที่ตั้ง)

1.6 นำแบบสอบถามส่วนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (try-out) กับนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่ประชากรที่นำมาใช้ 2 ส่วนรวมทั้งหมด 25 นาย แบ่งตามเหล่าทัพได้แก่ ทหารบก จำนวน 8 นาย ทหารเรือจำนวน 5 นาย ทหารอากาศจำนวน 5 นาย และตำรวจจำนวน 7 นาย เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2557 ปรากฏว่านักเรียนเตรียมทหารมีความเข้าใจในแบบสอบถามทุกข้อจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรจริงคือนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 ทั้ง 580 นาย

2. แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากเอกสาร ตำรา วารสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันไปใช้มากที่สุดและค่อนข้างน้อย ทั้งด้านการเรียน ด้านการปรับตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหาและด้านการใช้จ่ายและประเด็นเกี่ยวกับแนวทางของนักเรียนเตรียมทหารในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อกับบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปโรงเรียนเตรียมทหารเพื่ออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ส่วนการศึกษา
3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ออกแบบไว้ ในวันที่ 15-25 กรกฎาคม 2557
4. เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ในวันที่ 4-8 สิงหาคม 2557
5. หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5 for windows (Statistical Package for the Social Science) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถามการนำหลักธรรมของหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการการใช้หลักธรรมในนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แยกเป็นรายด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่าย ของการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

2. แบบสัมภาษณ์หลังจากการตอบคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยในการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารโดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

6. การอภิปรายผลและเขียนรายงานการวิจัย

1. การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณจากผลการวิเคราะห์สถิติจากแบบสอบถามเรื่องการศึกษาการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างโดยเสนอเป็นความถี่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร โดยผู้วิจัยทำการศึกษานักเรียนเตรียมทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม ปีการศึกษา 2556 ชั้นปีที่ 3 รายละเอียดแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตามตารางที่ 3

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่ายตามตารางที่ 4-8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารตามตารางที่ 9-10

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 จำนวนค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรนักเรียนเตรียมทหาร จำแนกตามสถานภาพ

นักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เหล่า		
- ทหารบก	237	40.9
- ทหารเรือ	84	14.5
- ทหารอากาศ	81	13.9
- ตำรวจ	178	30.7
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 18 ปี	112	19.3
- 18 ปีขึ้นไป	468	80.7

จากตารางที่ 3 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนเตรียมทหารจำนวน 580 นาย เป็นนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 เป็นนักเรียนเตรียมทหารทั้ง 4 เหล่าทัพ ได้แก่ ทหารบก 237 นาย คิดเป็นร้อยละ 40.9 ทหารอากาศ 84 นาย คิดเป็นร้อยละ 14.5 ทหารเรือ 81 นาย คิดเป็นร้อยละ 13.9 และตำรวจ 178 นาย คิดเป็นร้อยละ 30.7 ส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 468 นาย คิดเป็นร้อยละ 80.7

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการเรียน

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
1. มีความอดทนและเพียรพยายามต่อการเรียน	4.50	0.83	ค่อนข้างมาก
2. กระตือรือร้นต่องานที่ครูสั่ง	4.28	0.89	ค่อนข้างมาก
3. อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียน และโรงเรียน	4.61	0.89	มาก
4. มีความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ครู และผู้บังคับบัญชามอบหมาย	4.60	0.89	มาก
5. ฝึกฝนตนเองนอกเหนือจากการเรียนใน ห้องเรียนและบทเรียน	3.95	1.14	ค่อนข้างมาก
6. มีการสอน หรือให้คำแนะนำในการเรียน ให้แก่เพื่อนด้วยความจริงใจ	4.72	1.00	มาก
7. มีความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือ เพื่อนในการเรียน ได้แก่ สอนทำการบ้าน หรือ ติวก่อนสอบ เป็นต้น	4.73	0.94	มาก

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
8. นตท. ตั้งใจเรียนและมีสมาธิในการเรียนหนังสือ/ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน	4.23	0.94	ค่อนข้างมาก
9. นตท. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาบทเรียน	4.53	0.91	มาก
10. วางแผนเกี่ยวกับการเรียนและทำกิจกรรมในการเรียน	4.25	1.01	ค่อนข้างมาก
11. พยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ	5.42	0.83	มาก
รวม	4.53	0.93	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ในด้านการเรียนโดยภาพรวมนักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้ การพยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ ความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการเรียน ได้แก่ การสอนทำการบ้าน หรือ การติวก่อนสอบ เป็นต้น มีการสอน หรือให้คำแนะนำในการเรียนให้แก่เพื่อนด้วยความจริงใจ อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียนและโรงเรียน มีความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ครูและผู้บังคับบัญชามอบหมาย ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาบทเรียน และ ใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้คือ มีความอดทนและเพียรพยายามต่อการเรียน ความกระตือรือร้นต่องานที่ครูสั่ง การวางแผนเกี่ยวกับการเรียนและทำกิจกรรมในการเรียน การตั้งใจเรียนและมีสมาธิในการเรียนหนังสือ/ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน การฝึกฝนตนเองนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนและบทเรียน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
1. รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.84	0.75	มาก
2. แสดงความคิดเห็นออกเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว	4.92	0.81	มาก

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
3. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	4.53	0.92	มาก
4. ให้ความช่วยเหลืออบรมรุ่นน้องในการทำการฝึกระเบียบวินัยทหาร	4.68	1.16	มาก
5. ชักชวนเพื่อนไปทำสิ่งที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน	3.94	1.14	ค่อนข้างมาก
6. รู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปในทางที่ดี	4.94	0.89	มาก
7. พยายามปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำความผิดหรือมีข้อบกพร่อง	5.06	0.87	มาก
8. ให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชา	5.35	0.76	มาก
9. ทำกิจกรรมต่างๆจะมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง	4.69	0.83	มาก
รวม	4.77	0.90	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงว่าในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยภาพรวม นักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้ การให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชา ความพยายามปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำความผิดหรือมีข้อบกพร่อง การรู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปในทางที่ดี การแสดงความคิดเห็นนอกเหนือใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว การรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การทำกิจกรรมต่างๆจะมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง การให้ความช่วยเหลืออบรมรุ่นน้องในการทำการฝึกระเบียบวินัยทหาร การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้ คือ การชักชวนเพื่อนไปทำสิ่งที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการแก้ปัญหา

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
1. เมื่อเกิดปัญหามีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้เหตุผลในการถกเถียงปัญหาต่างๆ	4.90	0.80	มาก

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
2. หาสาเหตุของปัญหาเมื่อมีความไม่เข้าใจในบทเรียน	4.60	0.94	มาก
3. เมื่อเจอปัญหาใช้การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์	4.77	0.89	มาก
4. ใช้ความคิดอย่างรอบคอบและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น	4.73	0.82	มาก
5. เมื่อเกิดปัญหายืดกฏระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด	4.47	1.03	ค่อนข้างมาก
6. เมื่อประสบปัญหาสามารถควบคุมอารมณ์และมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหา	4.85	0.83	มาก
7. พิจารณาและแก้ปัญหาทั้งการเรียนและเรื่องส่วนตัวด้วยความถูกต้องสมเหตุสมผล	4.76	0.78	มาก
8. คิดพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างมีสติ	4.84	0.83	มาก
รวม	4.74	0.75	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงว่าในด้านการแก้ปัญหาโดยภาพรวมนักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้ เมื่อเกิดปัญหา มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้เหตุผลในการถกเถียงปัญหาต่างๆ เมื่อประสบปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์และมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหา การคิดพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างมีสติ เมื่อเจอปัญหา การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ การพิจารณาและแก้ปัญหาทั้งการเรียนและเรื่องส่วนตัวด้วยความถูกต้องสมเหตุสมผล การใช้ความคิดอย่างรอบคอบและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น การหาสาเหตุของปัญหาเมื่อมีความไม่เข้าใจในบทเรียน และใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้คือ เมื่อเกิดปัญหา การยืดกฏระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในด้านการใช้จ่าย

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
1. ใช้จ่ายที่มีอยู่และไม่อยากได้สิ่งของตามที่เพื่อนมี	4.58	1.06	มาก
2. เก็บเงินที่เหลือจากการซื้อของใช้เพื่อนำมาใช้ครั้งต่อไป	4.82	1.05	มาก
3. ซื้อของใช้มาแล้วได้ใช้คุ้มค่า	4.79	0.99	มาก
4. วางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้เงินจากรายได้ของตนและทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย	3.79	1.42	ค่อนข้างมาก
5. ซื้อของใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับรายได้ของตน	4.44	1.01	ค่อนข้างมาก
6. พอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่	4.98	0.96	มาก
7. เลือกซื้อสิ่งของจากความจำเป็นหรือประโยชน์จากสิ่งนั้นมากกว่าความอยากได้	4.57	1.05	มาก
8. บริหารการใช้จ่ายก่อนที่จะซื้อของใช้ใดๆ	4.55	1.03	มาก
9. มีเงินเก็บออม	4.65	2.08	มาก
10. ไม่มียึดถือในวัตถุนิยมจนทำให้เกิดปัญหาและความทุกข์	4.55	1.09	มาก
11. แบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อช่วยเหลือเพื่อน	5.02	0.90	มาก
รวม	4.61	1.15	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงว่าในด้านการใช้จ่ายโดยภาพรวมนักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้ การแบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อช่วยเหลือเพื่อน ความพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่ การเก็บเงินที่เหลือจากการซื้อของใช้เพื่อนำมาใช้ครั้งต่อไป การซื้อของใช้มาแล้วได้ใช้คุ้มค่า มีเงินเก็บออม การใช้จ่ายที่มีอยู่และไม่อยากได้สิ่งของตามที่เพื่อนมี การเลือกซื้อสิ่งของจากความจำเป็นหรือประโยชน์จากสิ่งนั้นมากกว่าความอยากได้ การบริหารการใช้จ่ายก่อนที่จะซื้อของใช้ใดๆ การไม่มียึดถือในวัตถุนิยมจนทำให้เกิดปัญหาและความทุกข์ และใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้ การซื้อของใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับรายได้ของตน วางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้เงินจากรายได้ของตนและทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารใน ด้านการเรียน ด้านการปรับตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย

ข้อความ	ระดับการนำไปใช้		ความหมาย
	\bar{x}	SD	
ด้านการเรียน	4.53	0.93	มาก
ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	4.77	0.90	มาก
ด้านการแก้ปัญหา	4.74	0.89	มาก
ด้านการใช้จ่าย	4.61	1.15	มาก
รวม	4.66	0.94	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงว่าโดยภาพรวมนักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในการดำเนินชีวิตประจำวันทุกด้านคือ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่ายไปใช้มาก เมื่อพิจารณาในค่าเฉลี่ยของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่ายและด้านการเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารมากที่สุดและค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 9 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารมากที่สุดและแนวทางของนักเรียนเตรียมทหารในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต

ปัจจัย	ความคิดเห็น	ความถี่ N = 7
1. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด	1.1 ปัจจัยด้านการเรียน - อยากรีนาคตและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน	6
1.1 ปัจจัยในด้านการเรียนที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุด	- มีความอดทนต่อการเรียน - เพื่อให้บิดามารดาที่มีความภาคภูมิใจ	2 2
1.2 ปัจจัยในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุด	1.2 ปัจจัยด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น - ต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น	5
1.3 ปัจจัยในด้านการแก้ปัญหาที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุด	- แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น	4
1.4 ปัจจัยในด้านการใช้จ่ายที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุด	- รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง	1
	1.3 ปัจจัยด้านการแก้ปัญหา - ต้องการมีเหตุผลในการแก้ปัญหา - วิเคราะห์ปัญหาด้วยสติปัญญา	4 3

ปัจจัย	ความคิดเห็น	ความถี่ N = 7
2. แนวทางการในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต	- มีกระบวนการและการวางแผน	2
	1.4 ปัจจัยด้านการใช้จ่าย	
	- ต้องมีวิธีการวางแผนการใช้จ่าย	5
	- ประหยัดและอดออม	4
	- ใช้ของที่จำเป็นคำนึงถึงประโยชน์	3
	2. แนวทางในอนาคต	
	- ยึดหลักคุณธรรมตามแผนหลักธรรมต่อไป	5
- วางแผนมีหลักการและเหตุผล	3	
- มีคติในการดำเนินชีวิต	3	
- รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	2	

จากตารางที่ 9 ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยของการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารมากที่สุดพบว่าปัจจัยต่อไปนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้จ่ายมากเรียงตามลำดับคือ ด้านการเรียน การอยากมีอนาคตและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน การมีความอดทนต่อการเรียนและเพื่อให้บิดามารดามีความภาคภูมิใจ ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ด้านการแก้ปัญหา การมีเหตุผลในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยสติปัญญา การมีกระบวนการและการวางแผน ด้านการใช้จ่าย การมีวิธีวางแผนการใช้จ่าย การประหยัดและอดออม การใช้ของที่จำเป็นคำนึงถึงประโยชน์

ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางของในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคตเรียงลำดับตามความถี่ คือ การยึดหลักคุณธรรมตามแผนหลักธรรมต่อไป การวางแผนมีหลักการและเหตุผล การมีคติในการดำเนินชีวิตและการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นเป็นที่ปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารในระดับค่อนข้างน้อย

ปัจจัย	ความคิดเห็น	ความถี่ N = 7
1. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันค่อนข้างน้อย		
1.1 ปัจจัยในด้านการเรียนที่นักเรียนเตรียมทหารใช้ค่อนข้างน้อย	1.1 ปัจจัยด้านการเรียน	
	- เหนื่อยล้าต่อการเรียน ไม่มีสมาธิ	6
1.2 ปัจจัยในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่นักเรียนเตรียมทหารใช้ค่อนข้างน้อย	- มีกิจกรรมมากเป็นปัจจัยที่ไม่กระตือรือร้น	2
	1.2 ปัจจัยด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	
1.3 ปัจจัยในด้านการแก้ปัญหาที่นักเรียนเตรียมทหารใช้ค่อนข้างน้อย	- มีโลกส่วนตัวสูงและเป็นคนเก็บตัว	5
	- ยึดตนเองเป็นหลักและเก็บตัวสนใจแต่เทคโนโลยี	3
1.4 ปัจจัยในด้านการใช้จ่ายที่นักเรียนเตรียมทหารใช้ค่อนข้างน้อย	1.3 ปัจจัยด้านการแก้ปัญหา	
	- แก้ปัญหาตามความรู้สึกไม่มีแบบแผนในการแก้ปัญหา	5

ปัจจัย	ความคิดเห็น	ความถี่ N = 7
2. แนวทางการในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต	- ยึดหลักกฎเกณฑ์น้อยยังขาดความรอบคอบ	4
	1.4 ปัจจัยด้านการใช้จ่าย	6
	- มีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์	3
	- ไม่วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร	5
	2. แนวทางในอนาคต	2
	- แต่จะทบทวนปรับความคิดและจะควบคุมอารมณ์ตนเองมากขึ้น	
	- จะยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น	

จากตารางที่ 10 ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยของการนำหลักธรรมไปพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารค่อนข้างน้อยพบว่าปัจจัยสำคัญเรียงลำดับความถี่คือ ด้านการเรียน ความเหนื่อยล้าต่อการเรียน ไม่มีสมาธิ การมีกิจกรรมมากเป็นปัจจัยที่ไม่กระตือรือร้น ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีโลกส่วนตัวสูงและเป็นคนเก็บตัว การยึดตนเองเป็นหลักและเก็บตัวสนใจแต่เทคโนโลยี ด้านการแก้ปัญหา การมีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์ การไม่วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร ด้านการใช้จ่าย การมีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์ การไม่วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร

ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางของในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคตเรียงลำดับตามความถี่ คือ การทบทวนปรับความคิดและควบคุมอารมณ์ตนเองมากขึ้นและ การยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร ในประเด็นด้านการเรียน ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการปรับตัวและแก้ปัญหาและ ด้านการใช้จ่าย
2. การศึกษาปัจจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนเตรียมทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา 2556 โดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชากรที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 580 นาย และประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ จากนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 580 นายในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดและค่อนข้างน้อย เพื่อศึกษาจำนวน 14 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อการศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนเตรียมทหารไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับ จำนวน 39 ข้อ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 580 ชุด และได้เก็บกลับคืนมาเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำมาเสนอตารางประกอบความเรียง ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนเตรียมทหารที่ตอบแบบสอบถามใช้การสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด โดยมีประเด็นต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันไปใช้มากที่สุดและค่อนข้างน้อยในด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ ด้านการแก้ปัญหาและด้านการใช้จ่าย
2. แนวทางของนักเรียนเตรียมทหารในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคตและจากนั้นนำข้อมูลเสนอตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

1. จากแบบสอบถามการศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร โดยส่วนรวมพบว่ามีกรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากใน 4 ด้าน ได้แก่ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่าย โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ด้านการเรียน นักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้ ความพยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ

ความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการเรียน ได้แก่ การสอนทำการบ้าน หรือ การติวก่อนสอบ เป็นต้น มีการสอน หรือให้คำแนะนำในการเรียนให้แก่เพื่อนด้วยความจริงใจ อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียนและโรงเรียน มีความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ครูและผู้บังคับบัญชามอบหมาย ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาบทเรียน และ ใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้เป็นคือ มีความอดทนและเพียรพยายามต่อการเรียน ความกระตือรือร้นต่องานที่ครูสั่ง การวางแผนเกี่ยวกับการเรียนและทำกิจกรรมในการเรียน การตั้งใจเรียนและมีสมาธิในการเรียนหนังสือ/ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน การฝึกฝนตนเองนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนและบทเรียน

1.2 ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้เป็น การให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชา ความพยายามปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำความผิดหรือมีข้อบกพร่อง การรู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปในทางที่ดี การแสดงความคิดเห็นนอกเหนือและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว การรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การทำกิจกรรมต่างๆจะมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง การให้ความช่วยเหลืออบรมรุ่นน้องในการทำการฝึกระเบียบวินัยทหาร การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและใช้ค่อนข้างมากในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การชักชวนเพื่อนไปทำสิ่งที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน

1.3 ด้านการการแก้ปัญหา นักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้เป็น เมื่อเกิดปัญหา มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้เหตุผลในการถกเถียงปัญหาต่างๆ เมื่อประสบปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์และมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหา การคิดพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างมีสติ เมื่อเจอปัญหา การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ การพิจารณาและแก้ปัญหาทั้งการเรียนและเรื่องส่วนตัวด้วยความถูกต้องสมเหตุสมผล การใช้ความคิดอย่างรอบคอบและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น การหาสาเหตุของปัญหาเมื่อมีความไม่เข้าใจในบทเรียน และใช้ค่อนข้างมากในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ จะยึดกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดเมื่อเกิดปัญหา

1.4 ด้านการใช้จ่าย นักเรียนเตรียมทหารมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในประเด็นต่อไปนี้เป็น การแบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อช่วยเหลือเพื่อน ความพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่ การเก็บเงินที่เหลือจากการซื้อของใช้เพื่อนำมาใช้ครั้งต่อไป การซื้อของใช้มาแล้วได้ใช้คุ้มค่า มีเงินเก็บออม การใช้ของที่มีอยู่และไม่อยากได้สิ่งของตามที่เพื่อนมี การเลือกซื้อสิ่งของจากความจำเป็นหรือประโยชน์จากสิ่งนั้นมากกว่าความอยากได้ การบริหารการใช้จ่ายก่อนที่จะซื้อของใช้ใดๆ การไม่ยึดถือในวัตถุนิยมจนทำให้เกิดปัญหาและความทุกข์ และใช้ค่อนข้างมากในประเด็นต่อไปนี้เป็น การซื้อของใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับรายได้ของตน วางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้เงินจากรายได้ของตนและทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย

2. จากแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันมากที่สุดและแนวทางในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคตคือ ด้านการเรียน การอยากมีอนาคตและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน การมีความอดทนต่อการเรียนและเพื่อให้บิดามารดา มีความภาคภูมิใจ ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและไม่ทำ

ให้เกิดความขัดแย้ง ด้านการแก้ปัญหา การมีเหตุผลในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยสติปัญญา การมีกระบวนการและการวางแผน ด้านการใช้จ่าย การมีวิธีวางแผนการใช้จ่าย การประหยัดและอดออม การใช้ของที่จำเป็นคำนึงถึงประโยชน์และแนวทางในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคต คือ การยึดหลักคุณธรรมตามแผนหลักธรรมต่อไป การวางแผนมีหลักการและเหตุผล การมีคติในการดำเนินชีวิตและการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

3. ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันค่อนข้างน้อยและแนวทางในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคตคือ ด้านการเรียน ความเหนื่อยล้าต่อการเรียน ไม่มีสมาธิ การมีกิจกรรมมากเป็นปัจจัยที่ไม่กระตือรือร้น ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีโลกส่วนตัวสูงและเป็นคนเก็บตัว การยึดตนเองเป็นหลักและเก็บตัวสนใจแต่เทคโนโลยี ด้านการแก้ปัญหา การมีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์ การไม่วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร ด้านการใช้จ่าย การมีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์ การไม่วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร และแนวทางในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในอนาคตเรียงลำดับตามความถี่ คือ การทบทวนปรับความคิดและควบคุมอารมณ์ตนเองมากขึ้นและการยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากในชีวิตประจำวันคือ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านการใช้จ่าย แต่เมื่อพิจารณาในค่าเฉลี่ยของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้มากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการใช้จ่ายและด้าน การเรียน ทั้งนี้ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารนำเอาหลักธรรมไปใช้ที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นพร้อมทั้งสามารถปรับตัวรู้จักวางตนได้อย่างเหมาะสมตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สำคัญในเรื่องทศ 6 คือบุคคลประเภทต่างๆที่เราต้องเกี่ยวพันกันตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้อื่นแสดงความเห็นอกเห็นใจและพยายามปรับปรุงตนเองเมื่อมีข้อบกพร่อง ซึ่งการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในด้านการปรับตัวกับเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องโดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของโรงเรียนเตรียมทหารถือเป็นหัวใจหลักที่ซึ่งว่า “สามัคคี มีความรู้ คู่คุณธรรม” (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2554) ด้วยนักเรียนเตรียมทหารต้องยึดหลักอันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันสะท้อนให้เห็นถึงความหมู่คณะยอมเป็นพลังซึ่งบริบทเกี่ยวกับนักเรียนเตรียมทหารเกี่ยวกับระบบอาวุโสกับผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ รุ่นพี่และ รุ่นน้อง ฉะนั้นนักเรียนเตรียมทหารนำไปใช้จะทำให้นำไปสู่ความสำเร็จโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกันของทุกเหล่าทัพและยังทำให้เป็นบ่อเกิดแห่งความสงบสุขและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ด้านรองลงมาได้แก่ด้านการแก้ปัญหา นักเรียนเตรียมทหารยึดหลักการแก้ปัญหาด้วยวิธีคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมากกว่าอารมณ์และมีความรอบคอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความคิดอ่าน คล่องแคล่วมีไหวพริบมีสติในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลตามหลักอริยสัจ 4 ที่รู้จักว่าสิ่งใดทำให้เกิด ปัญหา รู้ต้นเหตุของปัญหาและสิ่งใดดับทุกข์หรือปัญหาให้หมดไปด้วยปัญญาที่รู้จักจริงรู้หนทางแห่งการดับทุกข์นั้นคือมรรคตามที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (2555: 611-612) ได้แสดงความหมายของมรรคว่า

ทักษะความคิดเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับความจริง คิดในทางที่ดีงามและสร้างสรรค์ ควบคุมตนเองให้อยู่กับสิ่งที่ทำในขณะนั้นและมีความตั้งใจในสิ่งที่กำหนดไม่ท้อแท้และพร้อมใช้ปัญญาเป็นหนทางถึงความดับทุกข์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและตรงกับการประเมินค่าลักษณะทางทหารของโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเตรียมทหาร (2557) คือ มีความว่องไว มีไหวพริบดีในการแก้ปัญหาเป็นคนมีเหตุผลพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆอย่างรอบคอบ มีความคิดสมเหตุสมผล มีสามัญสำนึก มีดุลพินิจ การเห็นการณ์ไกลและคิดคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ประมาณสถานการณ์ เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นพฤติกรรมสำคัญที่แสดงถึงลักษณะความเป็นผู้นำและเป็นพื้นฐานสำคัญที่นักเรียนเตรียมทหารสามารถนำไปใช้ในอนาคตกับการแก้ปัญหาทั้งตนเองและประเทศชาติต่อไป

ด้านการใช้จ่าย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนเตรียมทหารเริ่มจากการแบ่งปันและช่วยเหลือเพื่อนพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่และใช้ของอย่างคุ้มค่าคำนึงถึงประโยชน์มากกว่าสิ่งที่อยากได้ไม่ยึดติดกับวัตถุนิยมและมีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอนและทำบัญชีรายรับรายจ่ายควบคุมตนเองในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับฐานะของตนกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับงานงานวิจัย ดวงพร ศรีชัย (2550) สรุปว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมไปใช้ปฏิบัติมากในชีวิตประจำวันในด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจและตามที่มีการทศการศาสนาอธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาคือการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ยึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณและพอใจ มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกันไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่เดือนร้อนไม่ตกเป็นทาสอบายมุข วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ดำเนินชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่คือ หวนกลับมาใช้วิถีชีวิตไทยในการสร้างรากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจทั้งหมด (อ่านใน ดวงพร ศรีชัย, 2550: 11) และตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกระแสพระราชดำริที่ตรงกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

ด้านสุดท้ายคือ ด้านการเรียนนักเรียนเตรียมทหารใฝ่เรียนรู้ขยันหมั่นเพียรในการศึกษาและการพยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ มีความอดทนมานะและมีความซื่อสัตย์แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องหลักธรรมขั้นต้นคือการอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการตรากตรำ ความหนักเอาเบาสู้เพื่อบรรลุจุดหมาย ทั้งนี้หลักธรรมที่สำคัญในการเรียนคือ อิทธิบาท 4 คือหนทางแห่งความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินค่าลักษณะทางทหารของโรงเรียนเตรียมทหาร คู่มือนักเรียนเตรียมทหาร (2558:42) ในด้านสติปัญญาและความอดทนต่อความยากลำบาก ไม่ย่อท้อต่อการเรียนและการทำงาน จากที่นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านการเรียนด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหาและด้านการใช้จ่ายแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเตรียมทหารสามารถบรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่ว่าตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีโดยนักเรียนเตรียมทหารได้พัฒนาความรู้ปัญญามีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพทหาร- ตำรวจร่วม พัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ๆและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป (โรงเรียนเตรียมทหาร, 2554)

จากผลการสัมภาษณ์เรื่องปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดและค่อนข้างน้อยมีดังนี้

1. นักเรียนเตรียมทหารในกลุ่มที่นำไปใช้มากที่สุดพบว่า

ด้านการเรียน ปัจจัยสำคัญคือ นักเรียนเตรียมทหารมีความต้องการที่จะมีอนาคตและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแสดงให้เห็นถึงว่านักเรียนเตรียมทหารเห็นคุณค่าของหลักธรรมและนำมาปฏิบัติต่อการเรียนจึงทำให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองซึ่งจะส่งผลในอนาคตและสร้างความภาคภูมิใจให้แก่บิดามารดาทั้งนี้เป็นไปตามหลักธรรมสำคัญได้แก่ อิทธิบาท 4 ชั้นดีและการปฏิบัติตามไตรสิกขา

ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ปัจจัยคือ นักเรียนเตรียมทหารมีความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารใช้หลักธรรมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียนเตรียมทหารที่มีระบบอาวุโสต่อผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ รุ่นพี่และรุ่นน้องตลอดจนการปฏิบัติต่อผู้อื่นเพื่อให้สามารถปรับตัวและรู้จักวางตนให้เพื่ออยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ด้านการแก้ปัญหา ปัจจัยสำคัญคือ นักเรียนเตรียมทหารต้องการมีเหตุผลในการแก้ปัญหาวิเคราะห์ปัญหา มีกระบวนการและการวางแผน แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีการพิจารณาหลักความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับของต้นเหตุและนำไปสู่การแก้ปัญหาซึ่งเป็นไปตามหลักธรรมที่สำคัญคือมรรคและโยนิโสมนสิการเพื่อให้ปัญหาและอุปสรรคนั้นหมดไป

ด้านการใช้จ่าย ปัจจัยสำคัญคือ นักเรียนเตรียมทหารต้องการมีวิธีการวางแผนการใช้จ่ายประหยัดอดออมและใช้ของที่จำเป็นคำนึงถึงประโยชน์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมที่สำคัญได้แก่ ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 และอปริหานิยธรรม 7 ไปใช้ในการใช้จ่ายรู้จักคิดไม่ฟุ่มเฟือย ใช้สติปัญญาในการใช้จ่ายเน้นการวางแผนอดออมซึ่งตรงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันในอนาคตของกลุ่มที่นำไปใช้มากที่สุดคือ นักเรียนเตรียมทหารยังยึดแนวทางคุณธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพร้อมกับวางแผนให้มีหลักการและเหตุผลที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดีและแสดงให้เห็นว่าที่นักเรียนเตรียมทหารเห็นคุณค่าและยังคงนำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตต่อไปเพื่อประโยชน์กับตนเองในการประกอบอาชีพทหาร-ตำรวจในอนาคต

2. นักเรียนเตรียมทหารในกลุ่มที่นำไปใช้ค่อนข้างน้อยพบว่า

ด้านการเรียน ปัจจัยสำคัญคือ นักเรียนเตรียมทหารมีความเหนื่อยล้าต่อการเรียนและไม่มีสมาธิ มีกิจกรรมมากจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ไม่กระตือรือร้นต่อการเรียน ในส่วนนี้ได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกและสภาพแวดล้อมซึ่งมีผลกระทบที่ให้นักเรียนเตรียมทหารยังไม่มีการเรียนรู้หลักธรรมจึงนำไปใช้ในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ปัจจัยสำคัญคือ นักเรียนเตรียมทหารมีโลกส่วนตัวสูงเป็นคนเก็บตัว ยึดตนเองเป็นหลักและเก็บตัวสนใจแต่เทคโนโลยีการสื่อสารสังคมออนไลน์ ด้านการแก้ปัญหา ปัจจัยสำคัญคือ แก้ปัญหาตามความรู้สึกไม่มีแบบแผนในการแก้ปัญหา ยึดหลักกฎเกณฑ์น้อยยังขาดความรอบคอบ ด้านการใช้จ่าย มีความต้องการอยากได้สิ่งของสูงกว่าการใช้ประโยชน์ ไม่

วางแผนการใช้จ่ายเท่าที่ควร แสดงให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนเตรียมทหารและนักเรียนเตรียมทหารคำนึงความต้องการของตนเองเป็นหลักจึงทำให้ไม่เห็นคุณค่าหลักธรรมซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้

แนวทางในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันในอนาคตของกลุ่มที่นำไปใช้ค่อนข้างน้อยได้ให้ความเห็นว่ากลับไปทบทวนโดยการปรับทัศนคติทางความคิดและจะควบคุมอารมณ์ตนเองให้มากขึ้นรวมทั้งจะยึดหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตประจำวันมาใช้ให้มากกว่าเดิม เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทหาร – ตำรวจ ต่อไปแสดงให้เห็นว่านักเรียนเตรียมทหารกลุ่มนี้มีความคิดวิเคราะห์ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะมีประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งการคิดพิจารณาไตร่ตรองดังกล่าวแสดงถึงการคิดที่เป็นสัมมาทิฐิตย่อมจะส่งผลดีแก่นักเรียนเตรียมทหารในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ครูและนายทหารปกครองพร้อมทั้งบุคลากรในหน่วยงานต่างๆของโรงเรียนเตรียมทหารควรให้ความร่วมมือสนับสนุนและแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมและทำให้นักเรียนเตรียมทหารเกิดความศรัทธาในหลักธรรมพุทธศาสนาและนำไปปฏิบัติในเป็นกิจนิสัย

2. มีการเพิ่มกิจกรรมในการเรียนการสอนด้านคุณธรรมปลูกจิตสำนึกด้วยอุดมการณ์เพื่อให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติตามหลักธรรมมากกว่าการเรียนที่เป็นเนื้อหา

3. ปรับการเรียนการสอนให้มีการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อยให้เกิดความศรัทธาและประยุกต์ใช้ในหลักธรรมพุทธศาสนาและนำไปปฏิบัติมากขึ้น

4. การเรียนการสอนควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่เพียงแต่วิชาพระพุทธศาสนาหรือวิชาสังคมศึกษาเท่านั้นเพราะทุกวิชานำไปสู่เป้าหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนเตรียมทหารได้ทั้งสิ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัยติดตามผลเรื่องการศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารและไปศึกษาต่อยังโรงเรียนเหล่าทัพ

- 2.2 ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนเตรียมทหารเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รายการอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2557). จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.
- กรมสุขภาพจิต. (2540). คู่มือผู้บริหารทักษะชีวิตในโรงเรียน. นนทบุรี.
- กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2501). ความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาตั้งแต่เบื้องต้น. กรุงเทพฯ.
- กองแผนงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2556). การนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ชีวิตประจำวัน.
- กองวิชาสังคมศาสตร์โรงเรียนเตรียมทหาร. (2544). ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ส 31101. กรุงเทพฯ.
- จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2556). หน่วยที่ 9 ศาสนากับการดำเนินชีวิต. Retrieved 26 ธันวาคม 2556
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และทวี ผลสมภพ (2541). หลักพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุติมา อ่อนละม้าย. (2529). สภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- ณัฐสุดา จตุราภากุล. (2546). การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์
- दनัย ไชโยธธา สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และ สุริวัตร จันทโรสภ (2551). หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ดวงพร ศรีชัย. (2550). การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันในการดำเนินชีวิตของนักเรียนเตรียมทหาร., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาพร ศิริจันทร์. (2504). การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา ต้นสกุล. (2556). ความสุขของชีวิต. กรุงเทพฯ: จิตจักรวาล.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). ความหมายของเยาวชน. Retrieved [14 พฤษภาคม 2557] http://www.culture.go.th/cday/index.php?option=com_content&view
- พรณรัศมี ปิยพงษ์วิวัฒน์. (2555). พระสูตรต้นตอปฏิภนสารธรรมเพื่อการสิ้นทุกข์. เชียงใหม่: นันทพันธ์.
- พระครูโสภณปริยัตยานุกิต. (ม.ป.ป.). เรียนรู้ธรรมของพระพุทธเจ้าฉบับธรรมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพฯ: เอ็มไอเอส.
- พระชัยสุภชาติ นริสสุโร. (2554). การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระศรีวิสุทธิกวี. (2526). หลักธรรมสำหรับพัฒนาจิต ภาคที่หนึ่ง. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

- พระอภัย อภิชาโต. (2554). การศึกษาหลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- ภัทรพร สิริกาญจน. (2546). ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนูญ คันธประภา. (2553). ทศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต
(ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร). มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ระวี ภาวิไล. (2551). สารธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนเตรียมทหาร. (2554). หลักสูตรโรงเรียนเตรียมทหารพุทธศักราช 2554. กรุงเทพฯ: สถาบัน
วิชาการป้องกันประเทศ.
- โรงเรียนเตรียมทหาร. (2557). คู่มือนักเรียนเตรียมทหาร58. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกัน
ประเทศ.
- วรินทร์ วิชญาณุโรจน์. (2549). เข้าใจ เข้าถึงพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- วศิน อินทสระ. (2527). หลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา: พุทธปรัชญาเถรวาท อริยสัจ 4
กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- วาสนา จินะวัฒน์. (2553). โครงการ *RD camp*: การสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชน.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก. (2551). พระพุทธศาสนา ม.3. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ
ทัศน์.
- สกล ประภาสุมนี และสุคนธ์ ต้นกัญญา. (2544). พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน 1 ส 31104.
กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สกลมหาสังฆปริณายก, ส. ส. (2554). พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร. กรุงเทพฯ: สุรวัดน์.
- สมชาย สุรชาติวี. (ม.ป.ป.). ธรรมนุญชีวิต พระพรหมคุณาภรณ์ กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ.
- สุทธิวงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ. (ม.ป.ป.). หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันสื่อ
ธรรม.
- สุรพล ไกลสราวุฒิ. (2555). อริยสัจสำหรับทุกคน. กรุงเทพฯ: ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง จันทร์งาม. (2535). พุทธศาสนาวិทยา. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊ค.
- อมรา รอดดารา. (2554). "การจัดการเรียนรู้สาระศาสนา ศิลปะและจริยธรรมหน่วยที่ 6" ประมวล
สาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรม
มาธิราช.
- อมรา รอดดารา. (ม.ป.ป.). ธรรมวิทยา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

อาทิตย์ญา โพรธิสวย. (2550). การศึกษาการนำค่านิยมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบตรวจสอบ IOC แบบสอบถามด้านการเรียน					
รายการประเมิน	ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				ข้อเสนอแนะ
	กรรมการ 1	กรรมการ 2	กรรมการ 3	รวม	
1. มีความอดทนและเพียรพยายามต่อการเรียน	+1	+1	+1	1	
2. กระตือรือร้นต่องานที่ครูสั่ง	+1	+1	+1	1	
3. อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียนและโรงเรียน	+1	+1	+1	1	
4. มีความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ครูและผู้บังคับบัญชามอบหมาย	+1	+1	+1	1	
5. ฝึกฝนตนเองนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนและบทเรียน	+1	+1	+1	1	
6. มีการสอน หรือให้คำแนะนำในการเรียนให้แก่เพื่อนด้วยความจริงใจ	+1	+1	+1	1	
7. มีความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนได้แก่ สอนทำการบ้านหรือติวก่อนสอบ เป็นต้น	+1	+1	+1	1	
8. ตั้งใจและมีสมาธิในการเรียนหนังสือ / ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน	+1	0	+1	0.67	
9. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาบทเรียน	+1	0	+1	0.67	
10. วางแผนเกี่ยวกับการเรียนและทำกิจกรรมในการเรียน	+1	0	+1	0.67	
11. พยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ	+1	+1	+1	1	
รวม				10.1	

แบบตรวจสอบ IOC แบบสอบถามด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					
รายการประเมิน	ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
	กรรมการ 1	กรรมการ 2	กรรมการ 3	รวม	ข้อเสนอแนะ
12. รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1	
13. แสดงความคิดเห็นนอกเหนือใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว	+1	+1	+1	1	
14. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น	+1	+1	+1	1	
15. ให้ความช่วยเหลืออบรมรุ่นน้องในการทำการฝึกระเบียบวินัยทหาร	+1	+1	+1	1	
16. ชักชวนเพื่อนไปทำสิ่งที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน	+1	+1	+1	1	
17. มักจะเลือกคบเพื่อนที่พากันไปในทางที่ดี	+1	+1	+1	1	รู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปไปในทางที่ดี
18. พยายามปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำความผิดหรือมีข้อบกพร่อง	+1	+1	+1	1	
19. ปฏิบัติตนต่อครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้ได้บังคับบัญชา
20. ทำกิจกรรมต่างๆจะมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง	+1	+1	+1	1	
รวม				9	

แบบตรวจสอบ IOC แบบสอบถามด้านการแก้ปัญหา					
รายการประเมิน	ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				ข้อเสนอแนะ
	กรรมการ 1	กรรมการ 2	กรรมการ 3	รวม	
21. เมื่อเกิดปัญหาที่มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้เหตุผลในการถกเถียงปัญหาต่างๆ	+1	+1	+1	1	
22. ทหาสาเหตุของปัญหาเมื่อมีความไม่เข้าใจในบทเรียน	+1	+1	+1	1	
23. เมื่อเจอปัญหาใช้การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์	+1	+1	+1	1	เมื่อเจอปัญหาใช้การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์
24. ใช้ความคิดอย่างรอบคอบและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น	+1	+1	+1	1	
25. เมื่อเกิดปัญหายึดกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด	0	+1	+1	1	
26. เมื่อประสบปัญหาสามารถควบคุมอารมณ์และมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหา	+1	+1	+1	1	
27. พิจารณาและแก้ปัญหาทั้งการเรียนและเรื่องส่วนตัวด้วยความถูกต้องสมเหตุสมผล	+1	0	+1	0.67	
28. คิดพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างมีสติ	+1	0	+1	0.67	
รวม				7.34	

แบบตรวจสอบ IOC แบบสอบถามด้านการใช้จ่าย					
รายการประเมิน	ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				
	กรรมการ 1	กรรมการ 2	กรรมการ 3	รวม	ข้อเสนอแนะ
29. ใช้จ่ายที่มีอยู่และไม่อยากได้สิ่งของตามที่เพื่อนมี	+1	0	+1	0.67	
30. เก็บเงินที่เหลือจากการซื้อของใช้เพื่อนำมาใช้ครั้งต่อไป	+1	0	+1	0.67	
31. ซื้อของใช้มาแล้วได้ใช้คุ้มค่า	+1	0	+1	0.67	
32. วางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้เงินจากรายได้ของตนและทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย	+1	0	+1	0.67	
33. ซื้อของใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับรายได้ของตน	+1	0	+1	0.67	
34. พอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่	+1	+1	+1	1	
35. เลือกซื้อสิ่งของจากความจำเป็นหรือประโยชน์จากสิ่งนั้นมากกว่าความอยากได้	+1	+1	+1	1	
36. บริหารการใช้จ่ายก่อนที่จะซื้อของใช้ใดๆ	+1	+1	+1	1	
37. มีเงินเก็บออม	+1	+1	+1	1	
38. ไม่ยึดถือในวัตถุนิยมจนทำให้เกิดปัญหาและความทุกข์	+1	0	+1	0.67	
39. แบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อน	+1	+1	+1	1	แบ่งปันขนม/เงินเพื่อช่วยเหลือเพื่อน
รวม				9.02	

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ 0512.6(2771)/57- **2493**

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

6 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระมหาสุกฤษดิ์ ปัญญาโร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นาวาอากาศตรีหญิงกนกรัตน์ พิสมัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จutarัตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 600

ที่ ศธ 0512.6(2771)/57- **2494**

คณะคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

6 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

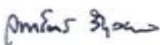
เรียน พระมหามณี จิตตโสภโณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นาวาอากาศตรีหญิงกนกรัตน์ ทิสมัย นิสิตหลักสูตรคุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษานำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมากในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จuthรัตน์ วิบุตผล)
รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 600

ที่ ศธ 0512.6(2771)/57- 2495

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

6 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน เรือตรีศีกสิทธิ์ เหง้าโอชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นาวาอากาศตรีหญิงกนกรัตน์ พิสมัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จuthาร์ตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 600

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศร 0512.6(2771)57- 2080

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

2 กรกฎาคม 2557

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน รองผู้อำนวยการส่วนการศึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร ส่วนการศึกษาโรงเรียนเตรียมทหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นาวาอากาศตรีหญิงกนกวัฒน์ พิสมัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
สังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
การนำกิจกรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ดิฉันมีความจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลวิจัยด้วย
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3 จำนวน 580 นาย ทั้งนี้ดิฉันผู้วิจัยจะได้
ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าวเพื่อ
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชญญา รัตนอุบล)
รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 600

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
-แบบสอบถาม
-แบบสัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามนักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3

แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และเติมคำ

1. อายุ

ต่ำกว่า 18 ปี

18 ปีขึ้นไป

2. เหล่า

ทหารบก

ทหารเรือ

ทหารอากาศ

ตำรวจ

3. ตอนเรียน

4. สังกัด

กองพันที่ 1

กองพันที่ 2

กองพันที่ 3

กองพันที่ 4

ตอนที่ 2 ระดับในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันขณะที่อยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 6 ระดับตามมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งเป็น

นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้มากที่สุด	ได้ระดับคะแนน 6
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้มาก	ได้ระดับคะแนน 5
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้ค่อนข้างมาก	ได้ระดับคะแนน 4
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้ค่อนข้างน้อย	ได้ระดับคะแนน 3
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้น้อย	ได้ระดับคะแนน 2
นักเรียนได้นำหลักธรรมในเรื่องนั้นๆไปใช้น้อยที่สุด	ได้ระดับคะแนน 1
นักเรียนไม่ได้นำหลักธรรมไปปฏิบัติเลย	ได้ระดับคะแนน 0

ข้อความ	ระดับในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน						
			ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่ ปฏิบัติ เลย
	มากที่สุด	มาก	4	3	2	1	0
ด้านการเรียน							
1. มีความอดทนและเพียรพยายามต่อการเรียน 2. กระตือรือร้นต่องานที่ครูสั่ง 3. อยู่ในระเบียบวินัยของห้องเรียนและโรงเรียน 4. มีความรับผิดชอบในการเรียนและงานที่ครูและผู้บังคับบัญชามอบหมาย 5. ฝึกฝนตนเองนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนและบทเรียน 6. มีการสอน หรือให้คำแนะนำในการเรียนให้แก่เพื่อนด้วยความจริงใจ 7. มีความเห็นอกเห็นใจ และให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการเรียน ได้แก่ สอนทำการบ้าน หรือ ดิวก่อนสอบ เป็นต้น 8. ตั้งใจเรียนและมีสมาธิในการเรียนหนังสือ/ฟังครูอธิบายในชั้นเรียน 9. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาบทเรียน 10. วางแผนเกี่ยวกับการเรียนและทำกิจกรรมในการเรียน 11. พยายามทำคะแนนในรายวิชาต่างๆ ด้วยตนเองโดยไม่ทุจริตในการสอบ							

ข้อความ	ระดับในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
	6	5	4	3	2	1
<p>ด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น</p>						
<p>12. รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>13. แสดงความคิดเห็นนอกเหนือใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว</p> <p>14. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น</p> <p>15. ให้ความช่วยเหลืออบรมรุ่นน้องในการทำการฝึกระเบียบวินัยทหาร</p> <p>16. ชักชวนเพื่อนไปทำสิ่งที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน</p> <p>17. รู้จักเลือกคบเพื่อนและชักจูงกันไปในทางที่ดี</p> <p>18. พยายามปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำ ความผิดหรือมีข้อบกพร่อง</p> <p>19. ให้ความเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์และผู้บังคับบัญชา</p> <p>20. ทำกิจกรรมต่างๆจะมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง</p>						

ข้อความ	ระดับในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ปฏิบัติ เลย
	6	5	4	3	2	1	0
ด้านการแก้ปัญหา							
<p>21. เมื่อเกิดปัญหามีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้เหตุผลในการถกเถียงปัญหาต่างๆ</p> <p>22. หาสาเหตุของปัญหาเมื่อมีความไม่เข้าใจในบทเรียน</p> <p>23. เมื่อเจอปัญหาใช้การแก้ปัญหาด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์</p> <p>24. ใช้ความคิดอย่างรอบคอบและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น</p> <p>25. เมื่อเกิดปัญหายึดกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด</p> <p>26. เมื่อประสบปัญหาสามารถควบคุมอารมณ์และมีความพร้อมที่จะแก้ปัญหา</p> <p>27. พิจารณาและแก้ปัญหาทั้งการเรียนและเรื่องส่วนตัวด้วยความถูกต้องสมเหตุสมผล</p> <p>28. คิดพิจารณาปัญหาต่างๆอย่างมีสติ</p>							

ข้อความ	ระดับในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ปฏิบัติเลย
	6	5	4	3	2	1	0
ด้านการใช้จ่าย							
<p>29. ใช้จ่ายที่มีอยู่และไม่อยากได้สิ่งของตามที่มีเพื่อนมี</p> <p>30. เก็บเงินที่เหลือจากการซื้อของใช้เพื่อนำมาใช้ครั้งต่อไป</p> <p>31. ซื้อของใช้มาแล้วได้ใช้คุ้มค่า</p> <p>32. วางแผนเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้เงินจากรายได้ของตนและทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย</p> <p>33. ซื้อของใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับรายได้ของตน</p> <p>34. พอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่</p> <p>35. เลือกซื้อสิ่งของจากความจำเป็นหรือประโยชน์จากสิ่งนั้นมากกว่าความอยากได้</p> <p>36. บริหารการใช้จ่ายก่อนที่จะซื้อของใช้ใดๆ</p> <p>37. มีเงินเก็บออม</p> <p>38. ไม่ยึดถือในวัตถุนิยมจนทำให้เกิดปัญหาและความทุกข์</p> <p>39. แบ่งปันขนม/เงินให้เพื่อช่วยเหลือเพื่อน</p>							

แบบสัมภาษณ์นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 3
เรื่องการศึกษาการนำหลักธรรมพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แบบสัมภาษณ์

1. ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเตรียมทหารนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันไปปฏิบัติมากที่สุดและไม่ปฏิบัติเลย

1.1 ปัจจัยในด้านการเรียนที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุดและค่อนข้างน้อย

.....

1.2 ปัจจัยในด้านการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุดและค่อนข้างน้อย

.....

1.3 ปัจจัยในด้านการแก้ปัญหาที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุดและค่อนข้างน้อย

.....

1.4 ปัจจัยในด้านการใช้จ่ายที่นักเรียนเตรียมทหารปฏิบัติมากที่สุดและค่อนข้างน้อย

.....

2. แนวทางของนักเรียนเตรียมทหารในการนำหลักธรรมไปใช้ในอนาคต

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาวาอากาศตรีกนกรัตน์ พิสมัย เกิดเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2518 ที่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2539 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยี การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2555 ปัจจุบันรับราชการ ในตำแหน่งอาจารย์ประจำกองวิชาสังคมศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร จังหวัด นครนายก

ติดต่อ kanokrat.nicharat@gmail.com

